

Republika Srbija

MINISTARSTVO ENERGETIKE,
RAZVOJA I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Program
Ujedinjenih nacija
za razvoj

*Empowered lives.
Resilient nations.*

CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY/HEAT GENERATION FROM BIOMASS IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Guide for Investors

IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE/ TOPLOTNE ENERGIJE IZ BIOMASE U REPUBLICI SRBIJI

Vodič za investitore

Second Edition, February 2013

Author:

Branislava Lepotić Kovačević, PhD Law

Supported by: United Nations Development Programme

First Edition, November 2010

Authors:

Branislava Lepotić Kovačević, PhD Law
Dragoslava Stojiljković, PhD Mech. Eng.
Bojan Lazarević, BSc El. Eng.

Supported by: GTZ and USAID

Drugo izdanje, Februar 2013.

Autor:

Dr Branislava Lepotić Kovačević, dipl. prav.

Uz podršku: Programa Ujedinjenih nacija za razvoj

Prvo izdanje, Novembar 2010.

Autori:

Dr Branislava Lepotić Kovačević, dipl. prav.
Dr Dragoslava Stojiljković, dipl. maš. inž
Bojan Lazarević, dipl. el. inž.

Uz podršku: GTZ i USAID

English

Srpski

**CONSTRUCTION OF PLANTS AND
ELECTRICITY/HEAT GENERATION FROM
BIOMASS IN THE REPUBLIC OF SERBIA**
Guide for Investors

TABLE OF CONTENTS

FOREWORD	7
1. INTRODUCTION	9
1.1. Definition of Biomass/Biogas plants	10
1.2. Sources of Law	10
2. BIOMASS/BIOGAS PLANTS	12
2.1. Types of Plants	12
2.2. Basic Data on Biomass/Biogas	13
3. POWER PLANT CONSTRUCTION	14
3.1. Introductory Comments on the Sources of Law for the Plant construction	14
3.2. Plant Construction Procedure	15
3.2.1. Selection of the Location, Perusal of Valid Planning Documents and Information on Location	15
3.2.2. Energy Permit	16
3.2.3. Requirements for Connection	19
3.2.4. Location Permit	19
3.2.4.1. Procedure for Issuing the Location Permit	20
3.2.4.2. Forming the Building Plot	21
3.2.4.3. Water Requirements, Water Approval, and Water Permit	22
3.2.5 Environmental Impact Assessment	27
3.2.6. Integrated Permit	30
3.2.7. Technical Documentation	34
3.2.8. Construction Permit	38
3.2.9. Construction of a Structure	39
3.2.10. Technical Inspection of the Structure and Operation Permit	40
4. ACQUIRING THE RIGHT TO ENGAGE IN THE ATIVITY OF PUBLIC INTEREST	42
4.1. Entrusting the Right to Perform Public Utility Service	42
4.2. Concession on Performing Public Utility Service	43
4.2.1. Concession Granting Procedure	43
4.2.2. Concession Deed Setting Procedure	44
4.2.3. Concession Agreement Concluding Procedure	45
4.2.4. Concession Agreement	46
4.3. Investment into a Public (Utility) Company, i.e. Company Performing Utility Services	49
5. LICENSE	50
6. CONNECTING THE PLANT TO THE GRID	52
6.1. Connecting the Power Plant to the Electrical Grid	52
6.2. Connecting the Plant to the Heat Distribution Network	53
7. ACQUIRING THE STATUS OF PRIVILEGED POWER PRODUCER AND PERTAINING INCENTIVES	55
7.1. Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer	55
7.2. Incentives for Power Producers in Biomass/Biogas Power Plants	56
7.3. Guarantee of Origin	59
8. ANNEX: Sources of Law	

Foreword

Serbia's significant renewable energy potential is still not sufficiently exploited due to a number of reasons that cause a lack of investment activity in renewable energy sector. The Government of the Republic of Serbia has recently accepted the Decision of the Ministerial Council of Energy Community on the promotion of the use of renewable energy by means of transposition of the EU Directive 2009/28/EC on renewable energy. This decision sets an ambitious goal for Serbia to increase the share of renewable energy in gross final energy consumption to 27% by 2020, with respect to baseline of 21.2% in 2009, which will lead to intensive investment activities in the sector in the forthcoming period.

Based on the Agreement for the provision of support services with the Ministry of Energy, Development and Environmental Protection under the auspices of the "Policy Advice on Renewable Energy Sources" project, in 2012 UNDP Serbia focused on promoting investments in renewable energy sector by updating and revising four existing, yet outdated, guides for investors in renewable energy facilities and by elaborating two new guides:

- CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY/HEAT GENERATION FROM BIOMASS IN THE REPUBLIC OF SERBIA
  - CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY GENERATION IN SMALL HYDROPOWER PLANTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA
  - CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY GENERATION IN WIND POWER PLANTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA
-

-
- **CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY/HEAT GENERATION FROM HYDRO-GEOTHERMAL SOURCES IN THE REPUBLIC OF SERBIA**
  - **CONSTRUCTION OF PLANTS AND ELECTRICITY GENERATION IN SOLAR POWER PLANTS IN THE REPUBLIC OF SERBIA**
  - **CONSTRUCTION OF THE SOLAR HEATING SYSTEMS IN THE REPUBLIC OF SERBIA**

All guides, with the exception of one, are bilingual and exist in two versions. Six elaborated guides describe in details very complex and comprehensive procedure for constructing energy facilities and performing economic activity of energy generation from renewable sources. The detailed guides are intended primarily for investors and project developers, but also for officials in different competent institutions since the legal procedure is typically cross-sectoral. In five less detailed guides the comprehensive matter is described in a simple and illustrative manner with an idea to bring it closer to the wide range of stakeholders.

The objective of the guides is to encourage and assist the investors interested in Serbian renewable energy sector, but also to identify through a thorough analysis weaknesses and inconsistencies of the legal procedure and to encourage competent institutions to perform legal and institutional improvements. We sincerely hope that the guides will trigger constructive dialogue between numerous stakeholders and thus contribute to their better awareness and mutual understanding, which should ultimately result in favourable environment for investments in renewable energy.

---

1. INTRODUCTION¹

Renewable energy sources are the energy sources existing in nature and being renewed, in whole or in part, such as: watercourses, wind, non-accumulated solar energy, biomass, biomass of animal origin, geothermal energy, biofuels, biogas, synthetic gas, landfill gas, gas from municipal and wastewater treatment plants in food processing and wood processing industries, which do not contain hazardous gases.² Utilization of such sources contributes to a more efficient exploitation of own resources for power generation, reduction of greenhouse gas emissions, reduction of import of fossil fuels, development of local industry, and creation of new jobs. Facilities (plants) for the production of electricity and/or heat using biomass or biogas, if they fulfill prescribed conditions, can acquire the privileged producer status and certain facilities defined in the Energy Law and its pertaining by-laws. Thus the importance of production of energy from renewable sources has been emphasized. For the time being, the facilities for the production of heat have not been regulated. Production of heat is an activity of public interest. The right to engage in that activity is acquired under particularly prescribed conditions.

Biomass is a biodegradable part of products, waste and residues of biological origin from agriculture (including plants and animal matters), forestry and related industries, as well as biodegradable part of industrial^{3/4} and municipal waste^{5,6}.

Besides biomass, as the basic notion, there is a notion of bio-liquid, which is the liquid fuel produced from biomass and used for the production of electricity and heat and the energy for heating and cooling, except for transport⁷.

In anaerobic processes a gas is produced from biomass – biogas. Biogas⁸ can also be used for the generation of power (electricity and heat). Biogas plants⁹ are the plants using gas produced in their own plants (reactors) by anaerobic processes, from biomass. A separate category are plants using biogas of animal origin, i.e. the gas from the installations for the treatment of animal by-products (material of category 2 and 3 – animal corpses, carcasses, parts of carcasses, component parts of animal corpses, products of animal origin and the food of animal origin that are not intended for human nutrition), in compliance with the regulations defining handling of products of animal origin, as well as with other regulations from the area of veterinary medicine.

There are some terminological differences between the regulations in the fields of energy and environmental protection. Regulations in the energy field make a distinction between the plants using biomass and those using waste¹⁰.

¹ It should be underlined that this Guide refers to all biomass plants and that it describes procedures towards competent authorities and institutions, but that certain elements of these procedures, as well as enforcement of certain procedures depends on the size of the structure, site where the structure is constructed, specific power generation technology and other characteristics of the structure itself.

² Article 2, item 1 of the Decree on Requirements for Obtaining Privileged Electricity Producer Status. The Energy Law (Article 2, item 17) defines that the energy from renewable energy sources is the energy produced from non-fossil renewable sources like: watercourses, biomass, wind, sun, biogas, landfill gas, gas from the sewage treatment plants and geothermal energy sources.

³ Industrial waste is the waste from any industry or the site where an industry exists, except the mining waste and pertaining mineral raw materials from mines and quarries - article 5, item 7) of the Law on Waste Management.

⁴ Waste is any matter or object contained in the list of categories of waste (Q list) which the owner discards, intends or has to discard, in compliance with the Law – article 5 item 17) of the Law on Waste Management.

⁵ Municipal waste is the waste from households (household waste), as well as other waste similar to the household waste by its nature or composition - article 5, item 13) of the Law on Waste Management.

⁶ Article 2, item 3) of the Energy Law.

⁷ Article 2, item 5) of the Energy Law.

⁸ There should be no problem for the biogas to be filtered and received into the gas pipeline and used for the production of heat, i.e. to be used as any other gas from the same network, provided that it fulfills the prescribed quality parameters.

⁹ The Decree on Incentives for Electricity Generation Using Renewable Energy Sources and Combined Heat-and-Power Production

¹⁰ Waste-firing plants are the plants using any matter or object contained in the list of waste categories (Q list) which the owner discards, intends or has to discard in accordance with the regulations defining the use of waste for the production of energy, with full respect for the waste management hierarchy.

Although certain insecurity in defining differences between the waste and the biomass was present in the past, present amendments of the Law on Waste Management have partly resolved that dilemma by clearly defining that the agricultural or forestry matters used for the energy production are not considered as waste. The Law explicitly excludes from the field of this use: 1) straw and other non-hazardous agricultural or forestry material that can be found in the nature and is used in agriculture, forestry or for the energy production from such biomass by processes or methods which have no harmful effect on environment and do not affect the health of the people;¹¹ as well as 2) animal waste (animal carcasses and parts thereof and component parts of the animal body that are not intended or safe for human nutrition, as well as confiscates) from the facilities for breeding, keeping, slaughtering animals, as well as from the facilities for the production, storing and trade of products of animal origin, fecal matters from farms and other natural non-hazardous substances used in agriculture¹². Also, it can be derived from the very definition of waste that these are the matters discarded by the owner, and that are not used for further commercial purposes¹³.

1.1. Definition of Biomass/Biogas plants

RES plants using biomass/biogas as fuel are the energy facilities for performing the activities of electricity and/or heat generation.

It should be indicated that a biomass/biogas plant can be the power plant producing electricity or the plant producing only heat. Biomass/biogas plant generating simultaneously electricity and heat is the combined heat and power production plant.

There are several types of biomass/biogas plants, depending on whether they generate electricity or heat or simultaneously electricity and heat. Also, there are different types of plants depending on whether they use biomass or biogas or a combination of these two fuels with an additional fossil fuel.¹⁴

It should be pointed out that not all plants that use biomass/biogas are considered as the plants using renewable energy sources, since biomass can also be used as additional fuel in other types of plants. In terms of using the renewable energy sources, only the plants that use biomass/biogas as their primary fuel can be classified as biomass/biogas plants.

1.2. Sources of Law¹⁵

Construction of biomass/biogas plants and engaging in the activities of electricity and/or heat generation in such plants are regulated by numerous laws and regulations of the Republic of Serbia.

Sources of law of the Republic of Serbia can be divided into two main groups of regulations, which will be detailed in further chapters of this document.

The first group of regulations includes those governing the area of construction of a particular energy facility and the procedure for obtaining the Construction Permit for such a facility, as well as the method of determining the fitness of the facility for use and obtaining of the Operation Permit for it.

---

11 Article 4, item 8) of the Law on Waste Management

12 Article 4, item 5) of the Law on Waste Management

13 Waste is any matter or object contained in the list of categories of waste (Q list) which the owner discards, intends or has to discard, in compliance with the Law – definition of waste in the article 5 item 17) of the Law on Waste Management

14 Types of biomass power plants will be discussed in more details in the Chapter 2.1 hereof.

15 Sources of law referred to in this text were in force on 2 February 2013. See more details in the Annex to this Guide.

The second group of regulations includes those dealing with acquiring the right to engage in electricity and/or heat generation. Until the enforcement of the New Energy Law, (enacted in 2011) the electricity generation and combined production of electricity and heat were the activities of public interest. Upon entry of this Law into force the said activities ceased to be the activities of public interest. The consequence is the fact that acquiring the right to engage in these activities became simpler. However, production of heat is still the activity of public interest pursuant to both the Energy Law and the Law on Public Utilities¹⁶. For this reason acquiring of the right to perform activities of production of heat in a biomass plant is carried out in two steps, i.e.: 1) acquiring the right to perform public utility services of public interest and 2) acquiring the right to perform energy-related activities - obtaining the energy license.

---

¹⁶ There is an insufficient compliance between the Energy Law and the Law on Utility Services regarding the definition of energy-related activities in the field of thermal energy, as well as regarding the manner of regulation of these activities. Energy Law defines two energy-related activities in the field of heat: heat production, distribution and supply. The Law on Utility Services defines one utility service: heat production and distribution. It is interesting that both laws do not distinguish the activity of heat distribution as a network controlled activity from the heat production that is heat sale (supply). The Law on Utility Services specifies it as the activity of public interest, which can refer to heat distribution only, which should, by its nature, be a regulated activity. Activities of heat production and sale are, by their nature, market activities. The reason for the heat production remaining regulated activity in the Energy Law, as a separate activity, while the production of the same heat in the combined heat and power production is a non-regulated activity, as well as the production of electricity only, is not known. Energy generation/production (electricity and/or heat), by its nature, is not a regulated activity.

2. BIOMASS/BIOGAS POWER PLANTS

2.1. Types of Plants

Biomass/biogas plants are facilities for the production of electricity, heat or for combined production, with one or more production units. Combined production means a simultaneous electricity and heat production. Power plants can operate following various technologies, i.e.: various types of boilers, internal combustion engines and gas turbine plants.

Pursuant to the existing regulations, plants can be classified according to several criteria, in view of the following regulations:

- 1) Energy Law,
- 2) Rulebook on Criteria for Issuing Energy Permit, Contents of the Application and Procedure of Issuing Energy Permits,
- 3) Law on Planning and Construction,
- 4) Decree on Requirement for Obtaining Privileged Electricity Producer Status
- 5) Decree on the List of Projects for which Environmental Impact Assessment (EIA) Study is Mandatory and the List of Projects for which EIA Study may be required.

The Energy Law defines the plants as follows: 1) plants using renewable energy sources– biomass/biogas 2) plants with the combined heat and power production. Plants with combined production may acquire the status of privileged electricity producer if their installed capacity is up to 10 MW.

Rulebook on Criteria for Issuing Energy Permits, Contents of the Application and Procedure for Issuing Energy Permits to Energy Generating Facilities covers:

- 1) Electricity generating facilities with rated capacity of 1 to 10 MW,
- 2) Electricity generating facilities with rated capacity of over 10 MW,
- 3) Heat generating facilities with installed power of over 1 MW.

Law on Planning and Construction defines the competence for issuing the Construction Permit, i.e.:

- 1) Plants using renewable energy sources having capacity of 10 MW and more – competence of the ministry for construction issues, or the autonomous province,
- 2) Plants with combined production having capacity below 10 MW – competence of the local self-government authority¹⁷.

The Decree on Requirements for Obtaining Privileged Electricity Producer Status and Criteria for Verification of Compliance with Requirements defines the power plants eligible to obtain the status of a privileged power producer, specifically:

- 1) Plants utilizing biomass¹⁸ and biogas¹⁹ (power plants) using biodegradable matter re-

¹⁷ Except in the cases from the Article 133 of the Law on Planning and Construction. More details in the footnote No. 60. of this Guide.

¹⁸ Biomass plants are the plants using biodegradable matter resulting from agriculture, forestry and households, which includes: plants and plant parts, plant residues occurred in agriculture (straw, stover, branches, fruit stones, husk), farm manure, plant residues in forestry (tree felling residues), biodegradable residues in food processing and wood processing industry, which do not contain hazardous substance and separated biodegradable fraction of the municipal waste

¹⁹ Biogas plants are the plants using biogas: a) using gas produced in their own plants (reactors) by anaerobic processes, from biomass; b) plants using biogas animal origin occurring in the installations for treating by-products of animal origin (material of category 2 and 3 – animal corpses, carcases, parts of animal carcasses, parts of animal bodies, products of animal origin and food of animal origin which are not intended for human nutrition), in compliance with the regulations defining the treatment of by-products of animal origin, as well as with other regulations from the veterinary field

sulting from agriculture, forestry and households, which includes: plants and plant parts, plant residues occurred in agriculture (straw, stover, branches, fruit stones, husk), farm manure, plant residues in forestry (tree felling residues), biodegradable residues in food processing and wood processing industry, which do not contain hazardous substance and separated biodegradable fraction of the municipal waste.

- 2) Power plants with combined production²⁰, simultaneously producing electricity and heat using fossil fuels (coal or natural gas), waste technological gases with organic fraction or fossil fuels combined with some renewable energy source, waste or waste technological gases with organic fraction.

The Decree on the List of Projects for which Environmental Impact Assessment (EIA) Study is Mandatory and the List of Projects for which EIA Study May Be Required makes a distinction between the following plants:

- 1) Plants having the capacity of 50 MW or more (List I) – the plants for which the Environmental Impact Assessment Study is mandatory and
- 2) Plants having the capacity of 1 to 50 MW as well as projects implemented in the protected natural resource and the protected surrounding of the stationary cultural asset, as well as in other areas of special purpose (List II) – plants for which preparation of the EIA Study may be requested.

2.2. Basic Data on Biomass/Biogas

When bringing the decision on construction of a biomass/biogas power plant, available quantities of biomass or of raw material for the production of biogas must be analyzed in detail. Available quantities of biomass or of raw material for the production of biogas must be considered on a long-term basis, at acceptable and competitive prices. At the same time, characteristics of biomass, or raw materials for the production of biogas should be considered, as well as options for their transport from their point of origin to the biomass/biogas power plant. The Feasibility Study analyzes, in particular, the spatial, environmental, social, financial, market and economic feasibility of investment into the selected solution, elaborated in the preliminary design, on the basis of which decision on the feasibility of investment and initiating the procedure for issuing the Construction Permit is made.

During 2011, through various regulations, the classification of waste and animal residues was set, thus defining the categories used for production of energy. It was also defined that these matters can be used as an energy source, through combustion in the plants, but as sources for the production of biogas as well.²¹

It should be stressed that a significant element for the operation of the biomass power plant is the long-term biomass supply agreement.^{22/23}

20 Plants with combined production are the power plants which produce within their production process, simultaneously, electricity and heat, using fossil fuels (coal and natural gas), waste technological gases with organic fraction or fossil fuels combined with some renewable energy source, waste or waste technological gases with organic fraction. The Decree also sets the calculation of the total efficiency of the power plant with combined production.

21 Rulebook on the Method of Categorization and Handling the Animal By-Products, Veterinary and Sanitary Conditions for the Construction of Structures for the Collection, Processing and Destruction of Animal By-Products, Manner of Performing Official Inspection and Self-Inspection, as well as on the Conditions for Cattle Graveyards and Pits.

22 Lepotić Kovačević B. i D. Stojiljković: *Contract on long-term biomass supply for energy generation, Introductory lecture/Uvodno izlaganje, 3. Regional conference on Industrial Energy Sector and Environmental Protection in Southeastern Europe/3. Regional conference Industrijska energetika i zaštićena životne sredine u zemljama Jugoistočne Evrope IEEP '11, 21-25 jun 2011, Kopaonik, Serbia, Proceedings [Electronic source], Book of abstracts, Society of Thermal Engineers of Serbia, 2011, Belgrade – 1. Electronic optical disk (CD-ROM); 12 cm, p 42-43.*

23 The Law on Public-Private Partnership and Concessions sets the possibility of granting a concession for the utilization of natural resources and assets in public use, which are the public property. If the energy entity constructing the biomass power plant would obtain a concession on a not overgrown forest land or on a forest, in terms of managing this natural resource and providing fuel for power generation from renewable energy sources, such a concession might replace the long-term agreement on biomass supply.

3. PLANT CONSTRUCTION

3.1. Introductory Comments on the Sources of Law for the Plant Construction

Regulations on the construction of biomass/biogas plants can be classified into three main groups: regulations governing the area of planning and construction of facilities, regulations governing the area of environmental protection and regulations governing the energy field.

The group of regulations governing the area of planning and construction of facilities include: Law on Planning and Construction, Law on the Spatial Plan of the Republic of Serbia, their pertaining by-laws and others.

Spatial plans (regional spatial plans, spatial plans of the local self-government unit and spatial plans of areas for special use) and urban development plans (urban master plan, general regulating plan, detailed regulating plan) are planning documents. The regulations governing the area of construction prescribe the procedure for obtaining the Location Permit, the Construction Permit, and the Operation Permit while planning documents define the objectives of spatial planning and development, i.e. of spatial development, i.e. whether it has been planned to construct a certain structure at a certain place in the Republic of Serbia within a certain time period. The necessary element in order to obtain the above permits is obtaining the technical requirements for connection to the power grid or to a district heating network, as well as the Water Requirements, the Water Approval and, in certain cases, the Water Permit as well, which are issued in the procedure stipulated in the Law on Waters and the regulations adopted under this Law.

The group of regulations governing the area of environmental protection includes: the Law on Environmental Protection, the Law on Waters, the Law on Forests, the Law on Environmental Impact Assessment, the Law on Integrated Pollution Prevention and Control, the Law on Air Protection, secondary regulations adopted on the basis of the above laws, as well as other regulations governing environmental protection, as well as protection and use of natural assets.

The group of regulations governing the energy sector includes: the Energy Law, secondary regulations to that law, Strategy of Development of the Energy Sector of the Republic of Serbia and the Programme of Implementation of the Strategy of Development of the Energy Sector of the Republic of Serbia and other above mentioned regulations referring to issuance of the energy permit, connection of the structure to the grid and the like.

It is necessary to stress here the importance of regulations in the area of fire protection, both in the stage of preparation of design documentation and construction of the plant and in the stage when the plant starts performing its activity, because some kinds of biomass are considered very inflammable.

Procedures related to obtaining of various permits issued by governmental (administrative) bodies and other procedures required for obtaining the pertaining documentation are administrative procedures, and the deadlines for obtaining these acts/documents are determined by the very regulation setting the procedure of obtaining the specific administrative act. In case that these deadlines are not defined in the specific regulations, the deadline for issuing a given administrative act is reckoned as per the Law on General Administrative Procedure.²⁴

²⁴ Article 208 of the Law on General Administrative Procedure stipulates that the deadline for issuing of a decision by the competent administrative authority shall be 30 days, if a special examination procedure is not to be followed, or maximum 60 days as of the date of a duly

3.2. Plant Construction Procedure

In order to construct and utilize any structure in the Republic of Serbia, and even the structure of a biomass/biogas power plant, it is necessary to meet the following requirements: 1) To obtain the Energy Permit; 2) To obtain the Location Permit; 3) To obtain the Construction Permit; 4) To construct the structure, and 5) To ensure the technical inspection of the structure and to obtain the Operation Permit.

Construction of facilities in the Republic of Serbia, formally, starts with the obtaining of the Construction Permit, and it is carried out on the basis of the Construction Permit and the technical documentation, under the conditions and in the manner stipulated in the Law on Planning and Construction.

The rulebook setting the procedures and conditions of issuing the energy permit stipulates as one of the prerequisites for issuing the energy permit obtaining the Information on Location or Location Permit. It can be derived from the above that the procedure for obtaining the energy permit can be carried out before or after obtaining the Location Permit.

Within the Construction Permit procedure, elaboration of the Environmental Impact Assessment Study can be requested for the biomass/biogas plants having bigger capacity than 1 MW, and for the capacities exceeding 50 MW it is mandatory. For the plants of capacity exceeding 50 MW Integrated Permit is to be obtained

It should be stressed that there is a priority ban of construction of power generating facilities in protected areas, pursuant to the Law on Protection of Nature and the Decree on Protection Regimes, depending on the protection level: 1) in the areas of the protection regime of the I level no plants can be constructed; 2) in the areas of the protection regime of the II level – no thermal plants can be constructed, except the biogas plants of the capacity up to 1 MW in total; 3) in the areas of the protection regime of the III level – no plant can be constructed, except the biogas plants of the capacity up to 5 MW in total.

3.2.1. Selection of the Location, Perusal of Valid Planning Documents and Information on Location

The first step of a potential investor, or of the person for whose requirements the structure is constructed and to whom the Construction Permit for construction of a biomass/biogas plant will be made out, is certainly selection of the location. This step must also be related to the analysis of the raw material potential (biomass or raw materials for production of biogas), which will be used for generation of electricity/heat in the biomass/biogas plant.

The second step of the investor is verification as to whether the valid planning documents²⁵ envisage construction of an energy facility on the selected location.

In the local self-government unit whose territory includes the selected location, one can get for perusal the valid planning document in which it is possible to check whether construction of energy facilities has been envisaged at that location. Then, the application for the Information on Location shall be submitted for the desired location, for the purpose of obtaining the data on the possibilities and limitations with respect to the construction on the reviewed cadastral lot in line with the valid planning document.

---

submitted application. General deadline for an appeal shall be 15 days as of the date of receipt of the first-instance decision, unless the law stipulates otherwise. Article 236 of the Law on General Administrative Procedure stipulates that, in case the administrative authority fails to issue the administrative act for which the application has been submitted, upon the expiry of the deadline for handing down the decision, the applicant shall be entitled to lodge an appeal because the first-instance application has not been decided on.

²⁵ The Law on Planning and Construction governs the situation in the case of non-existence of a valid planning document. It should also be stressed that the Strategic Assessment of Environmental Impact is carried out during the preparation of planning documents.

The application for the Information on Location shall be submitted to the authority in charge of issuing the Location Permit. A copy of the lot plan shall be submitted with the application for the Information on Location, which has been previously applied for in the competent real estate cadastral service in the territory of the municipality. In parallel with the application for a copy of the plan, the recommendation is to also apply for a transcript of the list of title deeds for the subject cadastral lot from the real estate cadastral service, in order to identify the owner of the land.

The Information on Location, in addition to the name of the applicant, the number of the cadastral lot, and the place where it is located, shall also contain²⁶ the data on: 1) planning document based on which it is issued; 2) zone in which it is located; 3) use of the land; 4) regulation and building lines; 5) Codes of Construction; 6) requirements for connection to the infrastructure; 7) need to prepare a detailed urban plan or urban design²⁷; 8) cadastral lot, or whether the cadastral lot fulfills the requirements for the building plot with the instructions on the required procedure for forming the building plot; 9) engineering and geological conditions; 10) special requirements for issuing the Location Permit (list of requirements). The Information on Location shall enable the person, to whose name it is issued, to gather all the special requirements (requirements for protection of cultural monuments, requirements for preservation of the environment, etc.) and technical requirements (the place and method of service connections of the structure to the infrastructure lines, as well as their capacities) prior to issuing of the Location Permit.

The Information on location shall be issued by the authority in charge of issuing the Location Permit, within eight days as of the date of submitting the application, against remuneration of the actual costs of issuing such information.

3.2.2. Energy Permit²⁸

Energy Permit accompanies the application/request for issuance of the Construction Permit.²⁹ Energy Permit is one of the prerequisites for issuing the Construction Permit.

In order to obtain the energy permit, it is necessary to meet the criteria for construction of power generating facilities stipulated in the Energy Law and the Rulebook on Criteria for Issuing Energy Permits, Contents of the Application, and Procedure for Issuing Energy Permits³⁰.

---

26 The Rulebook on Contents of Information on Location and on Contents of Location Permit.

27 An urban design shall be prepared for the formed building plot on the certified cadastral - spatial plan. An urban design shall be prepared when that is envisaged in the urban development plan or other appropriate act of the local self-government unit, for one or several cadastre plots on a verified cadastral-topographic plan and it shall contain: 1) situation plan, composition plan and ground-floor, or landscape plan; 2) conceptual urban planning and architectural plans of the structures; 3) layout of the existing traffic and utility infrastructure with proposed connections to the external network/grid; 4) the description, technical description, and explanation of the solution from the urban design, etc. The urban design may be prepared by a legal entity or by an entrepreneur registered in the registry for preparation of technical documentation, and the preparation of the design shall be managed by the responsible planning engineer, an architect. The competent authority of the local self-government unit shall organize a public presentation within 7 days, and then the urban design shall be submitted to the Planning Commission, which shall, within 30 days, check whether the design has been harmonized with the spatial document and the Law on Planning and Construction. The competent authority of the local self-government unit shall issue the certificate that the urban design has been prepared in compliance with the urban development plan, the spatial plan of the local self-government unit, or with the spatial plan of an area of special use and the Law on Planning and Construction.

28 Besides the energy permit, the Energy Law stipulates a public tender procedure. This procedure is carried out in case that there is no application for issuing an energy permit for the construction of the future structure and that the scheduled construction of energy facilities cannot be ensured, but there exists a necessity of providing the secure energy supply. The issuance of the public tender is subject to the decision of the Government.

29 In the previous Energy Law (from 2004) it was explicitly prescribed that the energy permit will be issued in compliance with the Strategy of Development of the Energy Sector of the Republic of Serbia and the Programme of Implementation of the said Strategy

30 The criteria for construction of electricity/heat generating facilities in the New Energy Law are somewhat wider than the ones prescribed in the Rulebook on Criteria for Issuing, Energy Permits, Contents of the Application, and Procedure for Issuing Energy Permit. The said Law prescribes that the criteria are as follows: 1) safe and unobstructed functioning of the power system; 2) designation of the location and land use; 3) energy efficiency; 4) requirements for the use of primary sources of energy; 5) measures for protection of the health of people and safety of people and property; 6) environmental protection; 7) financial capacity of the applicant to execute the construction of the facility; 8) contribution of the power plant for electricity generation to the achievement of the total share of RES energy in the gross final energy production in compliance with the National Action Plan; 9) contribution of facilities to the reduction of emissions.

The energy permit for construction of facilities having capacity of 1 MW and more, for electricity generation and for the combined heat and power production shall be issued by the Ministry in charge of energy issues, while the energy permit for the construction of facilities for heat generation will be issued by the relevant local self-government unit. For electricity generating power plants of a capacity below 1 MW and for heat generating power plants of a capacity below 1 MW, issuing of the energy permit has not been envisaged, which means that, for such facilities, the Construction Permit shall be issued, without the procedure for issuing the energy permit.

The proof of the property right or of the lease of the land where the construction of the energy facility is foreseen is not a prerequisite for issuing the energy permit.

The application for the Energy Permit, pursuant to the Energy Law, shall contain the data on:: 1) the applicant; 2) energy facility; 3) value of the investment; 4) manner of securing financing; 5) foreseen exploitation life of the facility, as well as on the manner of site rehabilitation after the expiry of the exploitation life of the facility; 6) compliance with the corresponding planning documents in line with the law governing the conditions and manner of space arrangement, arrangement and use of the construction land and the construction of the facility; 7) the deadline for completion of the construction of energy facility.

The Rulebook on Criteria for Issuing Energy Permits, Contents of the Application, and Procedure for Issuing Energy Permits (including amendments from 2011) specifies the Application Form for the energy permit, separately for construction of the energy facility for electricity generation, and separately for construction of an energy facility for heat generation. Depending on the capacity of a plant, the application for the energy permit for construction of the energy facility for electricity generation shall be submitted, specifically: for rated capacities from 1 MW to 10 MW – Form O-1, or for rated capacities of over 10 MW – Form O-2. The application for the energy permit for construction of an energy facility for heat generation of a capacity exceeding 1 MW shall be submitted by filling in the Form O-10.

The following data shall be specified in the Application Form for the energy permit for construction of a plant: 1) general data on the applicant (name, address, state, official registration number of the applicant, tax identification No., legal and organizational form, data on the management, data on registration, name of the contact person); 2) basic data on the facility (name of the facility, the location of the land, technical data on the energy facility, share of the energy facility in system services, primary and secondary fuels); 3) value of the investment (the amount of the planned financial resources and the method of their securing); 4) financial position of the applicant (relevant statement of a bank that it is willing to support the applicant or the investor in financing the construction of the energy facility and evidence of adequate credit-worthiness of the applicant); 5) envisaged economic and service life of the facility as well as the method of rehabilitation of the location upon termination of the service life of the facility (removal, disassembly of the facility); 6) harmonization with the spatial plans and the concept of development of the energy sector (Information on Location or the Location Permit, opinion of the electricity transmission or distribution system operator on the requirements for and possibilities of connection to the systems; 7) prefeasibility study with the general design or feasibility study with the preliminary design. In case the energy facility is to be constructed in stages, which represent technical and technological entireties, the application shall

contain the data on the planned stages of construction and the final deadline for completion of works

The Application Forms for the energy permit for construction of a plant from 1 to 10 MW and of a plant of a rated capacity of over 10 MW are almost identical, the only difference being that the Form for issuing the energy permit for construction of a plant of a rated capacity exceeding 10 MW is more detailed with respect to the provision of basic data on the facility and definition of the share of the energy facility in system services. In case of such a facility, the applicant shall propose possible options for share in system services with respect to the regulation of active power, with respect to the regulation of reactive power, and the possibility of a share in the primary, secondary, and tertiary regulation.

The Application Form for the energy permit for construction of an energy facility for heat generation of a capacity exceeding 1 MW is almost identical to the Form for the energy permit for construction of a small plant; it is even somewhat simplified in the part, which is related to the provision of the basic data on the facility – technical data.

The investor shall submit the following with the application for the energy permit: 1) excerpt from the Register of Companies, except if the applicant is a natural person; 2) Information on Location or the Location Permit; 3) relevant statement of a bank that it is willing to support the applicant or the investor in financing the construction of the energy facility, specifying the name and type of the energy facility to which the statement refers, the location of the energy facility, maximum capacity of the facility (in cases when the application is submitted for the Energy Permit for the construction of the energy facility for electricity generation) and the amount of investment in construction of the energy facility; 4) opinion of the electricity and/or heat transmission or distribution system operator on requirements for and possibilities of connection of the new facility to the systems.³¹ If the applicant encloses the Information on Location to this application, it should also submit 5a) pre-feasibility study with the general design, while if it encloses the Location Permit, then 5b) feasibility study with conceptual design should be attached.

The Energy Permit shall be issued within thirty days from the date of submitting the application. The unsatisfied party may lodge an appeal against the decision on the energy permit within seven days from the date of receipt of the decision.

The Energy Permit shall be issued for a period of three years and its validity may be extended at the request of the holder for maximum one more year/

Energy Permit is not assignable.

The Energy Permit is not required, in terms of the Energy Law for energy facilities constructed on the grounds of granted concession for the construction of an energy facility.

³¹ The Energy Law, the Decree on Conditions of Electricity Delivery, the Distribution Grid Code, and the Transmission Grid Code specify the procedure for connection of the producers' facilities to the electricity grid. Neither the Decree, nor the Codes, or indeed any other regulations stipulate the procedure for issuing the opinion of the energy entity in charge of transmission, or of distribution of electricity within the procedure for issuing the energy license. In view of the above fact, this procedure does not have a specific form, but the economic operator, whose facility should be connected to the electricity grid, when preparing the application for such an opinion, should submit as many documents as possible, which are necessary for connection of the facility to the electricity grid or, if he/she does not have such documents, then at least as many data as possible, which the specified documents should contain. The application for connection to the electricity grid has been dealt with in Chapter 6 of this Guide.

3.2.3. Requirements for Connection

Prior to issuing the Location Permit, it shall also be necessary to obtain the requirements for connection to the electricity grid and to the heat distribution network.³² If the investor fails to obtain the above requirements on his/her own, the authority in charge of issuing the Location Permit shall obtain them *ex officio* prior to issuing the Location Permit.

Within the procedure for preparation of the urban development planning document, the Location Permit or of the main design for construction of the facility, at the request of the investor or of the competent authority, the energy entity to whose system the power producer's facility is to be connected, shall issue the requirements for connection of the producer's facility to the electricity grid. The requirements for connection shall define the possibility for connection of the producer's facility to the electricity grid, or define the electric power and technical requirements needed for preparation of the main design for construction of the facility.

The procedure starts when the application is submitted for the requirements for connection.

. The following shall be submitted with the application: 1) evidence of the payment of the expenses of issuing the required requirements for connection as per the pricelist; 2) other documentation, which is specified by the energy entity in the application form for the requirements for connection

The technical report, based on the analysis made, shall establish whether there are electric power and technical conditions for possible future connection of the facility according to the submitted application.

Based on the technical report, the energy entity, to whose system the facility of the producer is to be connected, shall issue the decision on the requirements for connection to the investor in construction of the facility, or to the competent authority. The requirements for connection shall contain the definition of their validity period. An appeal may not be lodged against the decision on the requirements for connection (the decision on the requirements for connection does not contain the grounds for it or instructions on the legal remedy). The decision on the requirements for connection shall be issued within the deadline prescribed by the law³³.

3.2.4. Location Permit³⁴

The Law on Planning and Construction prescribes that the Location Permit is a document containing all requirements and data needed for preparation of the technical documentation (preliminary and main design), in line with the valid planning documents. The Location Permit is enclosed to the request for issuing the Construction Permit (which makes it a prerequisite for the issuance of Construction Permit). Location Permits for the construction of plants for power generation from renewable energy sources, as well as for combined heat-and-power plants having capacity of 10 MW and over, shall be issued by the ministry in charge of civil engineering affairs, or by the Autonomous Province. Location Permit for combined heat and power plants of the capacity up to 10 MW is issued by the competent authority of the local self-government unit (town, municipality) of the territory where the structure will be constructed, except if it is constructed in the protected environs of outstanding cultural assets, and of cultural assets registered in the List of the World Cultural and Natural Heritage and of structures in protected

³² The connection to the heat distribution network is not requested for the facility doing the combined heat and power production, if it uses the heat for own needs.

³³ Deadline for issuing the approval for connection is 30 days, more details in the footnote No. 30 hereof.

³⁴ With respect to acquiring the documentation necessary for the issuance of Location Permit for the plants there are cases of overlapping of the documents (right to use the land, technical documentation,..) required for issuing certain acts.

areas in compliance with the act on protection of cultural assets, as well as of structures within the boundaries of a national park and of structures within the boundaries of protection of a protected outstanding natural asset which are within the jurisdiction of the ministry in charge of civil engineering affairs, or by the Autonomous Province

3.2.4.1. Procedure for Issuing the Location Permit

The documentation necessary to obtain the Location Permit for construction of a plant is specified in the Law on Planning and Construction and the Rulebook on the Contents of the Information on Location and on the Content of the Location Permit. The following shall be submitted as obligatory exhibits to the application for the Location Permit: 1) copy of the lot plan (issued within a period of maximum six months); 2) certificate of the cadastre of underground installations; 3) evidence of the ownership right or of lease of the construction land^{35, 36}

Apart from the above, the application for the Location Permit shall also contain the data on the structure to be constructed, particularly on the planned layout, type and use of the structure, technical characteristics and the like.³⁷

The Law on Planning and Construction stipulates that *the building plot shall be formed* prior to submitting the application for the Location Permit.

If the authority in charge of issuing of the Location Permit establishes that adequate documentation has not been submitted with the application for the Location Permit, it shall notify the applicant thereof within eight days. In case the planning document does not contain all the requirements and data for preparation of the technical documentation, the competent authority shall obtain them *ex officio*, at the expense of the investor. The authorities, or organizations authorized to issue such requirements and data shall act further to the request of the competent authority within 30 days.

The competent authority shall issue the Location Permit within 15 days as of the date of a duly submitted application or of obtaining the requirements and data, which it shall obtain *ex officio*.

The Location Permit shall particularly contain³⁸: 1) name and family name of the investor including personal identification No., or business name or name of the investor including the seat and PIB; 2) number and surface area of the cadastral lot; 3) data on the existing facilities on the lot that need to be removed; 4) defined access to a public traffic area; 5) use of the structure; 6) building lines; 7) Codes of Construction; 8) requirements for connection to roads, public utility, and other infrastructure; 9) possible and mandatory stages in the project implementation; 10) list of mandatory parts of the main design; 11) name of the planning document based on which it is issued; 12) statement that the legally

35 This evidence for issuing of the Location Permit is exactly the same as for issuing the Construction Permit. As evidence of the ownership right, or of lease of the construction land for construction or for carrying out of the work on the construction land or on the facility, which is owned by a number of persons – a certified consent of such persons shall also be submitted

36 When construction of line infrastructure facilities is concerned, the decision of the competent authority establishing the public interest for expropriation, in compliance with a special law that is the contract on establishing the right of easement with the owner of the loaned asset, final administrative act setting the right of lease on the agricultural land for the construction purposes in compliance with the law governing the agricultural land, final administrative act establishing the right to construct on the forest land, in compliance with the law governing the forest land, valid court decision or the contract on establishing the right of easement with the owner of the loaned asset or the written approval of the owner of the said land shall serve as the evidence of the ownership right for issuing the Location Permit.

37 In practice, for obtaining the Location Permit, the general design (conceptual design) is prepared and submitted, which contains: technical description of the location, architecture, the structure and foundation of the structure, the method of heating and cooling the structure, description of the technical solution for securing excavation of the foundation pit, the terrain and the adjacent facilities, etc.

38 The Rulebook on Contents of Information on Location and on Contents of Location Permit

valid Location Permit is the basis for preparation of the preliminary and of the main design if the structure referred to in Article 133 of the Law on Planning and Construction is in question, or for preparation of the main design; 13) obligation of the responsible designer to prepare the design in compliance with the codes of construction and requirements from the Location Permit; 14) statement that the issued Location Permit shall cease to be valid if the investor, within two years as of the date of the legal validity of the decision on the Location Permit, fails to submit the application for the Construction Permit.

An appeal may be lodged against the decision on the Location Permit, issued by a unit of local self-government, within 8 days. Appeal against the decision on the Location Permit of a unit of local self-government shall be decided on by the ministry in charge of town planning affairs, or by the competent authority of the Autonomous Province, or by the competent authority of the City of Belgrade (for construction or reconstruction of facilities of up to 800 m² of gross floor area), if the structure is to be located in the territory of the Autonomous Province, or of the City of Belgrade, respectively.

Against the decision on the Location Permit, issued by the ministry in charge of construction affairs or by the competent authority of the Autonomous Province an administrative suit may be instituted.

3.2.4.2. Forming the Building Plot³⁹

A building plot is a part of the construction land, with access to a public traffic area, which has been constructed or is envisaged for construction by a plan.

For construction, or installation of infrastructure, electric power and electronic structures and equipment, a building plot of smaller or larger area than the one foreseen in the planning document for that zone can be formed, provided the existence of the access to the structure, or equipment, enabling maintenance and elimination of defects or access in case of average/damage. Article 10 of the Law on Forests sets the rules for changing the use of forest land in case that the selected location for the construction is on the forest land.

If necessary, prior to submitting the application for the Location Permit, the Allotment/Re-allotment Plan, i.e. the plan forming the building plot shall be prepared. The re-allotment plan implies the plan forming one or more building plots on a number of cadastral lots while the allotment plan implies the plan forming a number of building plots on a single cadastral lot.

The allotment or re-allotment plan shall be drawn up by a company, or by another legal entity or by an entrepreneur, registered in the relevant registry. Drawing up of the allotment plan shall be managed by the town planner-in charge, an architect. The specified plan shall also contain the Design of Geodetic Survey Benchmarking

The allotment or re-allotment plan shall be submitted to the authority in charge of town planning affairs of the unit of local self-government for verification. If the plan is in compliance with the valid planning document, the competent authority shall verify the plan within 10 days

³⁹ Provisions of the Law on Planning and Construction, with respect to the formation of the building plot for construction of a biomass/bio-gas plant are rather complex. Article 69, paragraph 1 of the Law prescribes that, for construction of biogas plants, bordering the plots pertaining to water, agricultural or forest land, the building lot shall be formed within the cadastre plot where the main surface structure(s) are built, and as the evidence of settled property and legal relations, the application for issuing the Location Permit is accompanied by the evidence of ownership right in compliance with the Article 135 of the Law on Planning and Construction, or other evidence foreseen by that Law. As the evidence of settled property and legal relations for the underground or surface part of these structures – pipelines, or lines, the application for issuance of the Construction Permit shall be accompanied with the contract on easement signed with the public company, or other organization managing water or forest land, and in the case when the owner of that land is another legal or natural person, with the evidence on establishment of the factual easement rights in compliance with special laws.

and, if not, it shall notify the party that has submitted the plan thereof. A complaint against the above notification may be submitted to the municipal or to the city/town council within 3 days as of the date of its submittal.

Thereafter, the application for undertaking the allotment, or re-allotment, shall be submitted to the Authority in charge of affairs of state survey and cadastre (RGA – the Republic Geodetic Authority).

The following shall be submitted with the application for undertaking the re-allotment/allotment: 1) evidence of resolved property-rights relations for all the cadastral lots, and 2) re-allotment or allotment plan verified by the authority in charge of town planning affairs of the unit of local self-government, an integral part of which shall also be the Design of Geodetic Survey Benchmarking. The authority in charge of the affairs of state survey and cadastre shall hand down the decision on forming of cadastral lot(s) further to the above application. An appeal may be lodged against this decision within 15 days as of the date of submitting of the decision.

For obtaining the Location Permit for the facilities of biomass/biogas plants, the Article of the Law on Planning and Construction may be applied, which regulates special cases of forming of a building plot. For construction of electric power facilities, a building plot may be formed of a smaller area than the area specified in the planning document, provided there is an access to the facility, or to equipment, for the purpose of maintenance and elimination of defects or accidents. An access easement agreement with the owner of the servient estate shall also be recognized as a resolved access to a public traffic area.

3.2.4.3 Water Requirements, Water Approval, and Water Permit⁴⁰

The Law on Waters makes distinction between the general and special uses of waters. The Water Requirements shall be issued within the procedure for preparation of the technical documentation for construction of new facilities, which may have a permanent or a temporary impact on the changes in the water regime, or which may threaten the objectives concerning the environment. The right to the special use of waters shall be acquired by the Water Permit. Special use of waters may be realized on the grounds of concession and exercised in compliance with the agreement governing the concession.

This Law defines the following water documents; 1) Water Requirements, 2) Water Approval, 3) Water Permit, and 4) Water Order. Water documents shall be issued by the ministry (the Ministry in charge of water resources management). If the structure is located in the territory of the Autonomous Province, then such documents shall be issued by the competent authority of the Autonomous Province (the Provincial Secretariat for Agriculture, Forestry and Water Resources Management in Novi Sad) and, if the structure is located in the territory of the City of Belgrade, such documents shall be issued by the competent authority of the City of Belgrade (the Water Administration). Water documents shall be issued within two months from the date of filing the application.

An appeal may be lodged against a water document issued by the competent authority of the Autonomous Province, or of the City of Belgrade, to the Ministry in charge of water resources management, within 15 days. An administrative suit can be instituted against the decision of the Ministry in charge of water resources management.

⁴⁰ Issuing of the Water Requirements, the Water Approval, and the Water Permit is regulated by the Law on Waters and the Rulebook on Contents and Form of the Application for Issuing Water Documents and Contents of Opinion in the Procedure of Issuing Water Documents.

The Law on Waters prescribes that, for the procedure for preparation of the technical documentation for construction of new and reconstruction of the existing facilities and for carrying out of other works, which may have impact on the changes in the water regime, the investor shall obtain the Water Requirements (specifying technical and other requirements that must be met). It also prescribes that, for the requirements of preparation of the technical documentation, it is necessary to obtain the Water Approval, which specifies that the technical documentation for the facilities and for the work has been prepared in compliance with the Water Requirements. The Water Permit, which shall be obtained once the structure has been constructed (the Operation Permit may be issued without having obtained the Water Permit), specifies the manner and conditions for the operating and use of waters and discharge of waters. The procedures for issuing the above documents will be explained in more detail below.

Prior to issuing the Water Requirements (which are an element of the Location Permit, and are necessary for preparation of the design documentation – the main design), it is necessary to obtain the Opinion of the Republic organization in charge of hydro meteorological affairs (the Republic Hydro Meteorological Service - RHMS) and the Opinion of the public water-management enterprise (Public Water-Management Enterprise Srbijavode – for the territory of the Republic of Serbia except for the Autonomous Province of Vojvodina, i.e. of the Public Water-management Enterprise Vode Vojvodine – for the territory of the Autonomous Province of Vojvodina, or of PWC “Beogradvode” in Belgrade, for structures and works in the territory of the City of Belgrade).

The Opinion of the Republic Hydro Meteorological Service shall be obtained on the basis of the submitted application.

The following shall be submitted with the application⁴¹ : 1) topographic map of the area (1:25000) with indicated layouts of the facilities, 2) technical description, and 3) In case of unresearched catchment areas, the hydrological study (usually made based on meteorological data as well as on the hydrological data from the adjacent catchment areas).

The opinion of the public water-management enterprise shall be obtained after submitting the application for the opinion.

The following shall be submitted with the application⁴²: 1) copy of the plan with the plotted facilities, 2) excerpt from the planning document – the Information on Location, 3) technical description of the solution (if available, the General Design may be submitted).

After obtaining the Opinion of RHMS and the Opinion of the public water-management enterprise, and other attachments defined by regulations, on the prescribed form O1 - the application for Water Requirements shall be submitted.

The application for Water Requirements shall contain: 1) general data on the applicant; 2) basic data on the structure, or works, planning documents (a spatial plan of the unit of local self-government and urban development (master and regulation) plan and forest management plan); 3) place, date, signature, and seal of the applicant.

41 There is nothing prescribed as to what should be submitted with the application for the Opinion from RHMS – what has been specified herein is a general assessment of the author in line with the discussions in the specified organization.

42 There is nothing prescribed as to what should be submitted with the application for the Opinion from public water-management enterprises – what has been specified is a general assessment of the author in line with the discussions in the specified organizations.

Opinion of the public water-management enterprise shall be mandatory for issuing the Water Requirements. In addition to the above specified, the following shall be submitted with the application for Water Requirements: 1) copy of the plan of the plot; 2) certificate of the title deed; 3) Information on Location or the Location Permit issued in compliance with the law governing planning and construction; 4) opinion of a public water-management enterprise; 5) opinion of the Republic organization in charge of hydro-meteorological affairs; 6) opinion of the ministry in charge of affairs of tourism for structures and works on the territory of a spa resort; 7) technical description of the structure, or works; 8) graphical exhibits: general layout, layout, plans, profiles/sections, etc.; 9) formerly issued water documents in case of construction of a new structure within the complement of an existing one or of its reconstruction; 10) evidence of resolved property-rights relations; 11) preliminary feasibility study with the general design or feasibility study with preliminary design including the report of the review commission on expert review.

In addition to the above stated, for a structure of biomass/biogas plant for which water is taken in and supplied from surface and ground waters, i.e. for thermal plants, the application for issuing of Water Requirements shall also contain: 1) requirements of the public utility company for connection to public waterworks or public sewer; 2) information of the public utility company on the position of the structure in relation to the zones of sanitary protection of springs; 3) study or other document of a licensed legal entity on the quantity of water to be taken in, made on the basis of preliminary investigations conducted by the licensed legal entity in the course of minimum one hydrological year; 4) study or other document of a licensed legal entity on the quality of water to be taken in, made on the basis of preliminary investigations conducted by the licensed legal entity in the course of at least one hydrological year.

The competent ministry for water resource management or the defined competent authority (the Provincial Secretariat, the Water Administration) shall issue the Decision on Issuing the Water Requirements. The Main Design shall be prepared based on this Decision. The obtained Decision Issuing the Water Requirements shall be one of the elements of the Location Permit.⁴³

Once the Location Permit has been obtained, one shall proceed with the preparation of the design documentation – the conceptual or the main design of the plant.

In order to proceed with the following stage – obtaining of the Construction Permit, it is necessary, *inter alia*, to obtain the Water Approval on the specified design documentation. The Water Approval shall establish that the technical documentation – the Main Design, has been prepared in compliance with the Water Requirements. The application for issuing of the Water Approval shall be submitted on the prescribed form O3.

The application for issuing of the Water Approval shall contain: 1) general data on the applicant; 2) basic data on the structure, or on works and on planning documents (the same as for Water Requirements), as well as 3) place, date, signature, and seal of the applicant.

⁴³ Exceptionally, subject to Article 118, of the Law on Waters, the authority in charge of issuing the Water Requirements may request from the applicant to obtain the opinion of the Ministry in charge of the environment and/or of a specialized scientific institution (establishments, institutes, etc.). For the facilities and works in a territory of a spa resort, the applicant shall obtain the opinion of the ministry in charge of the affairs of tourism. There is no specifically prescribed procedure for obtaining the above opinions.

The application for issuing of the Water Approval for biomass/biogas plants and works for which Water Requirements have been issued, shall contain: 1) decision on issuing Water Requirements; 2) Location Permit issued in compliance with the law governing planning and construction; 3) Main Design with the relevant license of the responsible designer; 4) excerpt from the Main Design, which is related to the hydro-technical part and the part that is related to structures that have impact on the water regime; 5) report on review of the Main Design with the relevant license of the person who reviewed the Design.

In addition to the above stated, for a structure of biomass/biogas plant for which water is taken in and supplied from surface and ground waters, i.e. for thermoelectric power plants, the application for issuing Water Requirements shall also contain: 1) decision of the ministry in charge of healthcare affairs on determination of zones of sanitary protection of springs; 2) decision of the ministry in charge of affairs of geological investigations on established and classified reserves of ground waters⁴⁴; 3) requirements of a public utility company for connection to public waterworks or public sewer; 4) information of the public utility company on the position of the structure in relation to zones of sanitary protection of springs; 5) study or other document of a licensed legal entity on the quantity of water to be taken in, made on the basis of preliminary investigations conducted by the licensed legal entity in the course of at least one hydrological year; 6) study or other document of a licensed legal entity on the quality of water to be taken in, made on the basis of preliminary investigations conducted by the licensed legal entity in the course of at least one hydrological year.

The Water Approval shall cease to be valid if, within two years from the date of its obtaining, the application for the Construction Permit is not submitted to the competent authority. The decision establishing expiry of validity of the Water Approval shall be handed down by the authority which has issued the Water Approval.

Once the structure has been constructed, and prior to obtaining the Operation Permit, it is necessary to submit the application for the Water Permit to the Ministry in charge of water resources management, or to the competent authority. The Water Permit is required for the exploitation and use of waters and natural and artificial watercourses, lakes, and ground waters, for treatment and discharge of waters and other substances into natural and artificial watercourses, lakes, ground waters, and public sewers, in case of increase of the capacity of the already existing structure – for the increase of the quantity of in-taken and discharged waters, changed nature and quality of discharged waters, as well as for other civil works that impact water regime. This Permit shall be issued for a period of maximum 15 years so that, maximum two months prior to its expiry, its validity should be extended if there is an issued Decision on Water Permit. The right acquired on the basis of the Water Permit may not be assigned to any third party without the consent of the issuing party, and this right shall terminate: upon expiry of the validity thereof, by waiver of the right, and by failure to exercise the right without justified reasons for over 2 years. The application for issuing the Water Permit shall be submitted on the prescribed form O6.

⁴⁴ Application for Water Requirements also contains the decision of the Ministry in charge of geological explorations on established and categorized reserves of ground water, if intake of the water through wells is to be carried out for the requirements of the process.

The application for issuing the Water Permit shall contain: 1) general data on the applicant; 2) basic data (administrative, hydrographic and topographical survey data) on the structure, or works, as well as the place, date, signature, and seal of the applicant. In addition to the above elements, this application for an electric power plant for which Water Requirements or Water Permit have been issued, shall contain: 1) decision on issuing Water Approval or Water Permit; 2) report of a public water-management enterprise on fulfillment of requirements from Water Requirements and Water Approval for issuing the Water Permit; 3) report of the commission on completed technical inspection of the structure; 4) Main Design or As-built Design; 5) excerpt from the Main Design or As-built Design. If Operation Permit has been issued for electric power plant, and Water Approval has not been issued, the application for issuing of the Water Permit shall also contain: 1) Operation Permit; 2) report of the public water-management enterprise on readiness of the structure for issuing of the Water Permit; 3) Main Design or As-built Design; 4) excerpt from the Main Design or As-built Design.

For plants and works for which Water Approval or Water Permit has been issued and structures for which Operation Permit has been issued, and Water Approval has not been issued, in addition to the already specified elements, the application for issuing of the Water Permit shall contain: 1) decision of the ministry in charge of healthcare affairs on determination of zones of sanitary protection of springs; 2) decision of the ministry in charge of affairs of geological investigations on established and classified reserves of ground waters⁴⁵; 3) approval of the ministry in charge of affairs of tourism for use of water with natural curative property in a territory of a spa resort; 4) contract or other document that the public utility company provides the service of cleaning of the structure for discharge of water and the service of elimination of solid waste; 5) report of a licensed legal entity on testing of quality of waters (taken in and discharged) from the previous period; 6) certificate of a licensed legal entity of proper condition of facilities for collection, evacuation, and treatment of waste waters, including septic tanks; 7) report of a licensed legal entity on testing of the level and quality of waters in piezometers, in the zone of storage structures, as well as 8) calibration tables issued by a licensed legal entity only for structures for storage.

With the specified attachments, with the application for issuing of the Water Permit, the minutes of the water inspector shall also be submitted.

---

⁴⁵ Application for Water Requirements also contains the decision of the Ministry in charge of geological explorations on established and categorized reserves of ground water, if intake of the water through wells is to be carried out for the requirements of the process

3.2.5 Environmental Impact Assessment⁴⁶

Environmental impact assessment is a very important element in the process of construction of a plant. Within the procedure for obtaining the energy permit, it is necessary to make a study of possible impacts on the environment including the proposed measures for protection of the environment.

Should the competent authority find it necessary, as an element for issuing the Construction Permit, it shall be necessary to make the Environmental Impact Assessment Study for the plant.⁴⁷

Environmental impact assessment for a biomass/biogas plant, including the proposed measures for environmental protection, shall be made when making the Environmental Impact Assessment Study for a biomass/biogas plant. Depending on its presence on either of the lists of projects of the Decree on the List of Projects for which the Environmental Impact Assessment Is Mandatory (List I) and on the List of Projects for which the Environmental Impact Assessment May Be Requested (List II), making of the Environmental Impact Assessment Study for a biomass/biogas plant is either mandatory or may be requested. The projects of power generating plants (electricity, heat, steam...) in facilities of over 50 MW are on List I of this Decree⁴⁸ - which means that, for such facilities, making of the Environmental Impact Assessment Study is mandatory. Power generating plants (electricity, heat, steam...) in facilities of a capacity from 1 to 50 MW are specified in List II of the Decree⁴⁹ - which means that, for such facilities, making of the Environmental Impact Assessment Study may be requested. The scope of such impact depends on the location of the facility, on the capacity of the facility, on the concrete environment of the facility, etc. Making of a Study⁵⁰ is not required for the plants of a capacity below 1 MW, except in case of an electric power plant to be constructed in a protected natural good and protected environs of an immobile cultural good and in other areas of special use.

In such cases, when impact assessment may be requested for a project of a concrete biomass/biogas plant, the owner of the project for the facility shall submit the application for deciding on the need for impact assessment to the competent authority. Competence of the authority in the procedure for establishing the need for making of the Impact Assessment Study is the same as in the case of establishing the competence for issuing the Construction Permit.⁵¹

The application concerning the need to assess the impact shall be submitted in the prescribed form, in compliance with the Law on Environmental Impact Assessment and the Rulebook on Contents of the Application for the Need to Assess the Impact and Contents of the Application for Determining the Scope and Contents of the Study of Environmental Impact Assessment Study.

46 It is necessary to note that, in addition to the environmental impact assessment of a concrete structure, strategic environmental impact assessments have been made, which is made for plans, programs, layouts and strategies (hereinafter referred to as: plans and programs) in the areas of spatial and urban development planning or use of land, agriculture, forestry, fishery, hunting, energy, industry, transportation, waste management, water management, telecommunications, tourism, preservation of natural habitats, and wild flora and fauna, which establish the framework for approval of future development projects defined by regulations which govern environmental impact assessment. - Article 5, paragraph 1, of the Law on Strategic Environmental Impact Assessment.

47 The necessary element for issuing the Construction Permit for plants of a capacity of 50 MW or over is the environmental impact assessment made in a clearly defined format – the format of the Environmental Impact Assessment Study for the plant. For plants of a capacity of 1-50 MW, the Environmental Impact Assessment Study is mandatory if the competent authority (the same as the one for issuing the Construction Permit) finds it necessary

48 Plants producing electricity, steam, hot water, technological steam or heated gases, using all types of fuels, as well as plants driving operating machines (thermal plants, district heating plants, gas turbines, plants with internal combustion engines, and other combustion equipment, including steam boilers) of a capacity of 50 MW or over.

49 Plants producing electricity, steam, hot water, technological steam or heated gases (thermal plants, district heating plants, gas turbines, plants with internal combustion engines, other combustion equipment), including steam boilers, in combustion plants using all types of fuels – of a capacity from 1 to 50 MW.

50 In practice there are cases where when an investor applied for a loan from a bank, the bank requests making of environmental impact assessment, although it is not required by regulations.

51 The competent authority, within the procedure for environmental impact assessment for a plant is the Ministry in charge of environment, or the competent authority of the Autonomous Province, if the plant is located in the territory of the Autonomous Province. The competent authority in the procedure for environmental impact assessment for a cogeneration plant of up to 10 MW is the competent authority of a unit of local self-government. (Except in other cases referred to in Article 133 of the Law on Planning and Construction, when the competent Ministry is the Ministry in charge of construction affairs – see more details in the footnote No. 60).

The application concerning the need to assess the impact shall contain⁵²: 1) data on the project leader; 2) description of the location; 3) description of the characteristics of the project; 4) presentation of the main alternatives that have been analyzed; 5) description of the environmental factors that may be exposed to the impact; 6) description of possible major harmful impacts of the project on the environment; 7) description of the measures envisaged for the purpose of prevention, mitigation, and elimination of major harmful impacts; 8) other data and information at the request of the competent authority. The following documentation shall be submitted with this application: 1) Information on Location or the verified urban design (issued within a period of maximum one year); 2) conceptual design or the preliminary design, or the excerpt from the preliminary design; 3) graphical presentation of the micro- and macro-location; 4) requirements and approvals of other competent authorities and organizations obtained in compliance with a special law; 5) evidence of payment of the Republic administrative fees and duties; 6) other evidence at the request of the competent authority.

Within 10 days, the competent authority shall notify the interested authorities and the public about the submitted application. The interested parties shall submit their respective opinions within 10 days from the date of receipt of the notification. The competent authority shall decide on the application within an additional period of 10 days. If it is decided that the impact assessment is required for the reviewed plant of over 1 MW, the same Decision may determine both the scope and contents of the impact assessment study. If it is established that impact assessment is not required, the competent authority may specify minimum requirements for environmental protection in the Decision. The decision shall be submitted to the project owner, interested authorities, and to the public within 3 days as of the date of handing down the decision.

The project owner and the interested public may lodge an appeal, and the competent second-instance authority⁵³ shall hand down its decision within 30 days from the date of receipt of the appeal.

If, further to the application related to the impact assessment, the Decision has been handed down in which it was decided that the impact assessment is required and if, in the same Decision, the competent authority has not specified the scope and contents of the impact assessment study, the project owner shall submit the application for determining the scope and contents of the impact assessment study to the competent authority, in the prescribed form.

The specified application shall contain: 1) data on the project owner, 1a) description of the location, 2) description of the project, 3) presentation of the main alternatives that have been analyzed, 4) description of the environmental factors that may be exposed to the impact, 5) description of possible major harmful impacts, 6) description of measures envisaged for the purpose of prevention, mitigation, and elimination of major harmful impacts, 7) non-technical summary of data from 2) to 6), 8) data on possible difficulties encountered by the project owner in collecting the data and documentation, 9) other data and information at the request of the competent authority. The following documentation shall be submitted with the specified application: 1) excerpt from the urban development plan or verified urban design, or the decision on urban development requirements issued within a period of maximum one year, 2) preliminary design, or the excerpt from the preliminary design, 3) graphical presentation of

⁵² The Application Form concerning the need to assess the impact of a project on the environment is specified in the Rulebook on Contents of the Application Concerning the Need for Impact Assessment and Contents of the Application for Determining Scope and Contents of the Environmental Impact Assessment Study.

⁵³ The second-instance authority, in the procedure against the decision of the competent authority of a unit of local self-government is the Ministry in charge of environment, or the competent authority of the Autonomous Province – if the plant is located in the territory of the Autonomous Province. An administrative suit can be instituted against the decision of the Ministry in charge of environment.

the macro- and micro-location, 4) requirements and approvals of other competent authorities and organizations obtained in compliance with a special law, 5) evidence of payment of the Republic administrative fees and duties, and 6) other evidence at the request of the competent authority.

Within 10 days, the competent authority shall notify the interested public about the submitted application. The interested parties shall submit their respective opinions within 15 days as of the date of receipt of the notification. Within 10 days, the competent authority shall hand down the decision on the scope and contents of the impact assessment study. The decision shall be submitted to the project owner and to the interested public within 3 days

The project owner and the interested public may lodge an appeal, and the competent second-instance authority shall hand down its decision within 30 days from the date of receipt of the appeal.

More detailed procedure for elaboration of the Environmental Impact Assessment Study for a biomass/biogas plant is regulated by the Law on Environmental Impact Assessment and by the bylaws under this Law⁵⁴. This Law stipulates that the concrete impact assessment study for a biomass/biogas plant is an integral part of the documentation, which shall be submitted with the application for the Construction Permit or with the report on commencement of the project implementation (construction, execution of works, change of technology, change of activity, and other activities).

The Impact Assessment Study shall contain: 1) data on the project owner, 2) description of the location at which the project implementation is planned, 3) description of the project, 4) presentation of the main alternatives of the project that have been analyzed, 5) presentation of the state of the environment at the location and close environs (micro- and macro-location), 6) description of possible major impacts of the project on the environment, 7) assessment of the impact on the environment in case of an accident, 8) description of the measures envisaged for the purpose of prevention, mitigation, and possible elimination of any major harmful impact on the environment, 9) program of monitoring of the impact on the environment, 10) non-technical short presentation of the data specified under 2) to 9), 11) data on technical deficiencies or non-existence of adequate expert knowledge and skills or inability to obtain relevant data. The obtained requirements and approvals of the other competent authorities and organizations shall also be submitted with the Study. The Study shall also contain the basic data on the persons, who have participated in making the study, on the responsible person, date of making the study, signature and seal of the responsible person, as well as the seal of the licensed organization, which has made the study and which is registered for preparation of this type of documentation in the Business Registers Agency.⁵⁵

Maximum within one year from the date of receipt of the final decision on the scope and contents of the impact assessment study, the project owner shall submit the Application for the approval of the impact assessment study. The impact assessment study (3 copies in paper and 1 in electronic form) and the decision of the competent authority from the previous stage of the procedure shall be submitted with the application.

⁵⁴ The bylaws of the Law on Environmental Impact Assessment that are binding for this issue are the Rulebook on Contents of the Application Concerning the Need for Impact Assessment and Contents of the Application for Determination of Scope and Contents of the Environmental Impact Assessment Study and the Rulebook on Contents of Environmental Impact Assessment Study.

⁵⁵ Detailed prescribed contents of the study are contained in the Rulebook on Contents of the Environmental Impact Assessment Study.

The public authority shall ensure public insight in, the presentation of, and public debate on the study and it shall notify the interested parties about its time and venue within 7 days. Public debate may be held within minimum 20 days from the date of notification.

Within 10 days from the date of receipt of the application for the approval, the competent authority shall form the Technical Commission for evaluation of the impact assessment study and, within 3 days after it is formed, the study shall be submitted to the Commission for evaluation. Upon completion of the public insight in it, the competent authority shall submit the Report with the overview of the opinions of the interested parties to the Commission within 3 days.

At the proposal of the Technical Commission, the competent authority may request from the project owner to make amendments and supplements within a certain time period. The Technical Commission shall submit the report with the evaluation of the Impact Assessment Study and a proposed decision to the competent authority within 30 days from the date of receipt the documentation from the competent authority.

Within 10 days from the date of receipt of the report from the Technical Commission, the competent authority shall notify the interested parties about the decision approving this study or about the rejection of the application for the approval on the impact assessment study, specifically about: 1) contents of the decision; 2) main reasons on which the decision is based; 3) most important measures, which the project owner shall undertake for the purpose of prevention, mitigation, or elimination of harmful impacts. The (unsatisfied) project owner and the interested public may institute an administrative suit against the specified decision.

The Law on Environmental Impact Assessment also regulates the procedure for updating the Environmental Impact Assessment Study due to the lapse of time. It is necessary to point to the fact that the validity of the Decision on Approval of the Impact Assessment Study shall be two years, within which time period the project owner shall commence the construction of the plant. Upon expiry of this deadline, the competent authority may hand down the decision on the making a new Impact Assessment Study or on updating the existing one. This decision shall be handed down on the basis of the application of the project owner. The same decision shall also be handed down in case the project owner must deviate from the documentation based on which the environmental impact assessment study for a biomass/biogas plant has been made. In the latter case, the application for the approval of the updated Impact Assessment Study shall be submitted prior to submitting the application for the Construction Permit.

The Law on Environmental Protection stipulates that the Ministry in charge of environment shall issue the preliminary consent on the approval for the use of natural resources or assets. This consent shall verify fulfillment of requirements and measures of sustainable use of natural resources, or assets (air, water, land, forests, geological resources, plant and animal life) and environmental protection in the course and after termination of engaging in the activity.⁵⁶

3.2.6. Integrated Permit

The Law on Integrated Pollution Prevention and Control stipulates requirements and procedures for issuing the Integrated Permit for plants and activities that may have negative impact on health of people, environment or material goods, types of activities and plants, all aimed at pollution prevention and control. The Integrated Permit shall be issued by the authority in charge of issuing the permit for construction of a plant. It is necessary to note that the Integrated Permit is not required for every biomass plant, but only for those thermal plants with heat capacity above 50 MW. The application shall be submitted to the competent authority on the Form 1 prescribed in the Rulebook on Contents, Appearance and Manner of Filling in the

---

56 Article 15 of the Law on Environmental Protection.

Application for Issuing of the Integrated Permit.⁵⁷

The operator of a structure- plant (a natural person or a legal entity managing the plant – on whose name this permit is to be issued) shall submit to the competent authority the application for issuing of the permit, which shall particularly contain the data on: 1) plant and its activity; 2) raw materials and auxiliary materials, other substances and energy used in the plant or created therein; 3) sources of emissions that originated from the plant; 4) conditions that are characteristic for the location on which the plant is situated; 5) nature and quantity of envisaged emissions that, from the plant get into water, air, and land; 6) identified major impacts of emissions on the environment and possibility of impact on a greater distance; 7) proposed technology and other techniques by which emissions are prevented or, if that is not possible, emissions are reduced; 8) the best available techniques that the operator of activities of a new or existing plant is applying or plans to apply for the purpose of prevention or reduction of pollution; 9) measures for reduction of generation and elimination of waste that is generated while the plant is functioning; 10) measures for efficient utilization of energy; 11) planned measures of monitoring of emissions into the environment; 12) presentation of main alternatives reviewed by the operator; 13) non-technical presentation of data on which the application is based; 14) other measures, undertaking of which is planned in compliance with regulations.

The application for issuing the Integrated Permit shall contain: I. General data: 1) on the application, 2) on the operator (a natural person or a legal entity managing the electric power plant – on whose name this permit is to be issued), 3) on the plant and its environs, 4) type of industrial activity, 5) staff and capital costs; II. Summary of data on the activity and issued permits/licenses: 1) short description of the activity which the Integrated Permit is applied for, 2) data on planning and design documentation for the plant (permits, approvals, consents), 3) brief report on major impacts on the environment; III. Detailed data on the plant, processes and procedures: 1) location, 2) environmental protection management, 3) use of the best available techniques, 4) utilization of resources, 5) emissions into the air, 6) discharge of noxious and hazardous substances into waters, 7) protection of land and ground waters, 8) waste management, 9) noise and vibrations, 10) assessment of risk from major accidents 11) measures for unstable (transitional) modes of operation of the plant, 12) definitive termination of operation of the plant or parts thereof, 13) non-technical presentation of data on which the application is based.

The following attachments shall also be submitted with this application: 1) documentation prescribed by the law⁵⁸; 2) tabular summaries (diagrams); 3) Maps and sketches; 4) Copies of issued permits, approvals, and consents and other documents; 5) Action plans III.4 - III.10.

⁵⁷ Article 3, paragraph 2 of the Rulebook on the contents, appearance and manner of filling in the application for issuance of the Integrated Permit.

⁵⁸ Article 9 of the Law on Integrated Pollution Prevention and Control sets out the list of documents, which shall be attached to the application for issuing of the Integrated Permit. The applicant shall submit the following documentation with the application for issuing of the permit: 1) design of the planned, or constructed plant; 2) report on the last technical inspection; 3) plan of conducting monitoring; 4) results of measurements of pollution of elements of the environment or other parameters during the trial run; 5) waste management plan; 6) Plan of measures for efficient utilization of energy; 7) plan of measures for prevention of accidents and mitigation of their consequences; 8) plan of measures for environment protection after termination of operation and closing of the plant; 9) decision on the right to use natural resources; 10) statement confirming that the information contained in the application are true, accurate, complete, and available to the public; 11) evidence of the paid administrative duty; as well as 12) approval of the Environmental Impact Assessment study and approval of the assessment of the threat from accidents.

After the applicant has submitted a proper application (which he/she has possibly supplemented at the request of the competent authority), the competent authority shall notify authorities and organizations in the areas of: agriculture, water resources management, forestry, planning, construction, transportation/traffic, energy, mining, protection of cultural goods, nature protection, etc. as well as the authorities of local self-government on the territory of which the activity is planned, or the plant is located (hereinafter referred to as: other authorities and organizations) and interested public on receipt of the application, within five days from the date of receipt of proper application for issuing of the permit. The competent authority shall submit a copy of the application for issuing of the permit at the request of interested public, or of the specified authorities and organizations to which it shall also submit for insight the relevant attached documentation.

Within 15 days from the date of receipt of the notification about the submitted application, other authorities and organizations and representatives of interested public shall submit their respective opinions to the competent authority.

The competent authority shall, within 45 days as of the date of receipt of proper application for issuing of the permit, make a draft of the permit, taking into account the above mentioned gathered opinions. This authority shall again notify other authorities and organizations and interested public both about the draft permit made and about the possibility of insight in the accompanying documentation within five days from the date of receipt of such a request.

At the request of other authorities and organizations and interested public, the competent authority shall submit a copy of the draft permit. The costs of making and submittal of a copy of the draft permit shall be borne by the applicant (in the prescribed amount).

Other authorities and organizations and representatives of interested public may submit their respective opinions on the draft permit to the competent authority, within 15 days from the date of receipt of this second notification. Within a further term of 10 days, the competent authority shall submit the draft permit together with the application of the operator and accompanying documentation, opinions of other authorities and organizations and interested public given on the draft permit, to the Technical Commission (formed by the same competent authority).

The Technical Commission shall review the application of the operator and the attached documentation, the draft permit, opinions of other authorities and organizations and interested public, as well as opinions obtained in the procedure of exchange of information and consultations on cross-border impact. The operator or a person authorized by him/her may be present during the work of the Technical Commission. The Technical Commission shall analyze in particular: 1) Environmental Impact Assessment Study, or study of assessment of current state of the environment; 2) expected local and wider impacts of operation of the plant on the environment; 3) application of the best available techniques; 4) expected economic and social consequences and changes of the state of the environment on the concrete location, as well as expected consequences to life and health of the population; 5) submitted prescribed documentation; 6) fulfillment of requirements from the draft permit, which shall be particularly analyzed.

The Technical Commission shall make a report, which it shall submit, without delay, to the competent authority. The competent authority shall decide on the issuing of the permit on the basis of the application of the operator, the attached documentation, the report and evaluation of the Technical Commission, as well as the obtained opinions of other authorities and organizations and interested public, within 120 days from the date of receipt of proper application for issuing of the permit. In exceptional cases, at the request of the operator or at the initiative of the competent authority, this deadline may be extended maximum to 240 days. The competent authority shall notify the applicant about the extension of the deadline, reasons, as well as

about the new deadline for bringing the decision. The competent authority shall decide by the decision on the issuing of the permit, or on rejecting the application for issuing of the permit

The competent authority shall reject the application for issuing of the permit if: 1) the plant for engaging in the activity for which the permit is applied for does not satisfy the prescribed requirements; 2) based on the data and documentation contained in the application, conditions have not been met for implementation of prescribed environmental standards; 3) application contains incorrect data, which are of influence on issuing the permit. The decision on issuing the Permit or on rejecting the application for issuing the Permit shall be submitted by the competent authority to the operator and shall notify other authorities and organizations and the public thereof within eight days from the date of issuing the decision.

No appeal may be lodged against the decision of the competent authority but an administrative proceeding may be instituted.

The Permit shall establish requirements for the operation of the plant and engaging in the activity and obligations of the operator depending on the nature of the activities and their impact on the environment. The Permit shall contain the requirements that are related to: 1) application of the best available techniques or other technical conditions and measures; 2) measures from the environmental impact assessment study or the study of assessment of current state of the environment; 3) limit values of emissions of polluting substances established for the given plant; 4) measures of protection of air, water, and land; 5) measures related to the management of waste generated during the operation of the plant; 6) measures for reduction of noise and vibrations; 7) measures related to efficient utilization of energy; 8) requirements for monitoring of emission with: specified methodology, defined frequency of measurement, defined rules for interpretation of measuring results, as well as with the established obligation to submit data to the competent authority; 9) measures for prevention of accidents and elimination of their consequences; 10) reduction of pollution, including cross-border pollution of the environment; 11) measures envisaged for commencement of operation, for instant stopping in case of a disruption in the functioning of the plant, as well as for termination of operation of the plant; 12) undertaking of measures of environment protection after termination of activities aimed at avoidance of the risk from pollution and bringing the location back in a satisfactory state; 13) manner and frequency of reporting and volume of data contained in the report, which is to be submitted to the competent authority in line with the regulations; 14) results of revision of requirements and obligations established by the permit; 15) other specific requirements.

If, according to a certain standard of the quality of the environment, stricter requirements are set than those, which can be achieved by applying the best available techniques, the permit shall contain additional measures which shall ensure implementation of such standards. In such a case, the competent authority, by the permit, shall establish measures and deadlines for implementation of the standards of quality of the environment, prescribed in line with the law, and particularly: 1) date as of which the standards shall be applied and areas to which they are related; 2) highest and the lowest acceptable level of polluting substances and noise in the environment; 3) specific parameters, the procedure of monitoring, and methods by which violations of standards shall be established, as well as measures to be undertaken in such a case.

The permit may contain a temporary exemption from adherence to specific requirements if the adopted rehabilitation program ensures implementation of measures that give rise to mitigation of pollution and fulfillment of requirements.

The requirements for application of the best available techniques are prescribed in the Decree on Criteria for Definition of the Best Available Techniques, for Implementation of the Standards of Quality, as well as for Determination of Limit Values of Emission in the Integrated Permit.

The plant operator shall: 1) act in compliance with the requirements established in the Permit; 2) submit to the competent authority the results of monitoring; 3) notify the competent authority on any change in the operation, or functioning of the plant or about an accident, with possible visible impacts on the environment or health of people; 4) submit to the competent authority an annual report on engaging in activities for which the permit has been issued; 5) notify the competent authority about planned change of the operator; 6) undertake all the measures established by the competent authority after termination of validity of the permit.

The plant operator shall conduct monitoring by implementing the monitoring plan and in compliance with the requirements established in the Permit, which are related to the requirements for monitoring of emissions.

At the request of the competent authority issuing the permit or of an inspector, the operator shall: 1) submit data to the competent authority necessary for issuing, modification or termination of validity of the permit; 2) enable the inspectorate insight in the documentation kept related to the issuing of the permit, provide access to samples and points of monitoring determined in the permit and enable them unobstructed obtaining of information on acting in compliance with requirements in the permit.

If pollution originates from the plant, which has the permit or is subject to the issuing of the permit, the operator shall eliminate the consequences of pollution at his/her own cost within the shortest possible time, taking into account technical and economic possibilities. Should the operator fail to do the rehabilitation, the competent authority shall eliminate the pollution at the cost of the operator. The operator shall, during the validity of the permit and minimum five years after termination of validity of the permit, keep all the documentation related to the issuing of the permit, monitoring, and inspection supervision over the engaging in the activities.

The issued permit shall be subject to repeated review (hereinafter referred to as: revision) minimum twice during its validity. The procedures of revision shall be initiated by the competent authority *ex officio* or at the request of the operator. The competent authority shall initiate the procedures of revision *ex officio* in cases prescribed by the law.

3.2.7. Technical Documentation

Construction of facilities is carried out on the basis of the Construction Permit, according to the technical documentation for the construction of the structure.

Technical documentation is a set of designs that are prepared for the purpose of: establishing the concept of the structure, elaboration of requirements, the method of construction of the structure, and for the requirements of maintenance of the structure. Technical documentation is prepared on the basis of the Location Permit, which contains all the requirements and data required for preparation of the technical documentation. The energy permit shall not be submitted with the application for the Construction Permit for construction of a biomass/biogas plant of up to 1 MW, because the energy permit is not issued for them.

According to the Law on Planning and Construction, the technical documentation for construction of a structure shall consist of: 1) general design; 2) preliminary design; 3) main design, and 4) detailed design. As-built Design of a structure pertains to the technical documentation, which shall be prepared after construction of the biomass/biogas plant, prior to obtaining the Operation Permit.

Prior to the commencement of preparation of the technical documentation for construction of the structure referred to in Article 133, paragraph 2 of the Law on Planning and Construction, for which the Construction Permit shall be issued by the competent ministry, or by the Autonomous Province, the preliminary work shall be carried out, based on the results of which

the preliminary feasibility study and the feasibility study shall be made.⁵⁹

A General Design shall contain the data on: 1) macro location of the structure; 2) general layout of the structure; 3) technical and technological concept of the structure; 4) method of providing the infrastructure; 5) possible variants of spatial and technical solutions from the aspect of fitting in the space; 6) natural conditions; 7) environmental impact assessment; 8) engineering, geological, and geotechnical characteristics of the terrain from the aspect of establishing the general concept and justifiability of construction of the structure; 9) exploratory works for preparation of the preliminary design; 10) protection of natural and immovable cultural assets; 11) functionality and rationality of the design.

A preliminary design shall specify: the use, position, form, and capacity, technical, technological, and functional characteristics of the structure, and organizational elements of the structure and views of the structure.

A preliminary design shall contain: 1) design specifications signed by the investor; 2) current status (baseline status) with the elevation levels of the building lot, position of neighboring cadastre plots and buildings, with names of surrounding streets; 3) layout plan with regulation and construction lines; 4) leveling solution with presented external dimensions of the existing and envisaged structures; 5) technical report, i.e. data on the micro location and functional, design and formative features of the structure, description of the envisaged infrastructure and its connection to the external grids/networks, estimate of the investment costs, as well as other elements depending on the type of the structure; 6) signature and stamp/verification by the designer-in-charge; 7) investors approval of the preliminary design. Depending on the structure being a building construction or a civil engineering construction, the preliminary design may contain some other elements too.

A layout plan, which is the necessary element of the Preliminary Design, depending on the type of structure, shall contain: 1) lengths of each side of the building plot; 2) height levels of the existing land and leveling; 3) regulation and building lines, including the presentation of the existing and planned facilities with external dimensions, number of floors of the planned structure including the presentation of the final story or roof structure with plane slopes; 4) position and numbers of adjacent cadastral lots and buildings, as well as the name of the street.

The general design and the preliminary design, the pre-feasibility study, and the feasibility study for the facilities referred to in Article 133 of the Law on Planning and Construction shall be subject to review (expert supervision) by the committee, which shall be formed by the minister in charge of civil engineering affairs (hereinafter referred to as: the Review Committee).

The Review Committee shall submit, to the investor, the report with the measures, which must be applied when preparing the main design.

The deadline for submitting the report may not exceed 60 days as of the date of a duly submitted application. The costs of design review shall be borne by the investor.

A main design shall specify the civil engineering, technical, technological, and exploitation characteristics of the structure including the equipment and installations, technical, technologi-

⁵⁹ It should be stressed that the competence for issuing administrative acts for construction and operation of a structure, i.e.: 1) Information on Location, 2) Location Permit, 3) Construction Permit and 4) operation permit – pursuant to the Law on Planning and Construction – is the same for each plant of the same type and capacity which is fuelled by renewable energy sources, or which has a combined heat and power production.

cal, and organizational solutions for construction of the structure, the investment value of the structure, and the requirements for maintenance of the structure. In addition to the elements of the Main Design strictly prescribed in the Law on Planning and Construction, this design shall also contain the statement of the designer-in-charge and the entity that has done the review, confirming that the main design has been prepared in compliance with the Location Permit and the rules of profession. The investor shall obtain the approval on the Main Design infrastructure from the relevant authorities, or organizations, when that is prescribed by a special law.

Main Design shall be prepared for the purpose of obtaining the Construction Permit and for construction of the structure. Main Design shall contain specifically: 1) layout plan; 2) detailed engineering, geological and geotechnical requirements for the construction of the structure; 3) geodetic data; 4) data on functional, design and formative features of the structure; 5) elaboration of technical and technological characteristics of the structure with the equipment and installations; 6) calculation of building structures, their stability and safety; 7) structure foundations solution; 8) data on required geodetic surveys during construction; 9) technical solution of infrastructure with the mode of connection and arrangement of free areas; 10) conditions of protection of the structure and adjacent structures; 11) technical, technological and organizational solutions for the construction; 12) elaboration of measures for preventing or mitigation of negative environmental impacts through a corresponding technological process; 13) costs of construction and maintenance of the structure; 14) other designs, studies and data depending on the project purpose.

A detailed design shall contain the elaboration of all the necessary details for construction of a structure according to the main design. This design shall be prepared for the requirements of carrying out of the work on construction if the Main Design does not contain elaboration of details needed to carry out the work.

An As-built Design is the main design with the amendments occurring in the course of construction of the structure, and it shall be prepared for the requirements of obtaining the Operation Permit exploitation, and maintenance of the structure. In case there have been no deviations from the main design in the course of construction of the structure, the investor, the person who has exercised the supervision, and the contractor shall corroborate and certify, on the main design, that the as-built state is equal to the designed state.

Besides, Pre-feasibility Study⁶⁰ and Feasibility Study⁶¹ may also be prepared. The Prefeasibility Study comprises the General Design and the Feasibility Study comprises the Preliminary Design.

Technical documentation for the construction of a structure may be elaborated by a company, or other legal person, or entrepreneur, registered in the corresponding register for elaboration of technical documentation. Technical documentation for the construction of structures which is subject to the construction permit issued by the Ministry, or Autonomous Province, may be

60 The Preliminary Feasibility Study/Pre-feasibility Study determines in particular the spatial, environmental, social, financial, market and economical justifiability of an investment with respect to the alternative solutions/variants defined in the general design, on the basis of which a planning document can be adopted, as well as the decision on the justifiability of investments into preliminary works for the preliminary design and elaboration of the feasibility study and the preliminary design. It is mandatory for the production of energy from renewable energy sources and the plants with the combined heat and power production having capacity of 10 MW and more, i.e. for the structures from the Article 133. paragraph 2 of the Law on Planning and Construction, except for the structures for which the Location Permit may be issued on the basis of the planning document.

61 The Feasibility Study determines in particular the spatial, environmental, social, financial, market and economical justifiability of an investment for a selected solution, detailed in the preliminary design, on the basis of which on the basis of which and launching the procedure for construction permit can be adopted. It is mandatory for the facilities for the production of energy from renewable energy sources and the plants with the combined heat and power production having capacity of 10 MW and more, i.e. for the structures from the Article 133. paragraph 2 of the Law on Planning and Construction.

elaborated by a company, or other legal person, registered in the corresponding register for elaboration of technical documentation this kind of structures and which has employed persons with the license of responsible designer, with appropriate professional results in preparation of the technical documentation for such type and purpose of structures, i.e. who possess the for elaboration of technical documentation for the construction of structures for which the construction permit is issued by the Ministry, or Autonomous Province.

Law on Planning and Construction indicates that the Main Design may be prepared after obtaining the Location Permit. Main Design represents detailed elaboration of the technical solution obtained in the previous designing phase (general or preliminary design, which are prepared only for the structures from the Article 133, paragraph. 2 of the Law on Planning and Construction), on the basis of detailed exploratory works and the conditions defined in the Location Permit.

The general design shall be prepared when there is no detailed regulating plan and, when the plan exists, the Feasibility Study and preliminary design shall then be prepared, specifically only for the facilities referred to in Article 133, paragraph 2 of the Law on Planning and Construction.

The investor shall obtain the approval of the main design from the authorities or organizations, when it is specified by the requirements contained in the Location Permit.

The Main Design shall be subject to technical review. The technical review comprises, specifically, the verification of: compliance with all conditions and rules contained in the Location Permit, law and other regulations, technical norms, quality standards and norms, as well as mutual compliance of all parts of the technical documentation; compliance of the design with results of previous explorations (previous works); evaluation of the relevant grounds for structure foundations; check of the correctness and accuracy of the technical and technological solutions for the structure and the solutions of the structure construction; stability and safety; rationality of designed materials; impact on environment and adjacent structures.

The technical review also checks whether the main design comprises all necessary permits and approvals issued by the competent authorities and organizations, as well as prescribed component parts. The technical review of the Main Design for the construction of structures from the Article 133, paragraph 2 of the Law on Planning and Construction (structures where the Construction Permit is issued by the ministry in charge, or autonomous province) also contains the verification of compliance with the measures included in the report of the Review Commission.

Review of the Main Design may be exercised by a company, or by another legal entity and by an entrepreneur, which fulfill the requirements for preparation of technical documentation prescribed by the law and which shall be nominated and financed by the investor.

Review of the Main Design for construction of facilities for which the Construction Permit is issued by the Ministry, or by the Autonomous Province, may be prepared by a company, or by another legal entity, which is registered in the relevant registry for preparation of technical documentation for that type of facilities and which has employed persons with licenses for the designer-in-charge, who have adequate professional results in the preparation of technical documentation for that type and use of facilities, or who possesses the license for preparation of technical documentation for construction of structures for which the construction approval is issued by the ministry, or by the Autonomous Province, or who fulfills the conditions for the preparation of technical documentation for that kind of structures.

A report shall be made on the completed review, which shall be signed by the designer-in-charge employed with the entity which has done the review, and the accuracy of the main design shall be certified on the actual design. Review of the main design for construction of facilities, for which the Construction Permit is issued by the competent ministry, or by the Au-

onomous Province, shall also include verification of the harmonization with the measures contained in the report of the review committee.⁶²

3.2.8. Construction Permit

After completion of the review of the main design and getting a positive report on the completed review or verification of the accuracy on the actual design, the application for the Construction Permit shall be submitted. The application shall be submitted to the Ministry in charge of construction activities for the construction of the structure for power production from renewable energy sources, as well as for the construction of plants with combined production of power of 10 MW and more. The application for the issuance of Construction Permits for the structures listed in the Article 133 of the Law on Planning and Construction which are completely constructed within the territory of the Autonomous Province shall be submitted to the Autonomous Province.

For the combined heat and power production plant of a capacity below 10 MW, the application shall be submitted to the competent authority of the local self-government unit, except if it meets other conditions from the Article 133 of the Law on Planning and Construction.⁶³

The following shall be submitted with the application for the Construction Permit: 1) Location Permit; 2) main design in three copies including the report on the completed review and verification of its accuracy; 3) evidence of the ownership right or of the right to lease the construction land; 4) evidence of performed payment of the fee for the construction land development; 5) evidence of payment of the administrative fees and duties; 6) energy license (if the capacity of the plant exceeds 1 MW).

For the facilities for which the Construction Permit is issued by the Ministry, or by the Autonomous Province, the report of the review committee shall also be submitted with the application.

The Construction Permit shall be issued within 8 days from the date of a duly submitted application. The Construction Permit shall be issued in the form of a decision. An integral part of the decision shall be the Main Design.

The Construction Permit shall particularly contain the data on: 1) investor; 2) structure the construction of which is being permitted (including the data on the overall dimensions, capacities, surface area, estimated cost); 3) cadastral lot on which the structure is to be constructed; 4) existing structure which will be demolished or reconstructed for the new construction; 5) period of validity of the Construction Permit and the deadline for completion of construction, 6) documentation based on which it is issued.

If the competent authority, upon receipt of the application, establishes that the design has not

⁶² If the Report on the completed review of the Main Design is positive, i.e. there are no remarks that would give rise to the amendments of the design documentation, the specified company shall affix its seal on the actual design - on the first page thereof, evidencing the completed review, which shall be signed by the responsible designer for the review.

⁶³ For example, in case of the structure being constructed within the boundaries of outstanding immovable cultural assets and of cultural assets registered in the Lists of the World Cultural and Natural Heritage, of facilities in protected environs of outstanding cultural assets with clearly defined borders of cadastral lots and of facilities in protected environs of outstanding cultural assets in the Lists of the World Cultural and Natural Heritage of facilities in protected areas in compliance with the decision on protection of cultural assets (except conversion of common space into a residential area-flat, or business premises, in the protected environs of outstanding cultural assets and the cultural assets registered in the Lists of the World Cultural and Natural Heritage), as well as of facilities within the boundaries of a national park and of facilities within the boundaries of protection of a protected outstanding natural asset, (except individual houses, agricultural and economy structures and their pertaining infrastructural facilities, built in villages) or a structure with the height of over 50m.

been prepared in compliance with the codes of construction contained in the Location Permit, it shall notify the investor within 8 days and order him to adapt the design within 30 days. If the investor fails to do so within the stipulated time, the application shall be rejected.

The ministry in charge of civil engineering affairs or the competent authority of the Autonomous Province, if the structure is constructed in the territory of the Autonomous Province, shall decide on an appeal against a decision on the Construction Permit of the local self-government unit.

The City of Belgrade shall decide on an appeal against the first-instance decision on the Construction Permits handed down for construction or reconstruction of facilities of up to 800 m² of gross floor area, in the territory of the City of Belgrade.

No appeal may be lodged against the decision on the Construction Permit, which is handed down by the competent ministry, or by the competent authority of the Autonomous Province, but an administrative suit may be instituted by action.

The Construction Permit shall cease to be valid if construction of the structure is not commenced within two years as of the date of legal validity of the decision.

3.2.9. Construction of a Structure

Construction of a structure can be started on the basis of valid decision on the issuing of Construction Permit and upon information on the commencement of works from the Article 148 of the Law on Planning and Construction. The investor shall notify the authority, which has issued the Construction Permit and the competent building inspector on the commencement of construction of the structure 8 days prior to the commencement of execution of works.

If the Construction Permit has been issued by the Ministry, or by the Autonomous Province, the notification shall also be submitted to the building inspectorate the territory of which includes the location of the structure, for which the report on commencement of execution of works is submitted.

The report shall contain the date of commencement and the deadline for completion of construction, or of carrying out of the work.

Prior to the commencement of construction, the investor shall provide: marking of the building plot, regulation, leveling, and building lines, in compliance with the regulations governing surveying; marking of the construction site with an adequate panel, which shall contain: data on the structure, which is being constructed, the investor, the responsible designer, the number of the Construction Permit, the contractor, the commencement of construction and the deadline for completion of construction.

Construction of facilities, or the work may be carried out by a company, or by other legal entity or by an entrepreneur, which are registered in the relevant registry for construction of facilities, or for carrying out of work (hereinafter referred to as: the contractor).

Construction of a structure, or execution of works referred to in Article 133, paragraph 2 of the Law on Planning and Construction, may be carried out by a company, or by another legal entity, which is registered in the relevant registry for construction of such type of facilities, or for carrying out of that type of work, which has employed persons with the licenses for the responsible contracting engineer and adequate professional results (it constructed or participated in the construction of structures of such type and purpose, or in this type of works).

Obligations of the contractor shall be as follows: 1) prior to the commencement of the work, to sign the Main Design, 2) to designate the Contractor in-charge by the decision, 3) to provide, to the contractor-in-charge, the Construction Contract and the documentation based on

which the structure is going to be constructed, 4) to provide preventive measures for safe and sanitary work in compliance with the law. The contractor shall be obliged to carry out the work according to the documentation based on which the Construction Permit has been issued, to organize the construction site in the manner, which will ensure access to the location, to ensure safety of the structure and persons at the construction site and its environs, to provide evidence of the quality of the work carried out, to keep the daily progress record, the program and progress record, and to provide the inspection book, to secure the facilities and environs in case of suspension of the work. At the construction site, it is necessary to have the construction contract, the Decision on designation of the contractor-in-charge, and the main design at all times, i.e. to have the documentation based on which the project is developed.

The investor shall provide supervision in the course of construction of the structure or of carrying out of work for which the Construction Permit has been issued. Supervision may be exercised by the person, who fulfills the requirements prescribed by the Law on Planning and Construction for the designer-in-charge or for the contractor-in-charge. The persons, who are employed in a company, or in another legal entity or in an entrepreneur's shop, which is the contractor on that structure, the persons, who exercise the inspection supervision, and the persons, who work on the tasks of issuing of the Construction Permits in the authority in charge of issuing Construction Permits, may not participate in exercising the supervision over the structure.

3.2.10. Technical Inspection of the Structure and Operation Permit

Fitness of a structure for use shall be established through technical inspection. *Technical inspection* of a structure shall be carried out upon completion of construction of the structure, within 30 days as of the date of submitting the Application for the technical inspection of the structure – to the ministry in charge of civil engineering affairs, or to the local self-government, or to a the unit of local self-government (depending on the competent authority, which has issued the Construction Permit). Such inspection of facilities shall be carried out by the commission, which shall be formed by the competent authority, or by other legal entity assigned to engage in such activities and which is registered in the relevant registry for engaging in such activities. The work of the Commission shall be paid by the investor. The Commission shall issue the Report/Finding of the Commission for technical inspection. In case of the facilities for which the environmental impact assessment study has been made, a person, who is an expert in the area that is the subject of the study, and who has acquired higher education in an adequate field, or at a course, at the postgraduate academic studies - master, specialist academic studies, or at undergraduate studies lasting minimum five years⁶⁴, must participate in carrying out of the technical inspection. The costs of the work of the Commission shall be paid by the investor. Minutes shall be taken of the technical inspection, which shall be signed by the members of the commission.

If, for the purpose of establishing of the fitness of a structure for use, previous tests must be performed and checking of installations, equipment, plants, stability or safety of the structure, equipment, and plants for environmental protection, equipment for fire protection or other tests, or if that is stipulated in the technical documentation, the commission for technical inspection, or the entity who has been assigned to carry out the technical inspection, may propose to the competent authority to allow setting of the facility into trial operation, provided it has established that the requirements for that have been met.

⁶⁴ By virtue of Article 31, paragraph 2 of the Law on Environmental Impact Assessment, the competent authority, which has managed the procedure of impact assessment, shall appoint the person, who shall participate in the work of the commission for technical inspection. This appointed person may be employed or appointed in the competent authority, or in another authority and organization or be an independent expert, who has evidence of the professional background for participation in the work of the Technical Commission. The Operation Permit may not be issued if such appointed person does not confirm that the requirements referred to in the decision issuing the approval on the Impact Assessment Study have been fulfilled, in case the Decision that the Study must be made has been handed down.

The decision on approval of launching the facility into trial operation shall specify the duration of the trial operation, which may not exceed one year, as well as the obligation of the investor to monitor the results of the trial operation and, upon the expiry of the trial operation, to submit the data on its results to the competent authority.

In the course of the trial operation of the facility, the commission for technical inspection, or the entity, which has been assigned to carry out the technical inspection, shall verify whether the requirements for issuing the Operation Permit have been met and, upon expiry of the deadline for the trial operation, it shall submit its report to the authority in charge of issuing of the Operation Permit.

A facility may be used if the Operation Permit has been previously obtained.

The authority in charge of issuing the Operation Permit is the authority in charge of issuing the Construction Permit.

Application shall be submitted to the Ministry in charge of construction affairs for a generating facility using renewable energy sources, as well as for combined heat-and-power plants of a capacity of 10 MW and over.

Application for issuance of Operation Permits for the construction of structures specified in the Article 133 of the Law which are completely constructed in the territory of the Autonomous Province shall be submitted to the competent authority of the Autonomous Province.

As to the plant of the capacity below 10 MW, the application shall be submitted to the competent authority of the local self-government unit, except if it fulfills other conditions from the article 133 of the Law on Planning and Construction.⁶⁵

The Operation Permit shall be issued when it is established that the facility or a part of the facility, which can be independently used – is fit for use. The Operation Permit shall be issued within seven days from the date of receipt of the finding of the commission, which stipulates that the facility is fit for use.

The Operation Permit shall also contain the warranty period for the facility and certain types of works specified in a special regulation.⁶⁶

The procedure for obtaining the Operation Permit involves two stages. An appeal may be lodged, within 15 days as of the date of submitting the decision, to the Ministry in charge of construction affairs, or to the Autonomous Province if the facility is constructed in the territory of the Autonomous Province.

No appeal may be lodged against the decision on the Operation Permit, when the decision-maker is the ministry in charge of civil engineering affairs, or the competent authority of the Autonomous Province, but an administrative suit may be instituted within 30 days from the date of its receipt.

It should be indicated that the holder of the right – the owner of the constructed facility is obligated to submit an application for registering the assets and the property right in the Real Estate Cadastre.⁶⁷

---

⁶⁵ See the footnote No. 60 hereabove.

⁶⁶ Rulebook on Minimum Warranty Periods for Certain Types of Constructed Investment Projects or Works Carried Out on Such Structures.

⁶⁷ Article 61 paragraph 1 of the Law on State Survey and Cadastre

4. ACQUIRING THE RIGHT TO ENGAGE IN THE ATIVITY OF PUBLIC INTEREST

There is a different procedure for acquiring the right to engage in the activities of public interest, depending on whether that activity belongs to the activities of public interest. Electricity generation and combined heat and power production belong to the market activities, while the production of heat belongs to the activities of public interest – public utility services⁶⁸.

There are several ways of acquiring the right to engage in the activity of production of heat:

- 1) directly:
  - 1.1) by entrusting the right to perform public utility services,
  - 1.2) concession on engaging in the activity of public interest;
- 2) indirectly: investment into a public (utility) enterprise, or company performing utility services.

For engaging in the activity of production of heat, besides acquiring the right to engage in this activity as the activity of public interest, it is necessary to obtain the license for the said activity. The license for performing the activity of production of heat is issued by the competent authority of the local self-government unit, town, or the City of Belgrade.⁶⁹

4.1. Entrusting the Right to Perform Public Utility Service

Entrusting of the right to perform public utility services is regulated by the Law on Public Utility Services.

In the Law on Public Utility Services the activity of heat production is a part of one unique activity: heat production and distribution.⁷⁰

The right to engage in public utility services is acquired by entrusting the performance of a specific activity. Entrusting the right to perform public utility services is understood as a time-limited contractual setting of relations related with the engagement in public utility services or certain activities in the framework of public utility services between one or several local self-government units and the entity performing public utility services, aimed at rendering utility services at the territory of one or several local self-government units or at a part of the territory of a local self-government unit.

Entrusting of public utility services is done on the basis of: 1) decision of the assembly of the local self-government unit on the manner of performance of public utility services and 2) contract on entrusting the public utility service(s).

If a public company for performing public utility services is established, the agreement for entrusting these activities is not required, but the provider of public utility services may be appointed in the decision on the manner of performing public utility services.

The procedure of entrusting the engagement in the performance of public utility services dif-

⁶⁸ The Law on Public Companies and Engaging in the Activities of Public Interest defined that the public utility services are activities of public interest.

⁶⁹ Article 178 of the Energy Law.

⁷⁰ The Energy Law specifies two activities: production of heat and heat distribution and supply. Also, it was stipulated that the heat producer, who has got, through its foundation act or through the act on entrusting the performance of the production of heat for tariff buyers, is obligated to deliver the produced heat to the energy entity performing the activity of supply of heat to the tariff buyers as per the annual balance of requirements of tariff buyers. This heat producer and the energy entity performing the activity of supply of heat to tariff buyers, in case that the said two activities are not performed by the same legal entity, shall conclude the annual agreement on the supply of heat for the needs of tariff buyers. The agreement is concluded in writing.

fers, depending on the manner of financing. There are two cases: 1) when the contractor obtains the right to secure financing of providing the public utility services in whole or in part, through the collection of a fee from the service users, and on that procedure stipulations of the concessions governing law are applied and 2) when the performing of public utility services is financed from the budget of the local self-government unit, and on that procedure stipulations of the law governing public procurements are applied.

The assembly of the local self-government unit sets by its decisions: 1) the manner of performing the public utility services, as well as 2) general and specific rights and obligations of the entity performing public utility services and users of services on its territory, including: 2.1) the manner of payment of the price of the utility service, 2.2) the manner of monitoring the use and collection of payment for the utility service and 2.3) authorization of the entity performing the public utility services with respect to monitoring and 2.4) measures that the monitors are entitled to undertake.

4.2. Concession on Performing Public Utility Services⁷¹

The Law on Public-Private Partnership and Concessions defines that the right to engage in an activity of public interest can be acquired through a concession, as well⁷².

The procedure of acquiring a concession is set in details by the Law on Public-Private Partnership and Concessions. In some elements of the procedure there is a reference to the Law on Public Procurement. Legal ground of the concession is the Concession Agreement.⁷³

The concession can be granted for a minimum of 5 years, and a maximum of 50 years⁷⁴, unless it is otherwise stipulated by some other Law.

It is prescribed that the setting of the terms and the procedure of concluding a Concession Agreement is based on the principles of: 1) protection of public interest, 2) efficiency, 3) transparency, 4) equal and unbiased treatment, 5) free market competition, 6) proportionality, 7) protection of environment, 8) autonomy of will and 9) equal status of the parties to the agreement. When conducting the concession granting procedure, the Grantor shall also apply, with respect to all participating parties: 1) the principle of free movement of commodities, 2) the principle of free provision of services, 3) the principle of non-discrimination and 4) the principle of mutual recognition.

71 The Law on Public-Private Partnership and Concessions stipulates that the concession is a contract public-private partnership with elements of concession, where the public agreement governs commercial use of a natural resource, or assets in public use which are public property or engagement in an activity of public interest, entrusted by the public body in charge to a domestic or foreign person, for a specific period of time, under specific conditions, against payment of concession fee by the private, or public partner, and where the private partner bears the risk related to the commercial use of the object of concession.

72 The Law on Public-Private Partnership and Concessions stipulates that the concession is a contract on public-private partnership with elements of concession, where the public agreement governs commercial engagement in an activity of public interest entrusted by the competent public body to a domestic or foreign person, for a specific period of time, under specific conditions, against payment of concession fee by the private, or public partner, and where the private partner bears the risk related to the commercial use of the object of concession.

73 The procedure of signing the agreement is elaborated in more details than the procedure of the contract on entrusting the activity. On the other hand, in view of the prescribed deadlines and stages, the procedure of obtaining the concession right can be longer than the entrusting of engagement in an activity of public interest through the relevant agreement.

74 General time period for concessions is determined by the Law on Public-Private Partnership and Concessions.

4.2.1. Concession Granting Procedure

The Concession Granting Procedure is carried out by a public body⁷⁵.

Every public contract (and the public contract with elements of concession – concession deed) is granted through a procedure launched by publishing a public call in Serbian and a foreign language commonly used in the foreign trade. The Law on Public-Private Partnership and Concessions⁷⁶ sets the concession granting procedure, deadline for receipt of offers (minimum 60 days), confidentiality and secrecy of data from the submitted offer etc.

4.2.2. Concession Deed Setting Procedure

The procedure preceding the granting of concession is the setting of the Concession Deed.

This procedure commences by a procedure of setting a proposal of the Concession Deed. Before drafting a proposal for adopting a Concession Deed, the public body nominates an expert team for the preparation of tender documentation which performs: 1) assessment of the concession value; 2) prepares the feasibility study for the granting of concession and 3) undertakes all other activities preceding the concession granting procedure. The motion to adopt the concession deed for the granting of concession on the production of heat is submitted to the assembly of the local self-government unit.

After the adoption of the motion on adopting the concession deed the drafted concession deed becomes a concession deed, containing all elements of the draft, i.e.: 1) subject matter of the concession; 2) reasons for granting the concession; 3) possible revoking of entrusted activities and revoking the right to use property items for performing the entrusted activities; 4) data on the impact of concession activity on environment, infrastructure and other fields of economy, as well as on efficient functioning of technical and technological systems; 5) minimum technical, financial qualifications and experience that the participant in the procedure must fulfill in order to be provided the possibility to participate in the procedure of selection of the concessionaire and negotiations; 6) validity of the concession, including justification of the proposed time period; 7) data on required financial and other means and the time schedule of their investment, manner of payment, presentation of guarantees or other securities for performing concession-related obligations, rights and obligations of the concessionaires towards the customers/users of services which are the subject matter of the concession and issues related to the complaints by these users, issues of the terms and manners of performing supervision, and prices and general terms of utilizing the assets and performing the activity; 8) data on fees payable by grantor and concessionaire⁷⁷; 9) estimate of the number of job positions and qualified labor related to the execution of concession, if it is proposed to be a component part of the concession deed.

⁷⁵ Pursuant to the Law on Public-Private Partnership and Concessions, the public body is: 1) government authority, organization, institution and other direct or indirect beneficiary of budget means in term of the laws governing the budget system and the budget, as well as organization for mandatory insurance; 2) public company; 3) legal person performing the activity of public interest if some of the following conditions is met: 3.1) that more than one half of the managing body(ies) of that legal person are representatives of the public body; 3.2) that the representatives of the public body have more than one half of votes in the managing body of that legal person; 3.3) that the public body performs supervision of the operation of that legal person; 3.4) that the public body has more than 50% of stocks, or share in that legal person; 3.5) that more than 50 % is financed from the public body finances; 4) legal person is established by the public body, which is also engaged in an activity of public interest and fulfills at least one of the conditions from the previous item.

⁷⁶ The Law on Public-Private Partnership and Concessions is applied to all public contracts which are not excepted and their estimated value without VAT is equal or higher of the lower limit values below which the public bodies are not obligated to apply the law governing public procurements, and which were set by the law governing the annual budget of the Republic of Serbia.

⁷⁷ It is not clear what fee the grantor could be liable to pay.

A particularly important role is that of the expert team of the public body, which, besides the activities on the preparation of the Concession Deed, also has the following tasks in the concession granting procedure: 1) providing expert assistance to the public body in the preparation of necessary analyses, or feasibility studies on granting the concession, in the preparation and elaboration of requirements and tender documentation, rules and conditions for assessing the bidders and received bids, as well as criteria for the selection of the bid; 2) reviewing and evaluation of the received bids; 3) defining the draft decision on the selection of the best bid for granting the concession or proposal of the decision to annul the procedure of granting the concession and the justification of these proposals; 4) carrying out other activities necessary for completing the concession granting procedure. The expert team for concessions keeps records about its work and makes other documents that are signed by all team members.

When preparing the feasibility study on concession granting, the public body specifically takes into consideration the public interest, environmental impacts, working conditions, protection of nature and cultural assets, financial effects of the concession on the budget of the Republic of Serbia, or the budget of the autonomous province and the budget of the local self-government unit.

4.2.3. Concession Agreement Concluding Procedure

The Concession Granting Procedure starts on the date of publishing the public call in the "Official Gazette of the Republic of Serbia", and end on the date of final decision on selection of the most favorable bid or bringing the final decision on annulment of the concession granting procedure.

The tender documentation shall contain: 1) form of the bid, 2) contents of the bid, 3) validity of the bid, 4) description of the subject matter of the concession (technical specifications), 5) draft of the public concession agreement, 6) requirements and evidence that the bidders should submit with the bid as a proof of their qualification, 7) request for submission of the full list of daughter companies, 8) deadline for the decision on the selection of the most favorable bid, as well as 9) all other terms and conditions to be met by the bidder.

It should be stressed that if the grantor or other public body is entitled, on the grounds of special regulation, to set the price to be paid by the users to the concessionaire for his services, or to give approval to the concessionaire on the tariff on his public services, such right, as the component part of the provisions of the public concession agreement which is the subject matter of the concession granting procedure, should be the component part of the tender documentation. This is particularly important in case of the heat production for tariff buyers.

The Public Call shall include the following data: 1) contact data of the grantor; 2) subject matter of the concession, including the nature and scope of the concessionary business, place of the concessionary business and the concession validity period; 3) deadline for submission of bids, address to which the bids are to be delivered, language and alphabet of the bids; 4) personal, professional, technical and financial conditions that the bidders must comply with, as well as documents proving such compliance; 5) criteria for the selection of the most favorable bid; 6) date of delivery of the notice on the result; 7) name and address of the body in charge to decide on appeals for the protection of rights, as well as data on terms for their submission.

Prior to the commencement of the concession granting procedure, the grantor is obligated to indicate in the tender documentation and public call the obligation of the bidder to submit a bid bond (hereinafter referred to as "the bid bond"). The grantor shall determine the amount of

the bid bond in an absolute figure. The bid bond shall not exceed 5% of the estimated value of the concession.⁷⁸

Criteria upon which the grantor's decision on the most favorable bid is based are: 1) in case of the economically most favorable bid from the grantor's point of view, the criteria related to the subject matter of the concession, such as: quality, amount of fee, price, technical solution, esthetic, functional and environmental features, price of the service for the end users, operation expenses, cost-efficiency, servicing after the hand-over and the technical assistance, delivery date and deadlines for delivery or for the completion of works or 2) the highest offered concession fee.

The grantor brings decision on the selection of the most favorable bid for which he will propose signing of the public concession agreement. The grantor shall not sign the public concession agreement before expiry of the stay, amounting to 15 days from the date of delivery of the decision on the most favorable bid to each bidder.

Deadline for bringing the decision on the most favorable bid must be appropriate and it starts on the date of expiry of the time for submission of bids. Unless otherwise indicated in the tender documentation, the deadline for bringing the decision on the most favorable bid is 60 days.

Decision on the most favorable bid includes: 1) name of the grantor with the number and date of the decision; 2) name of the bidder; 3) subject matter of the concession; 4) nature, scope and the place of performing the concessionary business; 5) validity period of the concession; 6) special conditions to be met by the concessionaire during the concession period; 7) amount of the concession fee or grounds for defining the amount of the concession fee to be paid by the concessionaire or by the grantor⁷⁹; 8) time period within which the most favorable bidder should sign the public concession agreement with the grantor; 9) time period within which the grantor may invite other bidders to sign the concession agreement in case that the most favorable bidder fails to do it, as well as the obligation to extend the period of bid binding and the period of validity of the bid bond; 10) justification of the reasons for selection the most favorable bidder; 11) remedy; 12) signature of the responsible person and the stamp of the grantor.

4.2.4. Concession Agreement

The concession agreement governs the rights and obligations of the state/government as the grantor and the user of the concession (concessionaire). The agreement specifically sets the time, place and manner of using the concession and the obligation to pay the concession fee.

Concession agreement is concluded by the competent authority of the local self-government unit on behalf and for the account of that local self-government unit, against the prior written approval of the Government⁸⁰, in accordance with the Law on Public-Private Partnership and Concessions and the Concession Deed.

If the concession is granted to several persons, the concession agreement is concluded with

---

⁷⁸ Other features of the bid bond are stipulated in the Article 38 of the Law on Public-Private Partnership and Concessions.

⁷⁹ It is not clear what fee the grantor could be liable to pay.

⁸⁰ This is also confirmed in the Article 46, paragraph 3 of the Law on Public-Private Partnership and Concessions. If a public agreement, irrespective of which public body concludes it, contains provisions which in any way whatsoever imply accountability of the Republic of Serbia or have direct impact on the budget of the Republic of Serbia, it is necessary to acquire the approval of the Government. Still, Article 47, paragraph 5 of the said Law prescribes that the Governmental approval of the final draft of the public agreement in which the Republic of Serbia is not a party, does not imply the responsibility of the Republic of Serbia for any conflicts arising from that agreement between the public and private partners.

each concessionaire or a person authorized by these concessionaires, on the basis of a special power of attorney.

Setting the provisions and terms of the public agreement the public partner regulates the following issues: 1) type and scope of works to be executed and/or services to be rendered by the private partner and the conditions for their provision, provided that they were specified in the public call; 2) distribution of risk between the public and the private partner; 3) provisions on the minimum required quality and standard of services and works in the public interest or the users of services or public facilities, as well as the consequences of non-fulfillment of these requirements regarding quality, provided they do not mean the increase or reduction of remuneration to the private partner from the item 9) of this paragraph; 4) scope of exclusive rights of the private partner, if any; 5) possible assistance of the public partner to the private partner in acquiring permits and approvals necessary for the execution of the concession; 6) requirements concerning the special purpose company⁸¹ regarding: legal form, establishment, minimum capital and minimum other resources or human resources, shareholders' structure, organizational structure and business premises, as well as business activities of the company; 7) ownership over the assets related to the project and, if and when necessary, obligations of the parties to the agreement to acquire project assets/means and possibly easement rights; 8) the amount and the method of calculation of the concession fee, if any; 9) remuneration of the private partner, irrespective whether it concerns tariffs or fees for provided facilities or services, method and formula for setting, periodical harmonization and adaptation of these tariffs or fees, possible payment that the public partner is to make to the private partner; 10) mechanisms for increasing or reducing the remuneration (irrespective of the legal form) to the private partner, depending on the good or poor quality of his services/facilities; 11) procedure used by the public partner to consider and approve designs, construction plans and specifications, as well as procedures for testing and final inspection, approval and commissioning of an infrastructure facility, as well as of performed services, if necessary; 12) procedures for changing designs, construction plans and specifications, if unilaterally defined by the public partner and procedures for the approval of possible extension of deadlines and/or increase of the fee (including costs of financing); 13) scope of the private partner's commitment to provide, depending on the case, change of structures or services during the validity of the agreement, in order to meet the change in actual demand of the service, its continuity and its providing to all users under the essentially same conditions, as well as the effects of that on the fee (and costs of financing) for the private partner; 14) possible scope of changes in the public agreement after its conclusion, persons entitled to request it and the mechanism for harmonizing these changes; 15) possible rights of the public partner to approve to the private partner conclusion of the most important sub-contracting agreements or agreements with the daughter companies of the private partner or with other related persons; 16) securities to be provided by the private partner or public partner (including the securities of the public partner to the financiers); 17) insurance coverage that should be ensured by the private partner; 18) available remedies in case that any of the parties fails to fulfill its contractual obliga-

81 Pursuant to the Law on Public-Private Partnership and Concessions, the special purpose company is a commercial company which can be established by a private, or public partner for the purposes of concluding a public agreement, or for the purposes of implementation of a public-private partnership project.

tions; 19) degree to which any of the parties can be exempt from responsibility for non exercising or for being in delay in exercising its contractual obligations due to circumstances which are realistically beyond its control (force majeure, change of laws etc.); 20) validity period of the public agreement and the rights and obligations of the parties after its expiry (including the status of the assets when they are handed over to the public partner), procedure of extending the contracted deadline, including its consequences on project financing; 21) compensation and clearing of debts; 22) consequences of harmful change of regulations; 23) reasons and consequences of the premature termination (including the minimum amount to be paid to the public or private partner), penalties and corresponding provisions foreseen in the item 19) of this paragraph; 24) possible limitations of responsibilities of the parties to the agreement; 25) all accessory or related contracts that should be made, including the ones intended for an easier financing of the project costs, as well as effects of these contracts on the public agreement. That particularly covers special provisions allowing the public partner to conclude a contract with the financiers of the private partner and secure the rights to assign the public agreement to the person indicated by the financiers, under specific conditions; 26) competent law and mechanism for settling disputes; 27) circumstances under which the public partner or certain third party may (temporarily or in some other way) undertake management of the facility or other function of the private partner in order to ensure effective and continuous execution of the service and/or facilities being the subject matter of the contract in case of serious failures of the private partner to perform its obligations; 28) taxation and fiscal issues – if any.

Public agreement may be concluded upon obtained approval of the local self-government unit. Having obtained the said approval, the public partner must offer to the selected most favorable bidder signing of the public concession agreement within the time period determined in the decision on the selection of the most favorable bid.

The concessionaire or the grantor⁸² shall pay monetary fee for the concession in the amount and manner as regulated by the public concession agreement, except if the payment of the concession fee is not economically justifiable. The concession fee is determined depending on the kind of natural resource, type of activity, validity period of the concession, business risk and expected profit, equipment and area of the asset in the public use, i.e. public asset.

The public agreement may be financed by the private partner through a combination of direct capital investments or through borrowing, including without limitations structured or project financing etc. provided by international financial institutions, banks, or third parties (hereinafter: financiers).

Upon prior approval of the public partner, the private partner will be authorized to assign, mortgage, pledge, for a time period and scope in compliance with Law on Public-Private Partnership and Concessions, or the law regulating public property, any his right, or obligation from the public agreement or other property related to the project, in favor of the financiers, with an aim to secure payment of any occurred or future debt concerning the construction and financing, or re-financing of the concession.

On request of the financiers and private partner, the public partner may accept to give certain reasonably requested securities and to undertake certain responsibilities required by the private partner with respect to any liability from the public agreement.

---

82 It is assumed that a technical error occurred in the text of the Law, as the grantor should not pay the concession fee to himself.

It should be stressed that the status of the parties within the concession is protected by the fact that it is prescribed that, in the case of change of regulations after the conclusion of the public agreement, which worsen the position of the private or public partner, the agreement may be changed without limitations, in the scope necessary to bring the private, or public partner in a position where he used to be at the moment of signing the public agreement.⁸³

4.3. Investment into a Public (Utility) Company, i.e. Company Performing Utility Services

Investing into public (utility) company or the company performing utility service is carried out in compliance with the Law on Utility Services, the Law on Public Companies and Engaging in Energy Activities and the Law on Companies.

Investment into an economical entity does not only change the structure of ownership over its capital, but it can impact its management structure, as well as the subject matter of that economical entity.

Pursuant to the Article 60 of the Law on Public Companies, in order to protect the public interest in the public company, the founder gives approval on capital investment, changes of status and the act on the valuation of the state capital and declaration of that capital in shares, as well as on the program and decision on ownership transformation, and other decisions in compliance with the founding act. This provision is also applied on corporations with the majority share of the state capital which engage in the activities of public interest, except if the founding act of that company states otherwise.

This procedure is not foreseen for the corporations without the majority share of the state capital, which acquired the right to engage in public utility services on the basis of the decision of the assembly of the local self-government unit and the agreement on entrusting this activity. Respecting the contractual provisions is the mechanism for monitoring the performing of public utility services by these entities.

---

83 Article 52 of the Law on Public-Private Partnership and Concessions.

5. LICENSE⁸⁴

License is an approval of performing the energy-related activity issued by the Energy Agency of the Republic of Serbia (hereinafter referred to as: the Agency). In case of the production of heat, the license is issued by the competent authority of the local self-government unit, town, or the City of Belgrade.

License is an administrative act confirming the fulfillment of requirements prescribed by the Energy Law and the Rulebook on Requirement regarding Professional Staff and Terms of Issuing and Revoking Energy Licenses. It is the last in a series of legal documents required for engaging in energy-related activities. The energy license must be possessed by the entity already in possession of a power plant, which has acquired the right to engage in the activity based on the agreement of entrusting the performance of the activity of public interest or based on the concession agreement.

The requirements for obtaining the energy license are the following: 1) that the applicant is registered for engaging in the energy-related activity for which the license is issued; 2) that the operation permit for the facility is issued; 3) that the energy structures and other equipment, installations or plants required for performing the energy activity meet conditions and requirements set by the technical regulations, energy efficiency regulations, fire and explosion protection regulations, as well as regulations on environmental protection; 4) that the applicant meets prescribed conditions regarding the professional staff for performing technical management, operation and maintenance of energy facilities, i.e. conditions regarding the number and expertise of the employed persons for performing activities of maintenance of energy facilities, as well as the activities of operators in these facilities ; 5) that the applicant possesses financial means required for engaging in energy-related activities; 6) that the plant manager, or members of the management have no valid sentence for criminal acts related to economic activities; 7) that the applicant has not been prohibited to engage in that activity or if the legal consequences of the imposed measure have ceased; 8) that the applicant has evidence on the legal grounds for the use of energy facility in which the energy-related activity is being performed; 9) that the applicant is not subject to any bankruptcy or liquidation procedure.

License for electricity generation, combined heat and power production and production of heat is issued for the period of 30 years.⁸⁵ At the license issuance a fee shall be paid to the Agency. Also an annual remuneration shall be paid to the Agency for the possession of license.⁸⁶ In case of the license for the production of heat, these fees and remunerations will depend on the decisions of the competent authorities of the local self-government units.

In case that the license holder ceases to fulfill any of the requirements prescribed for granting the license, or fails to meet any other regulations related to the performance of energy-related activity, the license can be suspended or permanently revoked.

The license shall not be required for: 1) production of electricity for one's own use or for the electricity production in plants of the capacity up to 1 MW; 2) production of heat for one's own use or for the production of heat in plants of the capacity up to 1 MW; 3) combined heat and power production in thermal plants-heating plants of up to 1 MW of total approved electri-

84 After acquiring the right to engage in the electricity production, energy entity producing electricity should contact the Ministry in charge of water management, or the secretariat in charge of water management (if he is in the territory of Autonomous Province of Vojvodina) for setting the fee for the use of surface, underground and mineral waters, with a request for calculation of the fee for the use of water. This fee has been set only for the public power industry.

85 Article 21, paragraph 1 of the Energy Law.

86 License fee is set by the following acts of the Energy Agency: Criteria and standards for determining the amount of fee for the license on engaging in energy-related activities and the Decision on the value of the coefficient for the calculation of the fee for the license on engaging in energy activity for the particular year.

cal capacity of the connection and 1 MWt of total heat capacity, as well as combined heat and power production solely for their own use.

The Rulebook on Requirements Regarding Professional Staff and Terms of Issuing and Revoking of Energy Licenses for engaging in energy-related activities defines the application for issuing the energy license for engaging in the energy-related activity of electricity generation. When electricity generation is in question, the forms are differently defined subject to the facilities in which electricity is generated, so that there is a special form for facilities for electricity generation within thermal power plants.

The provisions of the Rulebook on Requirements Regarding Professional Staff and Terms of Issuing and Revoking of Energy Licenses for engaging in energy-related activities set a special application form for issuing the license for electricity generation in combined heat-and-power plants – power plant-thermal plant. The energy license for the electricity generation in such plants shall be issued in compliance with the provisions of the Energy Law and of the above Rulebook.

The Energy Law prescribes that issuing of energy licenses for the heat generation in district heating plants shall be within the jurisdiction of local self-government units.⁸⁷

---

87 Article 178 of the Energy Law.

6. CONNECTING THE PLANT TO THE GRID

6.1. Connecting the Power Plant to the Electrical Grid

Once the Operation Permit and the right to engage in the activities of public interest have been obtained, it is necessary to connect the power plant to the electricity grid. The electricity producer's facility shall be connected to the electricity transmission or distribution system under the terms and conditions and in the manner stipulated in the Energy Law, Decree on conditions of Electricity Supply and the Transmission or Distribution Grid Code, and in compliance with the standards and technical regulations concerning the criteria for access to and use of power plant facilities, equipment and installations.

The facility of the electricity producer shall be connected to the transmission or distribution system on the basis of approval of the connection by the competent system operator.

The approval for connection is issued by means of a decision, within the administrative procedure, on the request of a legal or natural person whose facility is to be connected. This decision defines, among other things, the conditions that the applicant, the electricity producer is obligated to fulfill in order to have the production facility connected to the system.

Costs of connection also include costs of procurement of measuring units and are borne by the applicant.

The amount of costs is determined by the operator of the transmission, or transport and distribution system, pursuant to Methodology⁸⁸ for determining the costs of connection to the grid adopted by the Agency. This Methodology sets the manner and more detailed criteria for the calculation of the costs of connection, depending on the approved installed capacity, place of connection, required works or installation of equipment and other objective criteria.

System operator has adopted, on the basis of the Methodology, its own act on the amount of costs of connection, which it submits to the Energy Agency before commencement of its application and that act must be in compliance with the said Methodology.

The procedure starts with the submission of the request for issuance of approval of connection, submitted to the energy entity in charge of electricity transmission or distribution to whose system the power plant is to be connected.

The application shall be accompanied by the following data: 1) name of owner of the facility or the holder of the right to use the facility (for natural persons: the name and place of residence, personal citizen identification No. and, for legal persons or entrepreneurs: business name or name, seat, PIN, official registration No., account number, and the name of the responsible person; 2) facility, for the connection of which issuing of the approval for connection is requested (the address, type, location of the facility, and the use of the facility); 3) estimated time of connection. In addition, it shall be required to submit the data on: 1) total installed capacity of the facility, the number and power of generating units, source voltage, and block transformer; 2) expected annual and monthly output; 3) Protection and measuring equipment; 4) energy license and the license for engaging in the activity of electricity generation for the facilities of a capacity

⁸⁸ Decision on setting the methodology on criteria and the manner of determining the cost of connection to the electricity transmission and distribution («Official Gazette of the RS» No. 60/06, 79/06 and 114/06). From January 2013 the Decision on Establishing the Methodology for Setting the Costs of Connection to Electricity Transmission and Distribution System ("Official Gazette of the RoS" No. 77/12)

exceeding 1 MW (consequently, it follows that one shall first obtain the license for engaging in the activity, and only then apply for connection of the power facility to the grid).

Besides, for the already constructed facilities the Construction Permit as well as the evidence of ownership of or the right of use of the facility shall also be submitted.

The energy entity in charge of the electricity transmission or distribution to which the application for connection has been submitted shall decide on that application for connection of the power plant to the grid within 60 days from the date of receipt of the written application.

The competent energy entity shall issue a positive decision, provided all requirements have been fulfilled, based on the technical report, calculation of the costs of and other available documents. Decision on the approval of the connection of the facility to the transmission or distribution system contains specifically: 1) point of connection to the system; 2) method and technical conditions of the connection; 3) approved power, i.e. capacity; 4) energy metering point and method; 5) deadline for connection and 6) costs of connection.

Validity of the Decision on approving the connection is maximum two years from the date of its issuance. At the request of the applicant, the validity of the Decision can be extended. The request for extension of the validity period s to be submitted not later than 30 days before the expiry of the validity set by the same Decision.

An appeal against the Decision on approving the connection may be lodged to the Energy Agency of the Republic of Serbia, within 15 days from the date of submission of the Decision. The decision of the Agency on the appeal shall be final and subject to an administrative proceeding.

The energy entity in charge of the system to which the electricity producer's facility is to be connected will approve the connection if he establishes that the equipment and installations of the facility to be connected meet the conditions prescribed by laws, technical and other regulations governing the conditions and manner of exploitation of such facilities.

The system operator shall connect the electricity producer's facility to the transmission, or distribution system within 15 days from the date of fulfillment of the following conditions: 1) connection requirements; 2) that an Operation Permit has been obtained for the facility or that the equipments and installations of the producer's facility meet technical and other prescribed conditions; 3) that the balancing responsibility and access to the system were completed for the take-over point.

The facility being constructed, or the construction of which was finished without the Construction Permit, cannot be connected to the electric power grid, district heating network or other infrastructure networks.

The following is prohibited: connection of facilities to the system without approval to connect, arbitrary connection of facilities, equipments or installations to the transmission, transport or distribution system, as well as their setting into operation.

6.2. Connecting the Plant to the Heat Distribution Network⁸⁹

A plant shall be connected to the heat distribution network in accordance with the provisions of the Energy Law and special regulations, if they have been adopted.⁹⁰

In case of the facility simultaneously producing heat and electricity, it does not have to be connected to the heat distribution network if the heat is used for its own needs.⁹¹

Connection of the facility to the heat distribution system is carried out on the basis of the same provisions of the Energy Law as for the connection of a facility to the electricity transmission or distribution system.

If an energy entity is engaged in the activities of generation of heat and/or electricity within one facility, such entity should be connected both to the district heating pipeline and to the electric power system and operationally managed in the way a power generating facility is managed.

Connection of the facility to the heat distribution system is carried out on the basis of the approval of the energy entity for heat distribution and supply, to the system of which the facility is connected, provided that the equipment and installations of the facility to be connected meet the conditions prescribed by the law, technical and other regulations governing the conditions and manner of exploitation of these facilities.

The approval for connection shall be issued upon request of the person whose facility is to be connected. The energy entity in charge of heat distribution shall decide on the application to connect within 30 days from the date of receipt of the written application. Against his decision an appeal may be lodged to the competent authority of the local self-government unit (in charge of energy-related matters) within 15 days from the date of receipt of the decision.

An approval for the connection of a heat plant to the heat distribution system includes: 1) the point of connection to the system; 2) the manner and technical requirement for the connection; 3) approved capacity; 4) metering point and the method of metering the energy 5) deadline for the connection and 6) costs of connection.

Costs of connection shall be borne by the applicant. The costs of connection are determined in compliance with the regulations set by the local self-government unit governing the manner of rendering the public utility services. The heat distributor is obligated to connect the facility of the heat producer to the system within the time and under the conditions set by the approval of connection.

---

89 One of very important elements for a justified connection of the production facility to the heat supply pipeline is the harmonization of the Law on Public Utility Services with the Energy Law, i.e. separation/distinction of the energy-related activity of the heat production from its distribution. Also important is the separation/distinction of heat distribution from heat supply. In any case, heat distribution must be separated from the activities comprising elements of sale, so that the costs of heat distribution could be assessed (as network activity), thus enabling achievement of competitiveness of the produced heat, with clearly defined price, competing with other heat producers, or other ways of providing heat.

90 As special regulations are considered the regulations of the local self-government unit related to the manner of performing the public utility services of heat production and distribution and of securing the function of performing this activity, its continuity and the rights and obligations of the entity performing public utility services of heat distribution and supply. These regulations also include the Codes of operation of the heat distributor, if adopted.

91 Article 56, paragraph 5) of the Energy Law. – also important for acquiring the status of privileged electricity producer.

7. ACQUIRING THE STATUS OF PRIVILEGED POWER PRODUCER AND PERTAINING INCENTIVES⁹²

The Energy Law sets forth the category of privileged power producers. Biomass/biogas power plants are considered to be privileged power producers on two grounds: first, in the generation process they utilize a renewable energy source, and second, if they generate heat and electricity in a combined process.

The Energy Law stipulates that privileged power producers shall be entitled to: 1) incentives, such as: the obligation of electricity purchase from a privileged producer, the prices at which such electricity shall be purchased, and the period of validity of the obligation; 2) priority of delivery of electricity into the transmission or distribution system, except in the case when the safety of operation of these systems might be jeopardized; 3) other rights pursuant to the Energy Law and its by-laws, as well as to other laws and regulations governing taxes, duties and other fees, i.e. subsidies and other incentives, environmental protection and energy efficiency.

This Law also defines the procedure of submitting application for acquiring the privileged electricity producer status, as well as the Government obligation to adopt acts on the conditions for acquiring the status of privileged electricity producer and incentives for electricity generation from renewable energy sources.

On 2 February 2013 Government Decrees regulating the manner and the procedure acquiring the status of privileged electricity producer entered into force, along with the incentives for these categories, entered into force.

Pursuant to the provisions of the Energy Law, the Government brought the Decree on Methods of Calculation and Distribution of Incentive Remuneration Funds. The Government also brought a Decree to set the amount of remuneration for incentives on electricity produced from renewable energy sources for 2013. This remuneration should be determined every year.

7.1. Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer

The Decree on Conditions and Procedure for Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer regulates the procedure and manner of acquiring of the said status, specifying conditions to be fulfilled by the producer of electricity from biomass in order to obtain the said status.

This Decree stipulates that in the biomass power plant the calorific value of the basic fuel, i.e. biomass at the annual level must amount to minimum 80% of the total calorific value of the consumed primary fuel. For biogas power plants, the calorific value of the basic fuel, i.e. the used renewable energy source must amount to minimum 90% of the total calorific value of the consumed primary fuel. It was also determined that fossil fuel, waste gas with organic fraction or other renewable energy source can be used as an auxiliary fuel.

Also, if the facility with combined heat and power production⁹³ (co-generation power plant) with high efficiency level of utilization of primary energy is concerned, such power plant should have the capacity of up to 10 MW and a concluded agreement/contract on the sale of heat, unless it

⁹² Setting the conditions for acquiring the status of privileged producer of heat, as well as criteria for the fulfillment of these conditions and the manner and procedures for obtaining the said status, is in the jurisdiction of the local self-government unit, town, or the City of Belgrade.

⁹³ Combined heat and power production plants, (co-generation plants) are power plants which, in their production process, simultaneously produce electricity and heat using fossil fuels (coal or natural gas), waste gas with organic fraction or fossil fuels combined with a renewable energy source, waste or waste gas with organic fraction. The Decree also defines the manner of calculating the total efficiency level of a co-generation power plant. This definition excluded the option where the incentives can be acquired by the co-generation power plant that uses only renewable energy sources.

uses the heat for its own needs, in order to acquire the privileged power producer status.

The producer engaged in the activity of electricity generation in the power plant which contains several production units, may acquire the privileged producer status only for the production units which fulfill conditions prescribed by the Energy Law and Decree on Conditions and Procedure for Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer.

It is prescribed that at the points of connection of the production unit being the object of the application for privileged producer status to the transmission, or distribution system separate electricity metering devices must be installed, with characteristics according to the Energy Law and the Transmission / Distribution System Codes. Besides metering points, these production units shall have marked places where the total produced heat, return heat and primary energy consumption are measured.

Application for acquiring the status of privileged producer shall be submitted to the Ministry in charge of energy-related affairs. This application is submitted on the Form O-2 (Application for issuance the Decision on privileged electricity producer status from Decree on Conditions and Procedure for Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer). In case of any changes of data contained in the said Form, namely basic data on the power plant, or all planned changes in the technological process, types of primary fuel or other defined characteristics of the power plant, being of significance for acquiring the above status, the applicant is obliged to notify the Ministry in charge of energy minimum 30 days before the commencement of planned works.

The application for the status of the privileged producer shall be accompanied by the following documentation: 1) copy of the license for engaging in electricity generation activity in case the power plant is of a capacity of 1 MW or over; 2) copy of the contract with the license holder in case the power plant is of a capacity of 1 MW or over, and the producer is not the license holder; 3) Operation Permit for the applicant power plant; 4) copy of the document on the connection to the transmission or distribution system with a confirmation of the competent operator that the metering point of the applicant power plant is executed in compliance with the conditions set by the Energy Law and Decree on Conditions and Procedure for Acquiring the Status of Privileged Electricity Producer; 5) copy of the contract on the sale of heat, or the statement of the applicant that the produced heat is used for own purposes, in case of the application concerning the power plant with combined production; 6) copy of the segment Main Design segment which contains calculation of efficiency level of the power plant if the subject of the request is a co-generation power plant; 7) data on the person in charge of the power plant operation (name, position, telephone number, fax number and electronic mail address).

The status of privileged producer is determined by the Ministry in charge of energy, by a decision brought within 30 days from the date of submission of the application, if all conditions are fulfilled. An appeal against the decision may be lodged to the Government of the Republic of Serbia, within 15 days from the date of receipt of the decision.

Special obligation of the privileged electricity producer is to keep records on the consumed primary fuel (basic and auxiliary fuel) with data on the quantity and average lower calorific values of the consumed fuel.⁹⁴ In case of using forest biomass as a basic or auxiliary fuel, evidence

⁹⁴ The Decree also prescribes the method of proving the accuracy of these records: 1) copies of invoices for the purchased fuel along with a documentation which regularly comes with fuel, and in case that the power plant owner has own fuel production, it shall be proved by values of consumed amounts of each fuel registered by the installed and sealed metering devices for continuous monitoring of consumption of each type of fuel that had not been purchased; 2) results of analyzing lower calorific value of the representative sample for each fuel purchase performed by the accredited institutions, except in case that the power plant uses fuel from a fuel production facility owned by the same person,

proving the accuracy of the records shall be considered valid only if they prove that the purchased forest biomass originates from forests managed in accordance with forestry regulations i.e. that it is not a product of illegal felling.

The Ministry in charge of energy shall keep the register of privileged electricity producers.

7.2. Incentives for Power Producers in Biomass/Biogas Power Plants

It should be underlined that the incentives for the privileged electricity producers include the obligation of purchasing the electricity from the privileged producer, prices at which the electricity is to be purchased and the period of validity of the purchasing obligation and undertaking the balancing responsibility. Besides, the privileged producers are entitled to priority in supplying the produced electricity into the transmission or distribution system, except in the case when the security of operation of these systems is threatened, as well as other rights prescribed by the regulations governing taxes, customs fees and other duties, or subsidies and other incentives, protection of environment and energy efficiency.

The Decree on Incentives for Privileged Electricity Producers prescribes in more detail the categories of privileged electricity producers, incentives, conditions for their achievement, manner of setting the incentive period, rights and obligations derived from the incentives for privileged producers and other energy entities, sets the content of relevant contracts etc.

The following is understood as incentives: 1) incentive period⁹⁵ of 12 years for all installations of the privileged producer which entered operation within less than 12 months before the date of signing the purchase contract on the total amount of produced electricity with the public electricity supplier, i.e. the incentive period of 12 years reduced for the difference between the year when the contract was signed and the year of putting into operation for all other installations; 2) feed-in tariff at which the producer is entitled to sell to the public electricity supplier the total amount of produced electricity during the incentive period; 3) undertaking of balancing responsibility and balancing costs of the privileged producers during the incentive period by the public supplier; 4) free monthly information to the privileged producer and public electricity supplier on the read-out electricity production in the privileged producer's facility by the operator of the system to which the facility/plant is connected during the incentive period⁹⁶; 5) the right of the privileged producer to conclude with the public supplier, upon expiry of the incentive period, a contract on the purchase of the total amount of produced electricity at market conditions prevailing at the organized electricity market in the Republic of Serbia.

The Decree confirms that the biomass/biogas plants belong to the facilities entitled to apply the incentives, provided that they have a signed contract on the purchase of the full amount of electricity produced during the incentive period. The public electricity supplier is bound to conclude, upon request of the electricity producer from the power plant using renewable energy sources and which is not connected to the system, a contract on temporary undertaking of balancing responsibility and temporary purchase of electricity, provided that the producer fulfilled the conditions from the approval to connect and obtained the operation permit, or presented some other proof that the equipments and installations of the power plant meet technical and other prescribed conditions, or a trial operation permit⁹⁷. This temporary contract

---

when it shall be proved by results of representative samples analysis of each fuel type performed every third month.

95 The period of validity of incentives, for the privileged producer whose plant entered into operation more than 12 months before the signing of the contract with the public supplier on the purchase of the total amount of produced electricity is determined as: $N = \max \{0, [12 - (G_u - G_p)]\}$, where N – incentive period, G_u – year of signing the contract with the public supplier on the purchase of the total amount of produced electricity, G_p – year of commissioning of the privileged producer's plant.

96 The privileged electricity producer is entitled to these facilities even after the expiry of his incentive period, if he concluded with the public supplier the contract on the purchase of the total produced electricity after the expiry of the incentive period

97 Although the legislator foresaw the said stipulation in the Art 5 par. 2 of the Decree on Incentives for Privileged Electricity Producers, most

covers the period from the start of trial operation of the power plant until the conclusion of purchase contract on the full amount of electricity produced during the incentive period, but not longer than three months. Only in the case of biogas power plant the temporary contract may last maximum nine months. If this producer acquires the status of privileged producer, it is entitled to incentives: 1) incentive period; 2) feed-in tariff; 3) undertaking the balancing responsibility. In case that it failed to acquire the status of privileged producer, the producer is entitled to charge the sold electricity to the public supplier at the average market price and has the obligation to pay the balancing costs to the public supplier at the price equal to the quotient of total balancing costs of the balancing group of the public supplier and the total amount of electricity sold by the public supplier.⁹⁸

The rights and obligations of the privileged producer and the public supplier during the incentive period are regulated by the contract on the purchase of the full amount of electricity produced in the power plants (installed capacity up to 5 MW and from 5MW upwards) signed in writing⁹⁹. The Contract is signed for a period of validity of the privileged producer status. The application to conclude such contract submitted to the public supplier shall be accompanied with the Decision on acquired privileged producer status.

The privileged producer which concluded the contract on the purchase of the full amount of produced electricity with the public supplier belongs to the balancing group of the public supplier. If the privileged producer has the installed capacity of over 5MW, he is obligated to submit to the public electricity supplier work plans in accordance with the contract on the purchase of the full amount of produced electricity and the Transmission System Code¹⁰⁰. The standard model of such contract will be prescribed by the Ministry in charge of energy. Exceptionally, the parties to the contract will be entitled to desist from the standard models of the contract if both parties agreed to that and if the approval on that was obtained previously from the Ministry, in writing. Until the definition of the new model of the contract, the previously defined model will be applied¹⁰¹.

The Decree stipulates the purchase prices of electricity, which differ subject to the type of the power plant and the installed capacity. There are three types of power plants, and seven categories, i.e.:

---

probably that the Decision on approving the launching of the facility into the trial run was concerned.

98 The average market price of electricity and the price of balancing services are determined on the basis of data on the purchase of electricity and balancing services delivered by the public supplier in the month preceding the signing of the temporary contract and are defined in that same contract (regulating the sale of electricity after obtaining the Operation Permit and connection to the system) - Article 5 paragraph 5 of the Decree on Incentives for Electricity Producers.

99 The Contract includes specifically: 1) parties to the contract and category of the privileged producer; 2) subject of the contract, the date of signing and the date of expiry of the contract; 3) place of sale of electricity; 4) metering point; 5) manner of determining losses between the point of sale and the metering point, unless they are at the same point; 6) manner of submitting a complaint on the read-out values; 7) manner of determining the produced quantity in case of defect of the metering unit; 8) price of electricity determined in compliance with items 13.14. and 15 of the Decree; 9) the manner and time schedule of calculation, invoicing and payment; 10) interest in case of undue payment, 11) manner of ensuring the guarantee of payments; 12) manner of communication between the contracting parties; 13) obligations of the public supplier with respect to undertaking of balancing responsibility and planning of the power plant operation; 14) obligations of the privileged producer with respect to transfer of the guarantees of origin to the public supplier; 15) list of data the confidentiality of which is guaranteed; 16) liability in case of damages; 17) manner and place of arbitration; 18) list of events considered as force majeure pursuant to existing regulations; 19) reasons for premature termination and conditions for continuation of the contract; 20) reasons and conditions of the permanent termination of the contract; 21) conditions of the transfer of rights and obligations from the contract to third parties. Unlike the regulations governing this field so far, the new Decree defined that, in compliance with the Law, the public supplier guarantees collection of payment due to the privileged producer with which he signed the contract on the purchase of the total amount of produced electricity, during the incentive period

100 It is assumed that the purchase contract shall define that these plans are to be harmonized also with the Distribution System Codes, if the power plant is connected to the Electricity Distribution Grid.

101 Model of the Electricity Purchase Contract, www.eps.rs

Item	Power Plant Type	Installed Capacity (P) (MW)	Incentive/Feed-in Tariff (cEUR/1 kWh)
1.	Biomass Power Plants	Up to 1	13.26
		1 - 10	13.82 – 0.56*P
		Over 10	8.22
2.	Biogas Power Plants	Up to 0.2	15.66
		0.2 - 1	16,498 – 4,188*P
		Over 1	12,31
3.	Power Plants using bio-gas of animal origin		12,31
4.	Coal fired CHP	Up to 10	8,04
5.	Natural Gas fired CHP	Up to 10	8,89

Feed-in tariffs are expressed in eurocents per kilowatt (cEUR/kWh) and rounded up to two decimals.

The Decree on Incentives for Privileged Electricity Suppliers sets the formula for a regular annual correction of feed-in tariffs due to inflation in the euro-zone. The correction is to be carried out in February each year, starting from 2014.

The Decree stipulates that the specified feed-in tariffs are set for each three years and that they can be reconsidered on an annual basis. The Decree itself has a validity period of three years – until 31 December 2015. The transitional provisions set the rules for privileged producers which have already signed contracts on the purchase of electricity produced from renewable energy sources and the protection of their rights.

Readings of electricity at the privileged producer's which concluded a purchase contact with the public supplier are performed every first day of the month, at no charge, by the operator of the transmission, or distribution system and the read-out data for the previous month are submitted to the privileged producer and the public supplier not later than the fifth day of the month.. Prior to the conclusion of the contract, the operator of the transmission, or distribution system is obligated to carry out the readout of the electricity meter and submit the read-out data to the privileged producer and the public supplier within three days from the date of receipt of the privileged producer's request to do so.

7.3. Guarantee of Origin ¹⁰²

Guarantee of Origin is a document the exclusive function of which is to prove to the end buyer that the given share or quantity of energy has been generated from renewable energy sources, as well as from combined heat-and-power generation plants with a high efficiency coefficient of the primary energy.

Guarantee of Origin shall be issued by the operator of the transmission system further to the application of: 1) the producer of electricity from renewable energy sources, 2) the producer of energy for heating and cooling from renewable energy sources, and 3) the producer of electricity and heating energy from combined heat-and-power plants with a high efficiency coefficient of primary energy, on the basis of data of the operator to whose system the facility of the producer is connected, a public supplier, and of the statement of the applicant about the utilization of investment backing.

Guarantee of Origin shall be issued for a unit quantity of produced energy of 1 MWh. A Guarantee of Origin shall be issued only once for a quantity of produced energy in a certain time period. This guarantee shall be a document in electronic form and shall be valid for one year from the date of issuing. It shall be transferable.

A Guarantee of Origin for energy produced from renewable energy sources shall contain in particular: 1) name, location, type, and power of the production capacity; 2) date of commissioning of the facility; 3) information whether the Guarantee of Origin is related to electricity or to the energy for heating or cooling; 4) date of commencement and finalization of production of energy for which the Guarantee of Origin is issued; 5) information from the written statement of the applicant as to whether an investment backing from national funds has been used for construction of the production capacity and the type of such backing; 6) information whether the feed-in tariff was used; 7) date and country of issuing and company identification number. If a biomass power plant is at the same time a facility for combined heat and power production with a high efficiency of primary energy - a Guarantee of Origin shall also contain: 1) lower calorific value of the fuel that is used for generation of electricity for which the Guarantee of Origin is issued; 2) purpose for which heating energy produced in a plant for combined heat and power production is used for which the Guarantee of Origin is issued; 3) saving of primary energy in the process of power generation for which the Guarantee of Origin is issued.

Register of the issued guarantees of origin shall be kept by the Transmission System operator.

The Ministry in charge of energy shall prescribe in more details the contents of a Guarantee of Origin, procedures of issuing, transfer, and termination of validity of a Guarantee of Origin, method of keeping the register, as well as method of submitting data on generated electricity measured at the point of delivery to the transmission, or to the distribution system.

It is necessary to point out that a Guarantee of Origin issued in other states shall also be valid in the Republic of Serbia under the conditions of reciprocity and in compliance with the ratified international agreement

---

¹⁰² A separate regulation will regulate the contents of a Guarantee of Origin, procedures of issuing, transfer, and termination of validity of a Guarantee of Origin, method of keeping the register, as well as method of submitting data on generated electricity measured at the point of transmission to the transmission, or to the distribution system

**IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA
ELEKTRIČNE/ TOPLOTNE ENERGIJE
IZ BIOMASE U REPUBLICI SRBIJI**
Vodič za investitore

SADRŽAJ

PREDGOVOR	65
1. UVOD	67
1.1. Pojam postrojenja na biomasu/biogas	68
1.2. Izvori prava	68
2. POSTROJENJA NA BIOMASU/BIOGAS	70
2.2. Osnovni podaci o biomasi/biogasu	71
3. IZGRADNJA POSTROJENJA	72
3.2. Postupak izgradnje postrojenja	72
3.2.1. Izbor lokacije, uvid u važeće planske dokumente i informacija o lokaciji	73
3.2.2. Energetska dozvola	74
3.2.4. Lokacijska dozvola	77
3.2.4.1. Postupak izdavanja lokacijske dozvole	77
3.2.4.2. Formiranje građevinske parcele	78
3.2.4.3. Vodni uslovi, vodna saglasnost i vodna dozvola	79
3.2.5. Procena uticaja na životnu sredinu	83
3.2.6. Integrisana dozvola	86
3.2.7. Tehnička dokumentacija	90
3.2.8. Građevinska dozvola	93
3.2.9. Građenje objekta	94
3.2.10. Tehnički pregled objekta i upotrebna dozvola	95
4. STICANJE PRAVA NA OBAVLJANJE DELATNOSTI OD OPŠTEG INTERESA	97
4.1. Poveravanje prava na obavljanje komunalne delatnosti	97
4.2. Koncesija na obavljanje komunalne delatnosti	98
4.2.1. Postupak davanja koncesije	98
4.2.2. Postupak utvrđivanja koncesionog akta	99
4.2.3. Postupak zaključivanja ugovora o koncesiji	100
4.2.4. Ugovor o koncesiji	101
4.3. Ulaganje u javno (komunalno) preduzeće, odnosno privredno društvo koje obavlja komunalnu delatnost	103
5. LICENCA	104
6. PRIKLJUČENJE POSTROJENJA NA MREŽU	106
6.1. Priklučenje postrojenja na elektroenergetsku mrežu	107
6.2. Priklučenje postrojenja na mrežu za distribuciju toplotne energije	107
7. STICANJE STATUSA POVLAŠĆENOG PROIZVOĐAČA ELEKTRIČNE ENERGIJE I MERE PODSTICAJA	109
7.1. Sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije	109
7.2. Mere podsticaja za proizvođače električne energije u postrojenjima na biomasu/biogas	111
7.3. Garancija porekla	113
PRILOG: Izvori prava	115

Predgovor

Srbija ima značajan potencijal u obnovljivim izvorima energije koji je, na žalost, još uvek nedovoljno iskorišćen. Jedan od razloga za takvu situaciju je nedovoljna investiciona aktivnost u ovom sektoru. Očekuje se da će u narednih nekoliko godina doći do krupnih pomaka u tom pogledu, s obzirom na najnoviji korak Vlade Republike Srbije u smislu prihvatanja odluke Ministarskog saveta Energetske zajednice o promociji obnovljive energije kroz transpoziciju Direktive 2009/28/EC o obnovljivim izvorima energije. Ovom odlukom Srbiji je postavljen ambiciozni cilj da poveća učešće obnovljive energije u ukupnoj potrošnji finalne energije na 27% u 2020. godini sa 21.2% u referentnoj, 2009. godini

Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) je tokom 2012. godine, na osnovu sporazuma o saradnji sa Ministarstvom energetike, razvoja i zaštite životne sredine Republike Srbije, sproveo projekat "Političko savetovanje u oblasti obnovljivih izvora energije" tokom koga su izrađena dva nova i izvršena revizija četiri postojeća, zastarela vodiča za investiture u postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije:

- IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE/TOPLLOTNE ENERGIJE IZ BIOMASE U REPUBLICI SRBIJI
  - IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE U MALIM HIDROELEKTRANAMA U REPUBLICI SRBIJI
  - IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE U VETROELEKTRANAMA U REPUBLICI SRBIJI
-

-
- IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE/TOPLLOTNE ENERGIJE IZ HIDROGEOTERMALNIH IZVORA U REPUBLICI SRBIJI
  - IZGRADNJA POSTROJENJA I PROIZVODNJA ELEKTRIČNE ENERGIJE U SOLARNIM ELEKTRANAMA U REPUBLICI SRBIJI
  - IZGRADNJA SOLARNIH GREJNIH SISTEMA U REPUBLICI SRBIJI

Svi vodiči, izuzev jednog, su dvojezični i izrađeni u dve verzije. U šest detaljnih vodiča opisane su celokupne složene procedure za izgradnju postrojenja i obavljanje delatnosti proizvodnje energije iz konkretnih obnovljivih izvora, uz upućivanje na odgovarajuće propise i navođenje nadležnih institucija. Detaljni vodiči namenjeni su, pre svega, investitorima i stručnjacima koji rade na razvoju projekata, ali i zaposlenima u različitim nadležnim institucijama, s obzirom na međusektorski karakter procedura. U pet sažetih vodiča ova složena problematika prikazana je manje detaljno i na slikovit način, čime se tema približava i širem krugu zainteresovanih strana.

Cilj izrade vodiča je da se ohrabre i pomognu investitori da ulažu u obnovljive izvore energije u Srbiji, ali i da se, kroz detaljno sagledavanje složenih zakonskih procedura, uoč njihovi nedostaci, kao i da se podstaknu nadležni da kroz zakonodavne i institucionalne aktivnosti ove procedure pojednostave i unaprede. Nadamo se da će ovi vodiči pokrenuti konstruktivni dijalog mnogobrojnih zainteresovanih strana i time doprineti boljoj informisanosti i međusobnom razumevanju, što, u krajnjoj liniji, treba da rezultira povoljnim okruženjem za investicije u sektoru obnovljivih izvora energije.

---

1. UVOD¹

Obnovljivi izvori energije su izvori energije koji se nalaze u prirodi i obnavljaju se u celosti ili delimično, posebno energija vodotokova, vetra, neakumulirana sunčeva energije, biomasa, biomasa životinjskog porekla, geotermalna energija, biogoriva, biogas, sintetički gas, deponijski gas, gas iz postrojenja za tretman komunalnih voda i otpadnih voda iz prehrambene i drvno-prerađivačke industrije koje ne sadrže opasne materije.² Korišćenje ovih izvora doprinosi efikasnijem korišćenju sopstvenih potencijala u proizvodnji energije, smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte, smanjenju uvoza fosilnih goriva, razvoju lokalne industrije i otvaranju novih radnih mesta. Energetski objekti (postrojenja) za proizvodnju električne i/ili toplotne energije koji koriste biomasu ili biogas ukoliko ispune propisane uslove mogu steći status povlašćenog proizvođača i time određene povlastice koje su utvrđene Zakonom o energetici i podzakonskim aktima ovog zakona. Na taj način je iskazan značaj proizvodnje energije iz obnovljivih izvora. Za sada još uvek nisu uređene povlastice za proizvodnju toplotne energije. Proizvodnja toplotne energije je delatnost od opšteg interesa. Sticanje prava na obavljanje ove delatnosti ostvaruje se pod posebno propisanim uslovima.

Biomasa je biorazgradivi deo proizvoda, otpada i ostataka biološkog porekla iz poljoprivrede (uključujući biljne i životinjske materije), šumarstva i povezanih industrija, kao i biorazgradivi deo industrijskog^{3,4} i komunalnog otpada^{5,6}.

Pored biomase, kao osnovnog pojma postoji i pojam biotečnosti, koja je tečno gorivo za proizvodnju električne i toplotne energije i energije za grejanje i hlađenje, proizvedeno iz biomase, osim za saobraćaj⁷.

Od biomase u anaerobnim postupcima nastaje gas – biogas. Biogas⁸ se takođe može koristiti za proizvodnju energije (električne i toplotne). Postrojenja za proizvodnju energije na biogas⁹ jesu postrojenja koje koriste gas nastao u sopstvenim postrojenjima (reaktorima) anaerobnim postupcima iz biomase. Posebnu kategoriju čine postrojenja na biogas životinjskog porekla koji koriste gas nastao u postrojenjima za tretman sporednih proizvoda životinjskog porekla (materijal kategorije 2 i 3 - leševi životinja, trup, delovi trupa životinja, sastavni delovi tela životinja, proizvodi životinjskog porekla i hrana životinjskog porekla koji nisu namenjeni za ishranu ljudi), u skladu sa propisima koji definišu postupanje sa sporednim proizvodima životinjskog porekla, kao i sa drugim propisima iz oblasti veterinarstva.

Postoje terminološke razlike između propisa u oblasti energetike i u oblasti životne sredine. U smislu propisa u oblasti energetike postoji razlika između postrojenja koja koriste biomasu i koja koriste otpad¹⁰.

1 Potrebno je ukazati da se ovaj Vodič odnosi na sva postrojenja na biomasu i da su u njemu opisane procedure pred nadležnim organima i institucijama, ali da pojedini elementi ovih procedura, kao i sprovođenje pojedinih procedura, zavisi od veličine objekta, mesta na kome se gradi objekat, konkretne tehnologije za proizvodnju energije i drugih karakteristika samog objekta.

2 Član 2. tačka 1) Uredbe o uslovima i postupku za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije. Zakonom o energetici (član 2. Tačka 17) je utvrđeno da je energija iz obnovljivih izvora energija proizvedena iz nefosilnih obnovljivih izvora kao što su: vodotokovi, biomasa, vetar, sunce, biogas, deponijski gas, gas iz pogona za prerađivanje kanalizacionih voda i izvori geotermalne energije.

3 Industrijski otpad jeste otpad iz bilo koje industrije ili sa lokacije na kojoj se nalazi industrija, osim jalovine i pratećih mineralnih sirovina iz rudnika i kamenoloma - član 5. tačka 7) Zakona o upravljanju otpadom.

4 Otpad je svaka materija ili predmet sadržan u listi kategorija otpada (Q lista) koji vlasnik odbacuje, namerava ili mora da odbaci, u skladu sa zakonom – član 5. tačka 17) Zakona o upravljanju otpadom.

5 Komunalni otpad je otpad iz domaćinstva (kućni otpad), kao i drugi otpad koji je zbog svoje prirode ili sastava sličan otpadu iz domaćinstva - član 5. tačka 13) Zakona o upravljanju otpadom.

6 Član 2. tačka 3) Zakona o energetici.

7 Član 2. tačka 5) Zakona o energetici.

8 Ne bi trebalo da postoji problem da se biogas (prečišćen) primi u gasovod i koristi za proizvodnju toplotne energije, odnosno da se koristi kao i svaki drugi gas iz iste mreže, pod uslovom da ispunjava propisane uslove kvaliteta.

9 Uredba o merama podsticaja za proizvodnju električne energije korišćenjem obnovljivih izvora energije i kombinovanom proizvodnjom električne i toplotne energije.

10 Elektrane na otpad jesu elektrane koje koriste svaku materiju ili predmet sadržan u listi kategorija otpada (Q lista) koje vlasnik odbacuje, namerava da odbaci ili je dužan da odbaci, u skladu sa propisima koji definišu upotrebu otpada za proizvodnju energije i uz poštovanje hijerarhije upravljanja otpadom.

Iako je u prošlosti bila prisutna određena neodređenost u definisanju razlika između otpada i biomase, danas sa izmenama Zakona o upravljanju otpadom ova dilema je delimično rešena na način da je jasno definisano da se otpadom ne smatraju poljoprivredni ili šumski materijali koji se koriste za proizvodnju energije. Zakon je izričito isključio iz oblasti primene: 1) slamu i drugi neopasan poljoprivredni ili šumski materijal koji se nalazi u prirodi i koristi u poljoprivredi, šumarstvu ili za proizvodnju energije iz takve biomase postupcima ili metodama koje nemaju štetan uticaj na životnu sredinu i ne ugrožavaju zdravlje ljudi;¹¹ kao i 2) otpad životinjskog porekla (leševi životinjskog porekla i njihovi delovi i sastavni delovi životinjskog tela koji nisu namenjeni ili bezbedni za ishranu ljudi, kao i konfiskat) iz objekata za uzgoj, držanje, klanje životinja, kao i iz objekata za proizvodnju, skladištenje i promet proizvoda životinjskog porekla, fekalne materije sa farmi i druge prirodne, neopasne supstance koje se koriste u poljoprivredi¹². Takođe iz same definicije otpada proizilazi da se radi o materijama koje vlasnik odbacuje, a ne koristi za komercijalne aktivnosti dalje upotrebe¹³.

1.1. Pojam postrojenja na biomasu/biogasu

Postrojenja na obnovljive izvore energije koja kao gorivo koriste biomasu/biogasu su energetski objekti za obavljanje delatnosti proizvodnje električne i/ili toplotne energije.

Potrebno je ukazati na to da postrojenje na biomasu/biogasu može biti elektrana koja proizvodi električnu energiju ili postrojenje koje proizvodi samo toplotnu energiju. Postrojenje na biomasu/biogasu koje istovremeno proizvodi električnu i toplotnu energiju je postrojenje sa kombinovanom proizvodnjom električne i toplotne energije.

Postoji više vrsta postrojenja na biomasu/biogasu, u zavisnosti od toga da li proizvode električnu ili toplotnu energiju ili istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju. Takođe postoje različite vrste postrojenja u zavisnosti da li koriste biomasu ili biogasu ili neku kombinaciju ovih goriva sa nekim dopunskim fosilnim gorivom.¹⁴

Potrebno je ukazati da se postrojenjima na obnovljive izvore energije koja koriste kao gorivo biomasu/biogasu ne smatraju sva postrojenja koje koriste ovo gorivo, jer se biomasa može koristiti i kao dopunsko gorivo kod drugih postrojenja. U smislu korišćenja obnovljivih izvora energije, postrojenjima na biomasu/biogasu se smatraju ona postrojenja koja kao većinsko gorivo koriste biomasu/biogasu.

1.2. Izvori prava¹⁵

Izgradnja postrojenja na biomasu/biogasu i obavljanje delatnosti proizvodnje električne i/ili toplotne energije u ovakvim postrojenjima su regulisani brojnim propisima Republike Srbije.

Izvori prava Republike Srbije mogu se podeliti na dve osnovne grupe propisa, koje će se razmotriti u daljim odeljcima ovog teksta.

Prvu grupu propisa čine propisi kojima se uređuje oblast izgradnje konkretnog energetskog objekta i način dobijanja građevinske dozvole za ovakav objekat, kao i način utvrđivanja podobnosti objekta za upotrebu i pribavljanje upotrebne dozvole samog objekta.

¹¹ Član 4. tačka 8) Zakona o upravljanju otpadom.

¹² Član 4. tačka 5) Zakona o upravljanju otpadom.

¹³ Otpad jeste svaka materija ili predmet sadržan u listi kategorija otpada (Q lista) koji vlasnik odbacuje, namerava ili mora da odbaci, u skladu sa zakonom – definicija otpada iz člana 5. tačka 17) Zakona o upravljanju otpadom.

¹⁴ O vrstama postrojenja na biomasu biće više reči u poglavlju 2.1. ovog teksta.

¹⁵ Izvori prava navedeni u ovom tekstu su bili važeći na dan 2. februara 2013. godine. Vidi više u Prilogu ovog Vodiča.

Drugu grupu propisa čine propisi koji se odnose na sticanja prava na obavljanje delatnosti proizvodnje električne i/ili toplotne energije. Do donošenja Novog Zakona o energetici (donetog 2011. godine) proizvodnja električne energije i kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije bile su delatnosti od opšteg interesa. Stupanjem na snagu ovog zakona, navedene delatnosti nisu više delatnosti od opšteg interesa. Posledica ovoga je činjenica da je sticanje prava na obavljanje delatnosti postalo jednostavnije. Ipak, proizvodnja toplotne energije je i dalje delatnost od opšteg interesa i prema Zakonu o energetici i prema Zakonu o komunalnim delatnostima¹⁶. Zbog toga se sticanje prava na obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije u postrojenju na biomasu ostvaruje u dva koraka i to: 1) sticanje prava na obavljanje komunalne delatnosti od opšteg interesa i 2) sticanje prava na obavljanje energetske delatnosti - pribavljanje licence za obavljanje energetske delatnosti.

---

¹⁶ Postoji nedovoljna usaglašenost između Zakona o energetici i Zakona o komunalnim delatnostima u pogledu definisanja energetskih delatnosti u oblasti toplotne energije, kao i u pogledu načina regulacije ovih delatnosti. Zakon o energetici utvrđuje dve energetske delatnosti u oblasti toplotne energije: proizvodnja toplotne energije, distribucija i snabdevanje toplotnom energijom. Zakon o komunalnim delatnostima utvrđuje jednu komunalnu delatnost: proizvodnja i distribucija toplotne energije. Interesantno je da oba zakona ne izdvajaju delatnost distribucije toplotne energije kao mrežnu regulisanu delatnost od delatnosti proizvodnje, odnosno prodaje (snabdevanja) toplotnom energijom. U Zakonu o komunalnim delatnostima je ova delatnost delatnost od opšteg interesa, što se može odnositi samo na distribuciju toplotne energije, koja bi u svom biću trebala da bude regulisana delatnost. Delatnosti proizvodnje i prodaje toplotne energije su u svom biću tržišne delatnosti.

Nije poznato zašto je proizvodnja toplotne energije, kao posebna delatnost, ostala regulisana delatnost u Zakonu o energetici, dok je proizvodnja iste-toplotne energije u kombinovanom ciklusu neregulisana delatnost, kao i samo proizvodnja električne energije. Proizvodnja energije (električne i/ili toplotne) nije u svojoj prirodi regulisana delatnost.

2. POSTROJENJA NA BIOMASU/BIOGAS

2.1. Vrste postrojenja

Postrojenja na biomasu/biogas su postrojenja za proizvodnju električne energije, toplotne energije ili za kombinovanu proizvodnju, sa jednom ili više proizvodnih jedinica. Kombinovana proizvodnja predstavlja istovremenu proizvodnju električne i toplotne energije. Postrojenja mogu biti zasnovana na različitim tehnologijama i to: različite vrste kotlova, motori sa unutrašnjim sagorevanjem i postrojenja sa parnim ili gasnim turbinama.

U skladu sa postojećim propisima moguće je izvršiti klasifikaciju postrojenja po nekoliko kriterijuma i to prema sledećim propisima:

- 1) Zakonu o energetici,
- 2) Pravilniku o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole,
- 3) Zakonu o planiranju i izgradnji,
- 4) Uredbi o uslovima i postupku sticanja statusa povlašćenog proizvođača električne energije,
- 5) Uredbi o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu.

Prema Zakonu o energetici, definisana su 1) postrojenja koje koriste obnovljive izvore energije – biomasu/biogas, 2) postrojenja sa kombinovanim proizvodnjom električne i toplotne energije. Postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom mogu steći status povlašćenog proizvođača električne energije ukoliko imaju instalisanu snagu do 10 MW.

Pravilnik o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole, proizvodnim energetskim objektima obuhvata:

- 1) objekte za proizvodnju električne energije nazivne snage od 1 do 10 MW,
- 2) objekte za proizvodnju električne energije nazivne snage preko 10 MW,
- 3) objekte za proizvodnju toplotne energije instalisane snage preko 1 MW.

Zakon o planiranju i izgradnji određuje nadležnosti za izdavanje građevinske dozvole i to:

- 1) postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora snage 10 MW i više – nadležnost ministarstva za poslove građevinarstva, odnosno autonomne pokrajine,
- 2) postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom snage ispod 10 MW – nadležnost organa lokalne samouprave¹⁷.

Uredba o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije i kriterijumima za ocenu ispunjenosti tih zahteva definiše postrojenja koja mogu steći status povlašćenog proizvođača i to:

- 1) postrojenja na biomasu¹⁸ i biogas¹⁹ (elektrane) koje koriste biorazgradivu materiju nas-

¹⁷ Osim u slučajevima iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji. Više u fusnoti br. 60. ovog Vodiča.

¹⁸ Elektrane na biomasu su ona postrojenja koja koriste biorazgradivu materiju nastalu u poljoprivredi, šumarstvu i domaćinstvu, koja obuhvata: biljke i delove biljaka, ostatke biljaka nastale u poljoprivredi (slama, kukuruzovina, granje, koštice, ljuške), stajnjak sa farmi, ostatke biljaka u šumarstvu (ostaci pri seči šuma), biorazgradive ostatke u prehrambenoj i drvnoj industriji koji ne sadrže opasne supstance i separisanu biorazgradivu frakciju komunalnog otpada

¹⁹ Elektrane na biogas su ona postrojenja koja koriste biogas: a) nastao u sopstvenim postrojenjima (reaktorima) anaerobnim postupcima iz

talu u poljoprivredi, šumarstvu i domaćinstvu, koja obuhvata: biljke i delova biljaka, ostatke biljaka nastale u poljoprivredi (slama, kukuruzovina, granje, koštice, ljuške), stajnjak sa farmi, ostatke biljaka u šumarstvu (ostaci pri seči šuma), biorazgradive ostatke u prehrambenoj i drvnoj industriji koji ne sadrže opasne supstance i separisanu biorazgradivu frakciju komunalnog otpada,

- 2) postrojenja (elektrane) sa kombinovanom proizvodnjom²⁰ koja u procesu proizvodnje istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju koristeći fosilna goriva (ugalj ili prirodni gas), otpadne tehnološke gasove sa organskom frakcijom ili fosilna goriva u kombinaciji sa nekim obnovljivim izvorom energije otpadom ili otpadnim tehnološkim gasovima sa organskom frakcijom.

Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu razlikuje sledeća postrojenja:

- 1) postrojenja sa snagom od 50 MW ili više (Lista I) – postrojenja za koja je obavezna izrada Studije o proceni uticaja i
- 2) postrojenja sa snagom od 1 do 50 MW kao i projekti koji se realizuju u zaštićenom prirodnom dobru i zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra, kao i u drugim područjima posebne namene (Lista II) – postrojenja za koja se može zahtevati izrada Studije o proceni uticaja.

2.2. Osnovni podaci o biomasi/biogas

Prilikom donošenja odluke o izgradnji postrojenja na biomasu/biogas, raspoložive količine biomase, odnosno sirovine za proizvodnju biogasa moraju biti detaljno razmotrene. Raspoložive količine biomase, odnosno sirovine za proizvodnju biogasa, moraju se razmatrati dugoročno i to po prihvatljivim i konkurentnim cenama. Istovremeno, potrebno je razmotriti karakteristike biomase, odnosno sirovina za proizvodnju biogasa, kao i mogućnosti za njihov transport od mesta nastanka do objekta postrojenja na biomasu/biogas. Studijom opravdanosti razmatra se naročito prostorna, ekološka, društvena, finansijska, tržišna i ekonomska opravdanost investicije za izabrano rešenje, razrađeno idejnim projektom, na osnovu kojega se donosi odluka o opravdanosti ulaganja i pokretanju postupka za izdavanje građevinske dozvole.

U toku 2011. godine, shodno propisima utvrđena je klasifikacija otpada i ostataka životinjskog porekla, tako da su definisane kategorije koje se koriste za proizvodnju energije. Takođe je i definisano da se ove materije mogu koristiti kao izvor energije spaljivanjem u objektima za proizvodnju energije, ali se mogu koristiti i kao izvori za proizvodnju biogasa.²¹

Potrebno je napomenuti da je bitan element za funkcionisanje postrojenja na biomasu ugovor o dugoročnom snabdevanju biomasom.^{22/23}

biomase; b) postrojenja na biogas životinjskog porekla koja koriste gas nastao u postrojenjima za tretman sporednih proizvoda životinjskog porekla (materijal kategorije 2 i 3 - leševi životinja, trup, delovi trupa životinja, sastavni delovi tela životinja, proizvodi životinjskog porekla i hrana životinjskog porekla koji nisu namenjeni za ishranu ljudi), u skladu sa propisima koji definišu postupanje sa sporednim proizvodima životinjskog porekla, kao i sa drugim propisima iz oblasti veterinarstva.

20 Elektrane sa kombinovanom proizvodnjom su elektrane koje u procesu proizvodnje istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju koristeći fosilna goriva (ugalj ili prirodni gas), otpadne tehnološke gasove sa organskom frakcijom ili fosilna goriva u kombinaciji sa nekim obnovljivim izvorom energije, otpadom ili otpadnim tehnološkim gasovima sa organskom frakcijom. Uredbom je utvrđen i proračun ukupnog stepena korisnosti elektrane za kombinovanu proizvodnju.

21 Pravilnik o načinu razvrstavanja i postupanja sa sporednim proizvodima životinjskog porekla, veterinarsko-sanitarnim uslovima za izgradnju objekata za sakupljanje, preradu i uništavanje sporednih proizvoda životinjskog porekla, načinu sprovođenja službene kontrole i samokontrole, kao i uslovima za stočna groblja i jame grobnice.

22 Lepotić Kovačević B. i D. Stojiljković: *Contract on long-term biomass supply for energy generation, Introductory lecture/Uvodno izlaganje, 3. Regional conference on Industrial Energy and Environmental Protection in Southeastern Europe/3. Regionalna konferencija Industrijska energetika i zaštita životne sredine u zemljama Jugoistočne Evrope IEEP '11, 21-25 jun 2011, godine, Kopaonik, Srbija, Zbornik radova [Elektronski izvor], Knjiga apstrakata, Društvo termičara Srbije, 2011, Beograd – 1. Elektronski optički disk (CD-ROM); 12 cm, str. 42-43.*

23 Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama utvrđena je mogućnost za davanje koncesije za korišćenje prirodnih bogatstava i dobara u opštoj upotrebi, koja su u javnoj svojini. Ukoliko bi energetski subjekt koji gradi postrojenje na biomasu dobio koncesiju na neobras-

3. IZGRADNJA POSTROJENJA

3.1. Uvodne napomene o izvorima prava za izgradnju postrojenja

Propisi za izgradnju postrojenja koje koriste biomasu/biogas kao gorivo, mogu se podeliti u tri osnovne grupe: propisi kojima je uređena oblast planiranja i izgradnje objekata, propisi kojima je uređena oblast zaštite životne sredine i propisi kojima je uređena oblast energetike.

U grupu propisa kojima je uređena oblast planiranja i izgradnje objekata spadaju: Zakon o planiranju i izgradnji, Zakon o Prostornom planu Republike Srbije, podzakonska akta ovih zakona i drugi.

Prostorni planovi (regionalni prostorni planovi, prostorni planovi jedinice lokalne samouprave i prostorni planovi područja posebne namene) i urbanistički planovi (generalni urbanistički plan, plan generalne regulacije, plan detaljne regulacije) su planski dokumenti. Propisima kojima je uređena oblast izgradnje objekata propisan je postupak dobijanja lokacijske dozvole, građevinske dozvole i upotrebne dozvole, a planskim dokumentima su definisani ciljevi prostornog planiranja i razvoja, odnosno prostornog uređenja, odnosno da li je planirano da se u određenom vremenskom periodu izgradi određeni objekat na određenom mestu u Republici Srbiji. Neophodan element za dobijanje navedenih dozvola je pribavljanje tehničkih uslova za priključenje na elektroenergetsku mrežu ili mrežu daljinskog grejanja, kao i vodnih uslova, vodne saglasnosti i u određenim slučajevima i vodne dozvole, koje se izdaju u postupku predviđenom Zakonom o vodama i propisima donetim na osnovu ovog zakona.

U grupu propisa kojima je uređena oblast zaštite životne sredine spadaju: Zakon o zaštiti životne sredine, Zakon o vodama, Zakon o šumama, Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu, Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja, Zakon o zaštiti vazduha, podzakonski propisi doneti na osnovu ovih zakona, kao i drugi propisi kojima se uređuje zaštita životne sredine, kao i zaštita i korišćenje prirodnih dobara.

U grupu propisa kojima je uređena oblast energetike spadaju: Zakon o energetici, prateći propisi ovog zakona, Strategija razvoja energetike Republike Srbije i Program ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije i drugi gore navedeni propisi koji se odnose na izdavanje energetske dozvole, priključenje objekta na mrežu i sl.

Ovde je potrebno napomenuti značaj propisa iz oblasti protivpožarne zaštite, koji su značajni kako u fazi izrade projektne dokumentacije i građenja postrojenja, tako i kada postrojenje počne da obavlja delatnost, jer se neke vrste biomase smatraju veoma zapaljivim.

Postupci koji se odnose na dobijanje raznih dozvola koje izdaju državni (upravni) organi i drugi postupci neophodni za dobijanje prateće dokumentacije su upravni postupci, a rokovi za dobijanje ovih akata su utvrđeni samim merodavnim propisom kojim je regulisan postupak dobijanja konkretnog upravnog akta. U slučaju da ovi rokovi nisu utvrđeni konkretnim propisima, na rok za izdavanje konkretnog upravnog akta se primenjuje Zakon o opštem upravnom postupku.²⁴

lom šumskom zemljištu ili na šumi, u smislu upravljanja ovim prirodnim bogatstvom i pribavljanja goriva za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, ovakva koncesija bi mogla da zameni ugovor o dugoročnoj isporuci biomase.

24 Članom 208. Zakona o opštem upravnom postupku utvrđeno je da je rok za izdavanje rešenja nadležnog upravnog organa 30 dana, ako nije potrebno sprovoditi poseban ispitni postupak, odnosno najkasnije 60 dana od dana predaje urednog zahteva. Opšti rok za žalbu je 15 dana od dana prijema prvostepenog akta, ako zakonom nije drugačije utvrđeno. Članom 236. Zakona o opštem upravnom postupku utvrđeno je da u slučaju da upravni organ ne izda upravni akt za čije izdavanje je podnet zahtev, po isteku roka za donošenje rešenja, stranka ima pravo da podnese žalbu zato što prvostepeni zahtev nije rešen.

3.2. Postupak izgradnje postrojenja

Da bi se u Republici Srbiji izgradio i koristio bilo koji objekat, pa i objekat postrojenja na biomasu/biogas, neophodno je da se ispune sledeći uslovi: 1) pribavljanje energetske dozvole; 2) pribavljanje lokacijske dozvole; 3) pribavljanje građevinske dozvole; 4) građenje objekta i 5) tehnički pregled objekta i pribavljanje upotrebne dozvole.

Građenje objekata u Republici Srbiji, formalno, započinje dobijanjem građevinske dozvole, a vrši se na osnovu građevinske dozvole i tehničke dokumentacije, pod uslovima i na način utvrđen Zakonom o planiranju i izgradnji.

Pravilnikom kojim se uređuje postupak i uslovi izdavanja energetske dozvole utvrđeno je da je jedan od uslova da bi se izdala energetska dozvola pribavljanje Informacije o lokaciji ili lokacijske dozvole. Iz navedenog proizilazi da se postupak pribavljanja energetske dozvole može sprovesti pre ili posle pribavljanja lokacijske dozvole.

U postupku pribavljanja građevinske dozvole, za postrojenja na biomasu/biogas snage veće od 1 MW može se tražiti, a za snage veće od 50 MW je obavezna izrada Studije o proceni uticaja objekta na životnu sredinu. Za postrojenja snage preko 50 MW potrebno je i pribavljanje integrisane dozvole.

Potrebno je ukazati, da na zaštićenim područjima postoji prioritarna zabrana izgradnje objekata za proizvodnju energije, shodno Zakonu o zaštiti prirode i Uredbi o režimima zaštite, u zavisnosti od stepena režima zaštite: 1) na područjima režima zaštite I stepena ne mogu se graditi postrojenja; 2) na područjima režima zaštite II stepena – ne mogu se graditi postrojenja sa izuzetkom postrojenja na biogas snage do ukupno 1 MW; 3) na područjima režima zaštite III stepena – ne mogu se graditi postrojenja, s izuzetkom postrojenja na biogas snage do ukupno 5 MW.

3.2.1. Izbor lokacije, uvid u važeće planske dokumente i informacija o lokaciji

Prvi korak potencijalnog investitora, odnosno lica za čije potrebe se gradi objekat i na čije ime će da glasi građevinska dozvola za izgradnju postrojenja na biomasu/biogas je, svakako, izbor lokacije. Ovaj korak mora biti povezan i sa razmatranjem sirovinskog potencijala (biomasa, odnosno sirovina za proizvodnju biogasa) koji će biti korišćen za proizvodnju energije u postrojenju na biomasu/biogas.

Drugi korak investitora je provera da li je u važećim planskim dokumentima²⁵ na izabranoj lokaciji predviđena izgradnja energetskog objekta.

U jedinici lokalne samouprave, na čijoj teritoriji se nalazi izabrana lokacija, može se dobiti na uvid važeći planski dokument u kome se može proveriti da li je na toj lokaciji predviđena izgradnja energetskih objekata. Za željenu lokaciju se zatim podnosi zahtev za dobijanje informacije o lokaciji, a u cilju dobijanja podataka o mogućnostima i ograničenjima gradnje na razmatranoj katastarskoj parceli, u skladu sa važećim planskim dokumentom.

Zahtev za izdavanje Informacije o lokaciji, podnosi se organu nadležnom za izdavanje lokacijske dozvole. Uz zahtev za izdavanje informacije o lokaciji podnosi se kopija plana parcele/parcele, a koja se prethodno traži u nadležnoj službi za katastar nepokretnosti na teritoriji opštine. Preporuka je da se uporedo sa zahtevom za izdavanje kopije plana, službi za katastar nepokretnosti podnese i zahtev za izdavanje i prepisa lista nepokretnosti za predmetne katastarske parcele, kako bi se utvrdio vlasnik zemljišta.

²⁵ Zakonom o planiranju i izgradnji je uređena situacija u slučaju da ne postoji važeći planski dokument. Potrebno je takođe ukazati da se prilikom izrade planskih dokumenata vrši Strateška procena uticaja na životnu sredinu.

Informacija o lokaciji pored naziva podnosioca zahteva, broja katastarske parcele i mesta na kom se nalazi sadrži²⁶ i podatke o: 1) planskom dokumentu na osnovu koga se izdaje; 2) zoni u kojoj se nalazi; 3) nameni zemljišta; 4) regulacionim i građevinskim linijama; 5) pravilima građenja; 6) uslovima priključenja na infrastrukturu; 7) potrebi izrade detaljnog urbanističkog plana ili urbanističkog projekta²⁷; 8) katastarskoj parceli, odnosno o tome da li katastarska parcela ispunjava uslove za građevinsku parcelu sa uputstvom o potrebnom postupku za formiranje građevinske parcele; 9) inženjersko geološkim uslovima; 10) posebnim uslovima za izdavanje Lokacijske dozvole (spisak uslova). Informacija o lokaciji omogućava licu, na čije ime je izdata, da prikupi sve posebne uslove (uslovi zaštite spomenika kulture, uslovi očuvanja životne sredine, itd.) i tehničke uslove (mesto i način tehničkih priključaka objekta na infrastrukturne vodove, kao i njihovih kapaciteta) pre izdavanja lokacijske dozvole.

Informaciju o lokaciji izdaje organ nadležan za izdavanje lokacijske dozvole, u roku od osam dana od dana podnošenja zahteva, uz naknadu stvarnih troškova izdavanja te informacije.

3.2.2. Energetska dozvola²⁸

Energetska dozvola se podnosi uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole.²⁹ Energetska dozvola je jedan od uslova za izdavanje građevinske dozvole.

Za dobijanje energetske dozvole neophodno je da budu ispunjeni kriterijumi za izgradnju proizvodnih energetske objekata predviđeni Zakonom o energetici i Pravilnikom o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole.³⁰ Energetiku dozvolu za izgradnju objekata snage 1 MW i više, za proizvodnju električne energije i za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije izdaje Ministarstvo nadležno za energetiku, a energetska dozvola za izgradnju objekata za proizvodnju toplotne energije izdaje jedinica lokalne samouprave. Za postrojenja za proizvodnju električne energije snage ispod 1 MW i za postrojenja za proizvodnju toplotne energije snage ispod 1 MW nije predviđeno izdavanje energetske dozvole, što znači da se za ove objekte izdaje građevinska dozvola, bez sprovođenja postupka izdavanja energetske dozvole.

Dokaz o pravu svojine, odnosno pravu zakupa zemljišta na kome se planira izgradnja energetske objekta nije uslov za izdavanje energetske dozvole.

26 Pravilnik o sadržini informacije o lokaciji i o sadržini lokacijske dozvole.

27 Urbanistički projekat se izrađuje za formiranu građevinsku parcelu na overenom katastarsko-prostornom planu. Urbanistički projekat se izrađuje kada je to predviđeno planskim dokumentom ili drugim odgovarajućim aktom jedinice lokalne samouprave, za jednu ili više katastarskih parcela na overenom katastarsko-topografskom planu i sadrži: 1) situaciono rešenje, kompozicioni plan i parterno, odnosno pejzažno rešenje; 2) idejna urbanistička i arhitektonska rešenja objekata; 3) prikaz postojeće saobraćajne i komunalne infrastrukture sa predlozima priključaka na spoljnu mrežu; 4) opis, tehnički opis i objašnjenje rešenja iz urbanističkog projekta. Urbanistički projekat može da izrađuje pravno lice ili preduzetnik upisan u registar za izradu tehničke dokumentacije, a izradom projekta rukovodi odgovorni licencirani urbanista arhitektonske struke. Nadležni organ jedinice lokalne samouprave organizuje javnu prezentaciju u trajanju od sedam dana, a zatim u roku od tri dana urbanistički projekat dostavlja Komisiji za planove, koja je dužna da u roku od 30 dana izvrši proveru usklađenosti projekta sa prostornim dokumentom i Zakonom o planiranju i izgradnji. Nadležni organ jedinice lokalne samouprave izdaje potvrdu da je urbanistički projekat izrađen u skladu sa urbanističkim planom, prostornim planom jedinice lokalne samouprave, odnosno prostornim planom posebne namene i Zakonom o planiranju i izgradnji.

28 Pored energetske dozvole Zakonom o energetici je predviđena procedura sprovođenja javnog tendera. Ova procedura se sprovodi u slučaju da ne postoji zahtev za izdavanje energetske dozvole za izgradnju budućeg objekta i ne može se obezbediti planirana dinamika izgradnje energetske objekata, a postoji neophodnost za ostvarivanje sigurnosti snabdevanja energijom. O sprovođenju javnog tendera odlučuje Vlada.

29 U prethodnom Zakonu o energetici (iz 2004. godine) bilo je izričito propisano da je se energetska dozvola izdaje u skladu sa Strategijom razvoja energetike Republike Srbije i sa Programom ostvarivanja ove strategije

30 Kriterijumi za izgradnju proizvodnih energetske objekata u Novom Zakonu o energetici su nešto širi nego oni propisani Pravilnikom o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole. Ovaj zakon propisuje da su kriterijumi sledeći: 1) nenarušavanje pouzdanog i sigurnog rada energetske sistema; 2) određena lokacije i načina korišćenja zemljišta; 3) energetska efikasnost; 4) uslovi korišćenja primarnih izvora energije; 5) zaštita na radu i bezbednost ljudi i imovine; 6) zaštita životne sredine; 7) finansijska sposobnost podnosioca zahteva da realizuje izgradnju objekta; 8) doprinos kapaciteta za proizvodnju električne energije u ostvarivanju ukupnog udela energije iz obnovljivih izvora energije u bruto finalnoj potrošnji energije u skladu sa Nacionalnim akcionim planom; 9) doprinos kapaciteta smanjenju emisija.

Zahtev za izdavanje energetske dozvole, shodno Zakonu o energetici, sadrži podatke o: 1) podnosiocu zahteva; 2) energetskom objektu; 3) vrednosti investicije; 4) načinu obezbeđenja finansijskih sredstava; 5) predviđenom eksploatacionom veku objekta, kao i načinu sanacije lokacije po završetku eksploatacionog veka objekta; 6) usklađenost sa odgovarajućim planskim dokumentima u skladu sa zakonom kojim se uređuju uslovi i način uređenja prostora, uređivanje i korišćenje građevinskog zemljišta i izgradnja objekata; 7) roku završetka gradnje energetskog objekta.

Pravilnikom o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole (uključujući i izmene od 2011. godine) je uređen obrazac zahteva za izdavanje energetske dozvole posebno za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju električne energije, a posebno za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju toplotne energije. U zavisnosti od snage postrojenja podnosi se zahtev za izdavanje energetske dozvole za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju električne energije i to: za nazivne snage od 1 MW do 10 MW – obrazac O-1, odnosno za nazivne snage preko 10 MW – obrazac O-2. Zahtev za izdavanje energetske dozvole za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju toplotne energije snage preko 1 MW podnosi se popunjavanjem obrasca O-10.

U obrascu Zahteva za izdavanje energetske dozvole za izgradnju postrojenja potrebno je navesti sledeće podatke: 1) opšte podatke o podnosiocu zahteva (naziv, adresa, država, matični broj podnosioca, poreski identifikacioni broj, pravno organizacioni oblik, podaci o poslovanju, podaci o registraciji, ime kontakt osobe); 2) osnovne podatke o objektu (naziv objekta, lokaciju zemljišta, tehničke podatke o energetskom objektu, učešće energetskog objekta kod sistemskih usluga, osnovno i rezervno gorivo); 3) vrednost investicije (iznos planiranih finansijskih sredstava i način njihovog obezbeđenja); 4) finansijsko stanje podnosioca zahteva (odgovarajuću izjavu banke da je spremna da prati podnosioca zahteva odnosno investitora u finansiranju izgradnje energetskog objekta i dokaz o odgovarajućem bonitetu podnosioca); 5) predviđeni ekonomski i životni vek objekta kao i način sanacije lokacije po okončanju životnog veka objekta (uklanjanje, demontaža objekta); 6) usklađenost sa prostornim planovima i konceptom razvoja energetike (informacija o lokaciji ili lokacijska dozvola, mišljenje operatora prenosnog ili distributivnog sistema za električnu energiju o uslovima i mogućnostima priključenja na sisteme; 7) prethodnu studiju opravdanosti sa generalnim projektom ili studiju opravdanosti sa idejnim projektom. U slučaju da se energetski objekt gradi po delovima koji predstavljaju tehničko-tehnološku celinu, zahtev sadrži podatke o planiranim fazama građenja i konačnom roku završetka radova.

Obrasci zahteva za izdavanje energetske dozvole za izgradnju postrojenja od 1 do 10 MW i postrojenja nazivne snage preko 10 MW su skoro identični, samo što je obrazac koji se odnosi na izdavanje energetske dozvole za izgradnju postrojenja nazivne snage preko 10 MW razvijeniji u pogledu davanja osnovnih podataka o objektu i definisanja učešća energetskog objekta kod sistemskih usluga. Kod ovog objekta je podnosilac zahteva obavezan da predloži eventualne mogućnosti učešća u sistemskim uslugama u pogledu regulacije aktivne snage, u pogledu regulacije reaktivne snage i mogućnost učešća u primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj regulaciji.

Obrazac zahteva za izdavanje energetske dozvole za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju toplotne energije snage preko 1 MW je skoro identičan Obrascu za izdavanje energetske dozvole za izgradnju objekta iste snage za proizvodnje električne energije, čak je u delu koji se odnosi na davanje osnovnih podataka o objektu – tehnički podaci nešto pojednostavljen.

Uz zahtev za izdavanje energetske dozvole, investitor podnosi: 1) izvod iz registra privrednih subjekata, osim ako je podnosilac zahteva fizičko lice; 2) informaciju o lokaciji ili lokacijsku dozvolu; 3) odgovarajuću izjavu banke da je spremna da prati podnosioca zahteva odnosno investitora u finansiranju izgradnje energetskog objekta, sa navođenjem naziva i vrste energetskog objekta na koji se izjava odnosi, lokacije energetskog objekta, maksimalne snage objekta (u slučajevima kada se podnosi zahtev za izdavanje energetske dozvole za izgradnju energetskog objekta za proizvodnju električne energije) i iznosa investicije za izgradnju energetskog objekta; 4) mišljenje operatora prenosnog, transportnog ili distributivnog sistema o uslovima i mogućnostima priključivanja novog energetskog objekta na sisteme.³¹ Ako podnosilac zahteva - investitor podnosi informaciju o lokaciji uz ovaj zahtev podnosi i 5a) prethodnu studiju opravdanosti sa generalnim projektom, a ako podnosilac zahteva - investitor podnosi lokacijsku dozvolu uz ovaj zahtev podnosi i 5b) studiju opravdanosti sa idejnim projektom

Energetska dozvola se izdaje u roku od trideset dana od dana podnošenja zahteva. Na rešenje o izdavanju energetske dozvole nezadovoljna stranka može podneti žalbu u roku od petnaest dana od dana prijema rešenja.

Energetska dozvola se izdaje na period od tri godine i može se produžiti na zahtev imaoca najduže još jednu godinu

Energetska dozvola nije prenosiva.

Za energetske objekte koji se grade na osnovu dodeljene koncesije za izgradnju energetskog objekta nije potrebno pribavljanje energetske dozvole u smislu Zakona o energetici.

3.2.3. Uslovi za priključenje

Pre izdavanja lokacijske dozvole potrebno je pribaviti i uslove za priključenje na elektroenergetsku mrežu i na mrežu za distribuciju toplotne energije.³² Ako investitor sam ne pribavi ove uslove, nadležni organ za izdavanje lokacijske dozvole ih pre izdavanja lokacijske dozvole pribavlja po službenoj dužnosti.

U postupku izrade urbanističkog planskog akta, lokacijske dozvole, odnosno glavnog projekta za izgradnju objekta, na zahtev investitora ili nadležnog organa, energetski subjekt na čiji sistem se priključuje objekat proizvođača energije, izdaje uslove za priključenje objekta proizvođača na elektroenergetsku mrežu. Uslovima za priključenje se definiše mogućnost priključenja objekta proizvođača na elektroenergetsku mrežu, odnosno definišu se elektroenergetski i tehnički uslovi potrebni za izradu glavnog projekta za izgradnju objekta.

Postupak počinje kada se podnese zahtev za izdavanje uslova za priključenje.

³¹ Zakonom o energetici, Uredbom o uslovima isporuke električne energije, Pravilima o radu distributivnog sistema, Pravilima o radu prenosnog sistema utvrđena je procedura za priključenje objekata proizvođača na elektroenergetsku mrežu. Niti uredbom, niti Pravilima, ali niti drugim propisom nije regulisan postupak davanja mišljenja energetskog subjekta za prenos, odnosno distribuciju električne energije u postupku izdavanja energetske dozvole. S obzirom na navedenu činjenicu, ovaj postupak nema posebnu formu, ali privredni subjekt čiji objekat treba da se priključi na elektroenergetsku mrežu treba u pripremi zahteva za ovo mišljenje da dostavi što više dokumenata koji su neophodni za priključenje objekta na elektroenergetsku mrežu, ili ako nema ova dokumenta barem što više podataka koji bi navedena dokumenta trebala da sadrže. Zahtev za priključenje na elektroenergetsku mrežu obrađen je u tački 6. ovog Vodiča.

³² Priključenje na mrežu za distribuciju toplotne energije se ne traži za objekat koji kombinovano proizvodi električnu i toplotnu energiju, ukoliko toplotnu energiju koristi za sopstvene potrebe.

Uz zahtev se prilaže: 1) dokaz o uplati troškova za izdavanje traženih uslova za priključenje prema cenovniku; 2) druga dokumentacija za izdavanje uslova za priključenje, koja je navedena u obrascu zahteva, od strane energetskog subjekta.

Tehničkim izveštajem se, na osnovu izvršene analize, utvrđuje da li postoje elektroenergetski i tehnički uslovi za eventualno buduće priključenje objekta prema podnetom zahtevu.

Na osnovu tehničkog izveštaja energetski subjekt, na čiji se sistem priključuje objekat proizvođača, investitoru izgradnje objekta, odnosno nadležnom organu, izdaje akt o uslovima za priključenje. Kroz uslove za priključenje je definisan njihov rok važnosti. Na akt o uslovima za priključenje ne može se uložiti žalba (akt o uslovima za priključenje ne sadrži obrazloženje i uputstvo o pravnom sredstvu). Akt o uslovima za priključenje se izdaje u roku propisanom zakonom³³.

3.2.4. Lokacijska dozvola³⁴

Zakonom o planiranju i izgradnji propisano je da je lokacijska dozvola dokument koji sadrži sve uslove i podatke potrebne za izradu tehničke dokumentacije (idejnog i glavnog projekta), a u skladu sa važećim planskim dokumentom. Lokacijska dozvola se prilaže uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole (te je time i uslov za izdavanje građevinske dozvole). Lokacijske dozvole za izgradnju postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije, kao i postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom snage 10 i više MW, izdaje ministarstvo nadležno za poslove građenja, odnosno autonomna pokrajina. Lokacijsku dozvolu za postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom do 10 MW električne snage izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave (grad, opština) na čijem području će se graditi objekat, osim ako se grade u zaštićenoj okolini kulturnih dobara od izuzetnog značaja, i kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne i prirodne baštine i objekata u zaštićenim područjima u skladu sa aktom o zaštiti kulturnih dobara, kao i objekata u granicama nacionalnog parka i objekata u granicama zaštite zaštićenog prirodnog dobra od izuzetnog značaja, za čije izdavanje je opet nadležno ministarstvo nadležno za poslove građenja, odnosno autonomna pokrajina.

3.2.4.1. Postupak izdavanja lokacijske dozvole

Dokumentacija neophodna za dobijanje lokacijske dozvole za izgradnju postrojenja je utvrđena Zakonom o planiranju i izgradnji i Pravilnikom o sadržini informacije o lokaciji i o sadržini lokacijske dozvole. Kao obavezan prilog Zahtevu za dobijanje lokacijske dozvole podnosi se: 1) kopija plana parcele (ne starija od šest meseci); 2) izvod iz katastra podzemnih instalacija; 3) dokaz o pravu svojine, odnosno zakupa na građevinskom zemljištu^{35, 36}.

33 Rok za izdavanje uslova za priključenje je 30 dana, više o ovome u fusnoti br. 31. ovog Vodiča.

34 U vezi sa pribavljanjem dokumentacije neophodne za izdavanje lokacijske dozvole za postrojenja postoje slučajevi preklapanja potrebne dokumentacije (o pravu na korišćenje zemljišta, tehnička dokumentacija,...) za izdavanje pojedinih akata.

35 Ovaj dokaz za izdavanje lokacijske dozvole je potpuno isti kao i za izdavanje građevinske dozvole. Kao dokaz o pravu svojine, odnosno zakupa na građevinskom zemljištu za izgradnju ili izvođenje radova na građevinskom zemljištu ili objektu koji je u vlasništvu više lica – prilaže se i overena saglasnost tih lica.

36 Kada se radi o izgradnji linijskih infrastrukturnih objekata, kao dokaz o pravu svojine za izdavanje lokacijske dozvole služi akt nadležnog organa kojim je utvrđen javni interes za eksproprijaciju, u skladu sa posebnim zakonom, odnosno ugovor o ustanovljavanju prava službenosti sa vlasnikom poslužnog dobra, konačni upravni akt kojim se ustanovljava pravo zakupa na poljoprivrednom zemljištu za potrebe izgradnje u skladu sa zakonom kojim se uređuje poljoprivredno zemljište, konačni upravni akt kojim se ustanovljava pravo na izgradnju na šumskom zemljištu u skladu sa zakonom kojim se uređuje šumsko zemljište, pravnosnažna sudska odluka ili ugovor o ustanovljavanju prava službenosti sa vlasnikom poslužnog dobra ili pismena saglasnost vlasnika predmetnog zemljišta.

Zahtev za dobijanje lokacijske dozvole, pored navedenog obavezno treba da sadrži i podatke o objektu koji će se graditi, a naročito o planiranoj dispoziciji, vrsti i nameni objekta, tehničkim karakteristikama i slično.³⁷

Zakonom o planiranju i izgradnji je utvrđeno da se pre podnošenja zahteva za izdavanje lokacijske dozvole *formira građevinska parcela (Vidi više u poglavlju 3.2.4.2. ovog Vodiča).*

Ako organ nadležan za izdavanje lokacijske dozvole utvrdi da uz zahtev za izdavanje lokacijske dozvole nije podneta odgovarajuća dokumentacija obaveštava o tome podnosioca zahteva u roku od osam dana. U slučaju da planski dokument ne sadrži sve uslove i podatke za izradu tehničke dokumentacije, nadležni organ ih pribavlja po službenoj dužnosti, o trošku investitora. Organi, odnosno organizacije ovlašćeni za izdavanje tih uslova i podataka dužni su da po zahtevu nadležnog organa postupe u roku od 30 dana.

Nadležni organ je dužan da u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahteva, odnosno pribavljanja uslova i podataka, koje pribavlja po službenoj dužnosti, izda lokacijsku dozvolu.

Lokacijska dozvola sadrži naročito³⁸: 1) ime i prezime investitora sa JMBG, odnosno poslovno ime ili naziv investitora sa sedištem i PIB; 2) broj i površinu katastarske parcele; 3) podatke o postojećim objektima na parceli koje je potrebno ukloniti; 4) definisan pristup javnoj saobraćajnoj površini; 5) namenu objekta; 6) građevinske linije; 7) pravila građenja; 8) uslove za priključenje na saobraćajnu komunalnu i drugu infrastrukturu; 9) moguće i obavezujuće faze u realizaciji projekta; 10) popis obaveznih delova glavnog projekta; 11) naziv planskog dokumenta na osnovu koga se izdaje; 12) konstataciju da pravnosnažna lokacijska dozvola jeste osnov za izradu idejnog i glavnog projekta ako se radi o objektu iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji, odnosno glavnog projekta; 13) obavezu odgovornog projektanta da projekat uradi u skladu sa pravilima građenja i uslovima lokacijske dozvole; 14) konstataciju da izdata lokacijska dozvola prestaje da važi ako investitor u roku od dve godine od dana pravnosnažnosti rešenja o lokacijskoj dozvoli ne podnese zahtev za izdavanje građevinske dozvole.

Na rešenje o lokacijskoj dozvoli, može se izjaviti žalba u roku od 8 dana. Po žalbi na rešenje o lokacijskoj dozvoli jedinice lokalne samouprave, rešava ministarstvo nadležno za poslove urbanizma, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, odnosno nadležni organ grada Beograda (za građenje ili rekonstrukciju objekata do 800 m² bruto razvijene građevinske površine), ukoliko se objekat nalazi na teritoriji autonomne pokrajine, odnosno grada Beograda.

Protiv rešenja o lokacijskoj dozvoli koju izdaje ministarstvo nadležno za poslove građenja, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine može se tužbom pokrenuti upravni spor.

37 Praksa je da se za dobijanje lokacijske dozvole uradi i priloži generalni projekat (idejno rešenje) koji koje sadrži: tehnički opis lokacije, arhitekture, konstrukcije i fundiranja objekta, način grejanja i hlađenja objekta, opis tehničkog rešenja obezbeđenja iskopa temeljne jame, terena i susednih objekata i sl.

38 Pravilnik o sadržini Informacije o lokaciji i o sadržini lokacijske dozvole.

3.2.4.2. Formiranje građevinske parcele³⁹

Građevinska parcela jeste deo građevinskog zemljišta, sa pristupom javnoj saobraćajnoj površini, koja je izgrađena ili planom predviđena za izgradnju.

Za građenje, odnosno postavljanje infrastrukturnih, elektroenergetskih i elektronskih objekata ili uređaja, može se formirati građevinska parcela manje ili veće površine od površine predviđene planskim dokumentom za tu zonu, pod uslovom da postoji pristup objektu, odnosno uređajima, radi održavanja i otklanjanja kvarova ili havarije. U članu 10. Zakona o šumama uređena su pravila o promeni namene šumskog zemljišta, koja se primenjuju i u slučaju da je lokacija za izgradnju objekta odabrana na šumskom zemljištu.

Ukoliko je potrebno, pre podnošenja zahteva za izdavanje lokacijske dozvole radi se Projekat parcelacije/preparcelacije, tj. formiranja građevinske parcele. Projekat preparcelacije podrazumeva projekat obrazovanja jedne ili više građevinskih parcela na većem broju katastarskih parcela, dok projekat parcelacije podrazumeva projekat obrazovanja većeg broja građevinskih parcela na jednoj katastarskoj parceli.

Projekat parcelacije, odnosno preparcelacije, izrađuje privredno društvo, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik, a koje je upisano u odgovarajući registar. Izradom projekta parcelacije rukovodi odgovorni urbanista arhitektonske struke. Navedeni projekat obavezno sadrži i Projekat geodetskog obeležavanja.

Projekat parcelacije, odnosno preparcelacije se predaje organu nadležnom za poslove urbanizma jedinice lokalne samouprave na potvrdu. Ako je projekat u skladu sa važećim planskim dokumentom, nadležni organ potvrđuje projekat u roku od 10 dana, a ako nije - o tome obaveštava podnosioca projekta. Prigovor na navedeno obaveštenje može se podneti opštinskom, odnosno gradskom veću u roku od 3 dana od dana dostavljanja.

Dalje se, organu nadležnom za poslove državnog premera i katastra (RGZ – Republički geodetski zavod), dostavlja Zahtev za provođenje parcelacije, odnosno preparcelacije.

Uz zahtev za provođenje preparcelacije/parcelacije se podnosi: 1) dokaz o rešenim imovinsko pravnim odnosima za sve katastarske parcele i 2) projekat preparcelacije, odnosno parcelacije, potvrđen od strane organa nadležnog za poslove urbanizma, jedinice lokalne samouprave, a čiji sastavni deo je i Projekat geodetskog obeležavanja. Po ovom zahtevu, organ nadležan za poslove državnog premera i katastra, donosi rešenje o formiranju katastarske/ih parcele/a. Na ovo rešenje može se izjaviti žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja.

Za dobijanje lokacijske dozvole za postrojenja na biomasu/biogas može se primeniti član Zakona o planiranju i izgradnji kojim se regulišu posebni slučajevi formiranja građevinske parcele. Za građenje elektroenergetskih objekata, može se formirati građevinska parcela manje površine od površine predviđene planskim dokumentom, pod uslovom da postoji pristup objektu, odnosno uređajima, radi održavanja i otklanjanja kvarova ili havarije. Kao rešen pristup javnoj saobraćajnoj površini priznaje se i ugovor o pravu službenosti prolaza sa vlasnikom poslužnog dobra.

³⁹ Odredbe Zakona o planiranju i izgradnji, u pogledu formiranja građevinske parcele za izgradnju postrojenja na biomasu/biogas, su složene. U članu 69 stav 1. ovog zakona, propisano je da se za građenje postrojenja na biogas, koje se graniče sa parcelama koje su u vodnom, poljoprivrednom ili šumskom zemljištu, građevinska parcela se formira unutar katastarske parcele na kojoj se gradi glavni nadzemni objekat/objekti, a kao dokaz o rešenim imovinsko-pravnim odnosima, uz zahtev za izdavanje lokacijske dozvole, dostavlja se dokaz o pravu svojine u skladu sa članom 135. Zakona o planiranju i izgradnji, odnosno drugi dokazi predviđeni ovim zakonom. Kao dokaz o rešenim imovinsko-pravnim odnosima za podzemni ili nadzemni deo ovih objekata - cevovode, odnosno vodove, uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole dostavlja se ugovor o ustanovljavanju prava službenosti sa javnim preduzećem, odnosno drugom organizacijom koja gazduje vodnim ili šumskim zemljištem, a kada je vlasnik tog zemljišta drugo pravno ili fizičko lice, dokaz o ustanovljavanju prava stvarne službenosti u skladu sa posebnim zakonima.

3.2.4.3. Vodni uslovi, vodna saglasnost i vodna dozvola⁴⁰

Zakon o vodama razlikuje opšte i posebno korišćenje voda. Vodni uslovi izdaju se u postupku pripreme tehničke dokumentacije za izgradnju novih objekata koji mogu trajno ili privremeno uticati na promene u vodnom režimu, odnosno ugroziti ciljeve životne sredine. Pravo na posebno korišćenje voda, stiče se vodnom dozvolom. Posebno korišćenje voda može se vršiti po osnovu koncesije i obavljati u skladu sa ugovorom kojim se uređuje koncesija.

Ovim zakonom se definišu sledeća vodna akta; 1) vodni uslovi, 2) vodna saglasnost 3) vodna dozvola 4) vodni nalog. Vodna akta donosi ministarstvo (Ministarstvo nadležno za vodoprivredu). Ukoliko se objekat nalazi na teritoriji autonomne pokrajine onda ova akta donosi nadležni organ autonomne pokrajine (Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu u Novom Sadu), a ukoliko se objekat nalazi na teritoriji grada Beograda, ova akta donosi nadležni organ grada Beograda (Uprava za vode). Vodna akta se izdaju u roku od dva meseca od dana podnošenja zahteva.

Protiv vodnog akta donetog od strane nadležnog organa autonomne pokrajine, odnosno grada Beograda može se izjaviti žalba Ministarstvu nadležnom za vodoprivredu, u roku od 15 dana. Protiv rešenja Ministarstva nadležnog za vodoprivredu može se voditi upravni spor.

Zakonom o vodama je propisano da je za postupak pripreme tehničke dokumentacije za izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih objekata i za izvođenje drugih radova koji mogu uticati na promene u vodnom režimu investitor dužan da pribavi vodne uslove (određuju se tehnički i drugi zahtevi koji moraju biti ispunjeni). Takođe je propisano da je za potrebe izrade tehničke dokumentacije potrebno pribaviti vodnu saglasnost kojom se utvrđuje da je tehnička dokumentacija za objekte i radove urađena u skladu sa vodnim uslovima. Vodnom dozvolom koja se dobija kada je objekat izgrađen (upotrebna dozvola ne može se izdati bez dobijene vodne dozvole), utvrđuju se način i uslovi za upotrebu i korišćenje voda i ispuštanje voda. U daljem tekstu će se detaljnije opisati postupci izdavanja navedenih akata.

Pre izdavanja vodnih uslova (a koji su element lokacijske dozvole, i neophodni su za izradu projektne dokumentacije - glavnog projekta) potrebno je pribaviti Mišljenje republičke organizacije nadležne za hidrometeorološke poslove (Republički hidrometeorološki zavod - RHMZ) i Mišljenje javnog vodoprivrednog preduzeća (JVP Srbijavode – za teritoriju Republike Srbije osim Autonomne pokrajine Vojvodine, JVP Vode Vojvodine – za teritoriju Autonomne pokrajine Vojvodine, odnosno JVP "Beogradvode" u Beogradu, za objekte i radove na teritoriji Grada Beograda).

Mišljenje Republičkog hidrometeorološkog zavoda se dobija na osnovu podnetog zahteva.

U prilogu zahteva je potrebno dostaviti⁴¹: 1) topografsku kartu područja (1:25000) sa označenim dispozicijama objekata, 2) tehnički opis i 3) u slučaju neizučenih slivova hidrološku studiju (obično rađenu na osnovu meteoroloških podataka, kao i hidroloških podataka sa susednih slivova).

Mišljenje javnog vodoprivrednog preduzeća dobija se po podnošenju zahteva za dobijanje mišljenja.

Uz zahtev se prilaže⁴²: 1) kopija plana sa ucrtanim objektima, 2) izvod iz planskog akta - informacija o lokaciji, 3) tehnički opis rešenja (ukoliko postoji može se dostaviti Generalni projekat).

40 Izdavanje vodnih uslova, vodne saglasnosti i vodne dozvole regulisano je Zakonom o vodama i Pravilnikom o sadržini i obrascu zahteva za izdavanje vodnih akata i sadržini mišljenja u postupku izdavanja vodnih akata.

41 Ne postoji propisano šta treba da se podnese uz zahtev za dobijanje Mišljenja od RHMZ - navedeno u tekstu je okvirna procena autora shodno razgovoru u navedenim organizacijama.

42 Ne postoji propisano šta treba da se podnese uz zahtev za dobijanje Mišljenje od javnih vodoprivrednih preduzeća – navedeno je okvirna procena autora, shodno razgovoru u navedenim organizacijama.

Po dobijanju Mišljenja RHMZ, Mišljenja javnog vodoprivrednog preduzeća i ostalih priloga definisanih propisima, na propisanom obrascu O1 - podnosi se zahtev za dobijanje vodnih uslova.

Zahtev za izdavanje vodnih uslova sadrži: 1) opšte podatke o podnosiocu zahteva; 2) osnovne podatke o objektu, odnosno radovima, planskim dokumentima (prostorni plan jedinice lokalne samouprave i urbanistički (generalni i regulacioni) i plan gazdovanja šumama); 3) mesto, datum, potpis i pečat podnosioca zahteva.

Za izdavanje vodnih uslova obavezno je mišljenje javnog vodoprivrednog preduzeća. Pored navedenog, uz Zahtev za izdavanje vodnih uslova potrebno je obavezno dostaviti: 1) kopiju plana parcele; 2) izvod iz lista nepokretnosti; 3) informaciju o lokaciji ili lokacijsku dozvolu izdatu u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja; 4) mišljenje javnog vodoprivrednog preduzeća; 5) mišljenje republičke organizacije nadležne za hidrometeorološke poslove; 6) mišljenje ministarstva nadležnog za poslove turizma za objekte i radove na teritoriji banjskog mesta; 7) tehnički opis objekta, odnosno radova; 8) grafičke priloge: generalnu situaciju, situaciju, osnove, profile i dr.; 9) ranije izdata vodna akta u slučaju izgradnje novog objekta u sastavu postojećeg ili njegove rekonstrukcije; 10) dokaz o rešenim imovinsko-pravnim odnosima; 11) prethodnu studiju opravdanosti sa generalnim projektom ili studiju opravdanosti sa idejnim projektom sa izveštajem revizije komisije o stručnoj kontroli.

Pored navedenog za objekat na biomasu/biogas za koji se zahvata i dovodi voda iz površinskih i podzemnih voda, tj. za termoelektrane, zahtev za izdavanje vodnih uslova sadrži i: 1) uslove javnog komunalnog preduzeća za priključak na javni vodovod ili javnu kanalizaciju; 2) informacija javnog komunalnog preduzeća o položaju objekta u odnosu na zone sanitarne zaštite izvorišta; 3) elaborat ili drugi dokument ovlašćenog pravnog lica o količini vode koja se zahvata, izrađen na osnovu prethodnih istraživanja sprovedenih od strane ovlašćenog pravnog lica tokom najmanje jedne hidrološke godine; 4) elaborat ili drugi dokument ovlašćenog pravnog lica o kvalitetu vode koja se zahvata, izrađen na osnovu prethodnih istraživanja sprovedenih od strane ovlašćenog pravnog lica tokom barem jedne hidrološke godine.

Ministarstvo nadležno za vodoprivredu, odnosno definisan nadležni organ (Pokrajinski sekretarijat, Uprava za vode) izdaje Rešenje o izdavanju vodnih uslova. Na osnovu ovog rešenja radi se Glavni projekat. Dobijeno Rešenje o izdavanju vodnih uslova je jedan od elemenata lokacijske dozvole.⁴³

Po dobijanju lokacijske dozvole ulazi se u izradu projektne dokumentacije – idejnog, odnosno glavnog projekta postrojenja.

Da bi se ušlo u sledeću fazu – dobijanje građevinske dozvole, potrebno je, pored ostalog da se dobije Vodna saglasnost na navedenu projektну dokumentaciju. Vodnom saglasnošću se utvrđuje da je tehnička dokumentacija - Glavni projekat - urađena u skladu sa vodnim uslovima. Zahtev za izdavanje vodne saglasnosti se podnosi na propisanom obrascu O3.

⁴³ Izuzetno, shodno članu 118. stav Zakona o vodama, nadležni organ za izdavanje vodnih uslova može zahtevati da podnosilac zahteva pribavi mišljenje Ministarstva nadležnog za životnu sredinu i/ili specijalizovane stručne naučne institucije (zavodi, instituti i drugo). Za objekte i radove na teritoriji banjskog mesta podnosilac zahteva je dužan da pribavi mišljenje ministarstva nadležnog za poslove turizma. Ne postoji posebno propisana procedura za dobijanje ovih mišljenja.

Zahtev za izdavanje vodne saglasnosti sadrži: 1) opšte podatke o podnosiocu zahteva; 2) osnovne podatke o objektu, odnosno o radovima i o planskim dokumentima (isti kao i za vodne uslove), kao i 3) mesto, datum, potpis i pečat podnosioca zahteva.

Zahtev za izdavanje vodne saglasnosti za postrojenja na biomasu/biogas i radove za koje su izdati vodni uslovi, sadrži: 1) rešenje o izdavanju vodnih uslova; 2) lokacijsku dozvolu izdatu u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje i izgradnja; 3) glavni projekat sa odgovarajućom licencom za odgovornog projektanta; 4) izvod iz glavnog projekta koji se odnosi na hidrotehnički i tehnološki deo i deo koji se odnosi na objekte koji utiču na vodni režim; 5) izveštaj o tehničkoj kontroli glavnog projekta sa odgovarajućom licencom za lice koje je izvršilo tehničku kontrolu tog projekta.

Pored navedenog za objekat postrojenja na biomasu/biogas za koji se zahvata i dovodi voda iz površinskih i podzemnih voda, tj. za termoelektrane, zahtev za izdavanje vodnih uslova sadrži i: 1) rešenje ministarstva nadležnog za poslove zdravlja o određivanju zona sanitarne zaštite izvorišta; 2) rešenje ministarstva nadležnog za poslove geoloških istraživanja o utvrđenim i razvrstanim rezervama podzemnih voda⁴⁴; 3) uslove javnog komunalnog preduzeća za priključak na javni vodovod ili javnu kanalizaciju; 4) informacija javnog komunalnog preduzeća o položaju objekta u odnosu na zone sanitarne zaštite izvorišta; 5) elaborat ili drugi dokument ovlašćenog pravnog lica o količini vode koja se zahvata, izrađen na osnovu prethodnih istraživanja sprovedenih od strane ovlašćenog pravnog lica tokom barem jedne hidrološke godine; 6) elaborat ili drugi dokument ovlašćenog pravnog lica o kvalitetu vode koja se zahvata, izrađen na osnovu prethodnih istraživanja sprovedenih od strane ovlašćenog pravnog lica tokom barem jedne hidrološke godine.

Vodna saglasnost prestaje da važi ako se u roku od dve godine od dana njenog dobijanja ne podnese nadležnom organu zahtev za izdavanje građevinske dozvole. Rešenje o utvrđivanju prestanka važenja vodne saglasnosti donosi organ koji je izdao vodnu saglasnost.

Kada je objekat izgrađen, a pre dobijanja upotrebne dozvole, potrebno je podneti zahtev za dobijanje Vodne dozvole Ministarstvu nadležnom za vodoprivredu, odnosno nadležnom organu. Vodna dozvola je potrebna za korišćenje voda i prirodnih i veštačkih vodotoka, jezera i podzemnih voda, za prečišćavanje i ispuštanje voda i drugih materija u prirodne i veštačke vodotoke, jezera, podzemne vode i javnu kanalizaciju, u slučaju povećanja ili smanjenjakapaciteta već postojećeg objekta – za povećanje ili smanjenje količine zahvaćenih i ispuštenih voda, izmenjene prirode i kvaliteta ispuštenih voda, kao i za druge radove kojima se utiče na vodni režim. Ova dozvola se izdaje za period od najduže 15 godina, tako da najkasnije dva meseca pre isteka treba produžiti važnost, ukoliko postoji izdato Rešenje o vodnoj dozvoli. Pravo stečeno na osnovu vodne dozvole ne može se preneti na treće lice bez saglasnosti izdavaoca, a ovo pravo prestaje: istekom roka, odricanjem prava i ne konzumiranjem prava bez opravdanih razloga duže od 2 godine. Zahtev za izdavanje vodne dozvole se podnosi na propisanom obrascu O6.

⁴⁴ Zahtev za izdavanje vodnih uslova sadrži i rešenje ministarstva nadležnog za poslove geoloških istraživanja o utvrđenim i razvrstanim rezervama podzemnih voda, ukoliko se za potrebe procesa vrši zahvatanje voda bunarima.

Zahtev za izdavanje vodne dozvole sadrži: 1) opšte podatke o podnosiocu zahteva; 2) osnovne podatke (administrativni, hidrografski i geodetski podaci) o objektu, odnosno radovima, kao i mesto, datum, potpis i pečat podnosioca zahteva. Pored navedenih elemenata, ovaj zahtev za postrojenje za koju su izdati vodni uslovi ili vodna dozvola, sadrži: 1) rešenje o izdavanju vodne saglasnosti ili vodne dozvole; 2) izveštaj javnog vodoprivrednog preduzeća o ispunjenosti uslova iz vodnih uslova i vodne saglasnosti za izdavanje vodne dozvole; 3) izveštaj komisije o izvršenom tehničkom pregledu objekta; 4) glavni projekat ili projekat izvedenog objekta; 5) izvod iz glavnog projekta ili projekta izvedenog objekta. Ukoliko je za postrojenje izdata upotrebna dozvola, a nije izdata vodna saglasnost, zahtev za izdavanje vodne dozvole sadrži i: 1) upotrebnu dozvolu; 2) izveštaj javnog vodoprivrednog preduzeća o spremnosti objekta za izdavanje vodne dozvole; 3) glavni projekat ili projekat izvedenog objekta; 4) izvod iz glavnog projekta ili projekta izvedenog objekta.

Za postrojenja i radove za koje je izdata vodna saglasnost ili vodna dozvola i objekte za koje je izdata upotrebna dozvola, a nije izdata vodna saglasnost, pored već navedenih elemenata, zahtev za izdavanje vodne dozvole sadrži: 1) rešenje ministarstva nadležnog za poslove zdravlja o određivanju zona sanitarne zaštite izvorišta; 2) rešenje ministarstva nadležnog za poslove geoloških istraživanja o utvrđenim i razvrstanim rezervama podzemnih voda⁴⁵; 3) saglasnost ministarstva nadležnog za poslove turizma za korišćenje voda sa prirodnim lekovitim svojstvom na teritoriji banjskog mesta; 4) ugovor ili drugi dokument da javno komunalno preduzeće vrši uslugu čišćenja objekta za ispuštanje otpadnih voda i uslugu čišćenja čvrstog otpada; 5) izveštaj ovlašćenog pravnog lica o ispitivanju kvaliteta voda (zahvaćenih i ispuštenih) iz prethodnog perioda; 6) potvrda ovlašćenog pravnog lica o ispravnosti objekata za sakupljanje, odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda, uključujući i septičke jame; 7) izveštaj ovlašćenog pravnog lica o ispitivanju nivoa i kvaliteta voda u piezometrima, u zoni skladišnih objekata, kao i 8) baždarne tablice izdate od strane ovlašćenog pravnog lica samo za objekte za skladištenje.

Uz navedene priloge, uz zahtev za izdavanje vodne dozvole, dostavlja se i zapisnik vodnog inspektora.

3.2.5. Procena uticaja na životnu sredinu⁴⁶

Procena uticaja na životnu sredinu je veoma značajan element u postupku izgradnje postrojenja. U postupku pribavljanja energetske dozvole neophodno je izraditi analizu mogućih uticaja na životnu sredinu sa predlogom mera zaštite životne sredine.

⁴⁵ Zahtev za izdavanje vodne dozvole sadrži i rešenje ministarstva nadležnog za poslove geoloških istraživanja o utvrđenim i razvrstanim rezervama podzemnih voda, ukoliko se za potrebe procesa vrši zahvatanje voda bunarima.

⁴⁶ Potrebno je napomenuti da je pored procene uticaja konkretnog objekta na životnu sredinu izvršena strateška procena uticaja na životnu sredinu, koja se vrši za za planove, programe, osnove i strategije (u daljem tekstu: planovi i programi) u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja ili korišćenja zemljišta, poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, lovstva, energetike, industrije, saobraćaja, upravljanja otpadom, upravljanja vodama, telekomunikacija, turizma, očuvanja prirodnih staništa i divlje flore i faune, kojima se uspostavlja okvir za odobravanje budućih razvojnih projekata određenih propisima kojima se uređuje procena uticaja na životnu sredinu. - član 5. stav 1. Zakona o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu.

Ukoliko nadležni organ utvrdi za potrebno, kao element za izdavanje građevinske dozvole neophodno je izraditi Studiju o proceni uticaja postrojenja na životnu sredinu.⁴⁷

Procena uticaja postrojenja na biomasu/biogas na životnu sredinu sa predlogom mera zaštite životne sredine, vrši se prilikom izrade Studije o proceni uticaja postrojenja na biomasu/biogas na životnu sredinu. U zavisnosti na kojoj listi projekata Uredbe o Listi projekata za koje je obavezna procena uticaja na životnu sredinu (Lista I) i Listi projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu (Lista II), izrada Studije o proceni uticaja postrojenja na biomasu/biogas je obavezna ili se može tražiti. Projekti objekata - postrojenja za proizvodnju energije (električne, toplotne, vodene pare...) u objektima preko 50 MW se nalaze na Listi I ove uredbe⁴⁸ - što znači da je za ovakve objekte obavezna izrada Studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Postrojenja za proizvodnju energije (električne, toplotne, vodene pare...) u objektima sa snagom od 1 do 50 MW nalaze se na Listi II uredbe⁴⁹ - što znači da se za ove objekte može zahtevati izrada Studije o proceni uticaja na životnu sredinu. Obim ovog uticaja zavisi od lokacije objekta, od snage objekta, od konkretnog okruženja objekta i dr. Za postrojenja snage ispod 1 MW nije potrebna izrada Studije⁵⁰, osim ako se ne radi o postrojenjima koje će se graditi u zaštićenom prirodnom dobru i zaštićenoj okolini nepokretnog kulturnog dobra i u drugim područjima posebne namene.

U slučajevima, kada se može tražiti procena uticaja za projekat konkretnog postrojenja na biomasu/biogas, nosilac projekta za objekat podnosi Zahtev za odlučivanje o potrebi procene uticaja nadležnom organu. Nadležnost organa u postupku utvrđivanja potrebe izrade Studije o proceni uticaja je ista kao i za izdavanje građevinske dozvole.⁵¹

Zahtev o potrebi procene uticaja podnosi se na propisanom obrascu, u skladu sa Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu i Pravilnikom o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

Zahtev o potrebi procene uticaja treba da sadrži⁵²: 1) podatke o nosiocu projekta; 2) opis lokacije; 3) opis karakteristika projekta; 4) prikaz glavnih alternativa koje su razmatrane; 5) opis činilaca životne sredine koji mogu biti izloženi uticaju; 6) opis mogućih značajnih štetnih uticaja projekta na životnu sredinu; 7) opis mera predviđenih u cilju sprečavanja, smanjenja i otklanjanja značajnih štetnih uticaja; 8) druge podatke i informacije na zahtev nadležnog organa. Uz ovaj zahtev potrebno je podneti sledeću dokumentaciju: 1) Informacija o lokaciji ili potvrđeni Urbanistički projekat (ne stariji od godinu dana); 2) idejno rešenje ili idejni projekat, odnosno izvod iz idejnog projekta; 3) grafički prikaz mikro i makro lokacije; 4) uslovi i saglasnosti drugih nadležnih organa i organizacija pribavljeni u skladu sa posebnim zakonom; 5) dokaz o uplati republičke administrativne takse; 6) druge dokaze na zahtev nadležnog organa.

47 Neophodan element za izdavanje građevinske dozvole za postrojenja snage od 50 MW ili više je procena uticaja na životnu sredinu izrađena u jasno definisanom formatu – formatu Studije o proceni uticaja postrojenja na životnu sredinu. Za postrojenja snage 1-50 MW Studija procene uticaja na životnu sredinu je obavezna ukoliko nadležni organ (isti kao i za izdavanje građevinske dozvole) utvrdi za potrebno.

48 Postrojenja za proizvodnju električne energije, vodene pare, tople vode, tehnološke pare ili zagrejanog gasova, upotrebom svih vrsta goriva, kao i postrojenja za pogon radnih mašina (termoelektre, toplane, gasne turbine, postrojenja sa motorom sa unutrašnjim sagorevanjem i ostali uređaji za sagorevanje uključujući i parne kotlove) sa snagom od 50 MW ili više.

49 Postrojenja za proizvodnju električne energije, vodene pare, tople vode, tehnološke pare ili zagrejanog gasova (termoelektre, toplane, gasne turbine, postrojenja sa motorom sa unutrašnjim sagorevanjem, ostali uređaji za sagorevanje), uključujući i parne kotlove, u postrojenjima za sagorevanje uz korišćenje svih vrsta goriva – snage od 1 do 50 MW.

50 U praksi se pojavljuju slučajevi da kada investitor traži kredit od banke, banka zahteva izradu procene uticaja na životnu sredinu, iako ona nije tražena propisima.

51 Nadležni organ u postupku procene uticaja postrojenja je ministarstvo nadležno za životnu sredinu, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, ukoliko se postrojenje nalazi na teritoriji autonomne pokrajine. U postupku procene uticaja postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom do 10 MW na životnu sredinu, nadležan je nadležni organ jedinice lokalne samouprave (osim u ostalim slučajevima iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji, kada je nadležno Ministarstvo nadležno za poslove građevina – vidi više u fusnoti br. 60).

52 Obrazac Zahteva o potrebi procene uticaja projekta na životnu sredinu utvrđen je Pravilnikom o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja Studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

Nadležni organ o podnetom zahtevu obaveštava zainteresovane organe i javnost u roku od 10 dana. Zainteresovani moraju podneti svoje mišljenje u roku od 10 dana od dana prijema obaveštenja. Nadležni organ, u daljem roku od 10 dana odlučuje o zahtevu. Ako je odlučeno da je procena uticaja potrebna za razmatrano postrojenje preko 1 MW, u istoj Odluci se može odrediti i obim i sadržaj studije o proceni uticaja. Ako se utvrdi da procena uticaja nije potrebna, nadležni organ u Odluci može utvrditi minimalne uslove zaštite životne sredine. Odluka se dostavlja nosiocu projekta, zainteresovanim organima i javnosti u roku od 3 dana od dana donošenja odluke.

Nosilac projekta i zainteresovana javnost mogu izjaviti žalbu, a nadležni drugostepeni organ⁵³ odluku donosi u roku od 30 dana od dana prijema žalbe.

Ako je doneta Odluka po zahtevu o proceni uticaja kojom je odlučeno da je procena uticaja potrebna i ukoliko u istoj Odluci nadležni organ nije odredio obim i sadržaj studije o proceni uticaja, nosilac projekta mora nadležnom organu podneti Zahtev za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja i to na propisanom obrascu.

Navedeni zahtev sadrži: 1) podatke o nosiocu projekta, 1a) opis lokacije, 2) opis projekta, 3) prikaz glavnih alternativa koje su razmatrane, 4) opis činilaca životne sredine koji mogu biti izloženi uticaju, 5) opis mogućih značajnih štetnih uticaja, 6) opis mera predviđenih u cilju sprečavanja, smanjenja, i otklanjanja značajnih štetnih uticaja, 7) netehnički rezime podataka od 2) do 6), 8) podatke o mogućim teškoćama na koje je naišao nosilac projekta u prikupljanju podataka i dokumentacije, 9) druge podatke i informacije na zahtev nadležnog organa. Uz navedeni zahtev se mora priložiti sledeća dokumentacija: 1) izvod iz urbanističkog plana ili potvrđeni urbanistički projekat, odnosno akt o urbanističkim uslovima koji nije stariji od godinu dana, 2) idejni projekat, odnosno izvod iz idejnog projekta, 3) grafički prikaz makro i mikro lokacije, 4) uslovi i saglasnosti drugih nadležnih organa i organizacija pribavljenih u skladu sa posebnim zakonom, 5) dokaz o uplati republičke administrativne takse i 6) drugi dokazi na zahtev nadležnog organa.

Nadležni organ o podnesenom zahtevu, a u roku od 10 dana obaveštava zainteresovanu javnost. Zainteresovani moraju podneti svoje mišljenje u roku od 15 dana od dana prijema obaveštenja. Nadležni organ u roku od 10 dana donosi odluku o obimu i sadržaju studije o proceni uticaja. Odluka se dostavlja nosiocu projekta i zainteresovanoj javnosti u roku od 3 dana.

Nosilac projekta i zainteresovana javnost mogu izjaviti žalbu, a nadležni drugostepeni organ odluku donosi u roku od 30 dana od dana prijema žalbe.

Detaljnija procedura za izradu Studije o proceni uticaja postrojenja na biomasu/biogas na životnu sredinu regulisana je Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu i podzakonskim aktima ovog zakona⁵⁴. Ovim zakonom je utvrđeno da je konkretna studija o proceni uticaja postrojenja na biomasu/biogas na životnu sredinu sastavni deo dokumentacije koja se prilaže uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole ili uz prijavu početka izvođenja projekta (izgradnja, izvođenje radova, promena tehnologije, promena delatnosti i druge aktivnosti).

Studija o proceni uticaja obavezno sadrži: 1) podatke o nosiocu projekta, 2) opis lokacije na kojoj se planira realizacija projekta, 3) opis projekta, 4) prikaz razmatranih glavnih alternativa projekta,

⁵³ Drugostepeni organ u postupku protiv rešenja nadležnog organa jedinice lokalne samouprave je Ministarstvo nadležno za životnu sredinu, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine – ukoliko se postrojenja nalazi na teritoriji autonomne pokrajine. Protiv odluka Ministarstva nadležnog za životnu sredinu može se voditi upravni spor.

⁵⁴ Podzakonski akti Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu merodavni za ovo pitanje su Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja Studije o proceni uticaja na životnu sredinu i Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

5) prikaz stanja životne sredine na lokaciji i bližoj okolini (mikro i makro lokacija), 6) opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu, 7) procenu uticaja na životnu sredinu u slučaju udesa, 8) opis mera predviđenih u cilju sprečavanja, smanjenja, i mogućeg otklanjanja svakog značajnijeg štetnog uticaja na životnu sredinu, 9) program praćenja uticaja na životnu sredinu, 10) netehnički kraći prikaz podataka navedenih od 2) do 9), 11) podaci o tehničkim nedostacima ili nepostojanju odgovarajućih stručnih znanja i veština ili nemogućnosti da se pribave odgovarajući podaci. Uz studiju se prilažu i pribavljeni uslovi i saglasnosti drugih nadležnih organa i organizacija. Studija sadrži i osnovne podatke o licima koja su učestvovala u izradi, o odgovornom licu, datumu izrade, potpis i pečat odgovornog lica, kao i pečat ovlašćene organizacije koja je izradila studiju, a registrovana je za izradu ovakve vrste dokumentacije u Agenciji za privredne registre.⁵⁵

Najkasnije u roku od godinu dana od dana prijema konačne odluke o obimu i sadržaju studije o proceni uticaja, nosilac projekta je dužan da ponese Zahtev za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja. Uz zahtev se podnosi studija o proceni uticaja (3 primerka u papirnom i 1 u elektronskom obliku) i odluka nadležnog organa iz prethodne faze postupka.

Javni organ obezbeđuje javni uvid, prezentaciju i javnu raspravu o studiji, a o njihovom vremenu i mestu obaveštava zainteresovane u roku od 7 dana. Javna rasprava se može sprovesti najmanje 20 dana od dana obaveštavanja.

Nadležni organ u roku od 10 dana od dana prijema zahteva za dobijanje saglasnosti obrazuje Tehničku komisiju za ocenu studije o proceni uticaja i u roku od 3 dana posle njenog obrazovanja, komisiji se dostavlja studija na ocenu. Po završenom javnom uvidu, nadležni organ u roku od 3 dana dostavlja komisiji Izveštaj sa pregledom mišljenja zainteresovanih strana.

Na predlog Tehničke komisije, nadležni organ može zahtevati od nosioca projekta da u određenom roku izvrši izmene i dopune. Tehnička komisija dužna je da izveštaj sa ocenom Studije o proceni uticaja i predlogom odluke dostavi nadležnom organu u roku od 30 dana od dana prijema dokumentacije od nadležnog organa.

O odluci o davanju saglasnosti na ovu studiju ili o odbijanju zahteva za davanje saglasnosti na studiju o proceni uticaja, nadležni organ je dužan da u roku od 10 dana od dana prijema Izveštaja od Tehničke komisije obavesti zainteresovane strane, posebno o: 1) sadržini odluke; 2) glavnim razlozima na kojima se odluka zasniva; 3) najvažnijim merama koje je nosilac projekta dužan da preduzima u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih uticaja. Protiv navedene odluke (nezadovoljni) nosilac projekta i zainteresovana javnost mogu pokrenuti upravni spor.

Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu uređen je i postupak ažuriranja Studije o proceni uticaja na životnu sredinu zbog proteka vremena. Potrebno je ukazati da je važnost Odluke o saglasnosti na Studiju o proceni uticaja dve godine, u kom roku nosilac projekta je dužan da otpočne sa izgradnjom postrojenja. Po isteku ovog roka, nadležni organ, može doneti odluku o izradi nove Studije o proceni uticaja ili ažuriranju postojeće. Ova odluka se donosi na osnovu zahteva nosioca projekta. Ista odluka se donosi i u slučaju da nosilac projekta mora da odstupa od dokumentacije na osnovu koje je izrađena studija o proceni uticaja postrojenja na biomasu/ biogas na životnu sredinu. U poslednjem slučaju zahtev za izdavanje odobrenja na ažuriranu Studiju o proceni uticaja podnosi se pre podnošenja zahteva za izdavanje građevinske dozvole.

Zakonom o zaštiti životne sredine, utvrđeno je da Ministarstvo nadležno za životnu sredinu daje prethodnu saglasnost na odobrenje za korišćenje prirodnih resursa ili dobara. Ovom saglasnošću se utvrđuje ispunjenost uslova i mera održivog korišćenja prirodnih resursa, odnosno dobara (vazduh, voda, zemljište, šume, geološki resursi, biljni i životinjski svet) i zaštite životne sredine u toku i posle prestanka obavljanja aktivnosti.⁵⁶

⁵⁵ Detaljnije propisana sadržina studije nalazi se u Pravilniku o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu.

⁵⁶ Član 15. Zakona o zaštiti životne sredine.

3.2.6. Integrirana dozvola

Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine utvrđeni su uslovi i postupak izdavanja integrirane dozvole za postrojenja i aktivnosti koja mogu imati negativne uticaje na zdravlje ljudi, životnu sredinu ili materijalna dobra, vrste aktivnosti i postrojenja, a sve u cilju sprečavanja i kontrole zagađivanja životne sredine. Integriranu dozvolu izdaje organ koji je nadležan za izdavanje dozvole za izgradnju postrojenja. Potrebno je ukazati da integrirana dozvola nije potrebna za svako postrojenje na biomasu, već samo za ona postrojenja sa toplotnim ulazom iznad 50 MW. Zahtev se podnosi nadležnom organu na Obrascu 1 propisanom u Pravilniku o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrirane dozvole.⁵⁷

Operater objekta-postrojenja (fizičko ili pravno lice koje upravlja postrojenjem – na čije ime se izdaje ova dozvola) podnosi nadležnom organu zahtev za izdavanje dozvole koji sadrži naročito podatke o: 1) postrojenju i njegovoj aktivnosti; 2) sirovinama i pomoćnom materijalu, drugim materijama i energiji koji se koriste u postrojenju ili se u njemu stvaraju; 3) izvorima emisija koje potiču iz postrojenja; 4) uslovima karakterističnim za lokaciju na kojoj se postrojenje nalazi; 5) prirodi i količini predviđenih emisija koje iz postrojenja dospevaju u vodu, vazduh i zemljište; 6) identifikovanim značajnim uticajima emisija na životnu sredinu i mogućnosti uticaja na veću udaljenost; 7) predloženoj tehnologiji i drugim tehnikama kojima se sprečavaju ili, ako to nije moguće, smanjuju emisije; 8) najboljim dostupnim tehnikama koje operater aktivnosti novog ili postojećeg postrojenja primenjuje ili planira da primeni radi sprečavanja ili smanjenja zagađivanja; 9) merama za smanjenje nastajanja i uklanjanje otpada koji nastaje prilikom funkcionisanja postrojenja; 10) merama za efikasno korišćenje energije; 11) planiranim merama monitoringa emisija u životnu sredinu; 12) prikaz glavnih alternativa koje je operater razmatrao; 13) netehnički prikaz podataka na kojima se zahtev zasniva; 14) drugim merama čije preduzimanje se planira u skladu sa propisima.

Zahtev za izdavanje integrirane dozvole sadrži: I. Opšte podatke: 1) o zahtevu, 2) o operateru (fizičkom ili pravnom licu koje upravlja postrojenjem – na čije ime se izdaje ova dozvola), 3) o postrojenju i njegovoj okolini, 4) vrsti industrijske aktivnosti, 5) osoblju i investicionim troškovima; II. Rezime podataka o aktivnosti i izdatim dozvolama: 1) kratak opis aktivnosti za koju se integrirana dozvola zahteva, 2) podaci o planskoj i projektnoj dokumentaciji za postrojenje (dozvole, odobrenja, saglasnosti), 3) kratak izveštaj o značajnim uticajima na životnu sredinu; III. Detaljne podatke o postrojenju, procesima i procedurama: 1) lokacija, 2) upravljanje zaštitom životne sredine, 3) korišćenje najbolje dostupnih tehnika, 4) korišćenje resursa, 5) emisije u vazduh, 6) emisije štetnih i opasnih materija u vode, 7) zaštita zemljišta i podzemnih voda, 8) upravljanje otpadom, 9) buka i vibracije, 10) procena rizika od značajnih udesa, 11) mere za nestabilne (prelazne) načine rada postrojenja, 12) definitivni prestanak rada postrojenja ili njegovih delova, 13) netehnički prikaz podataka na kojima se zahtev zasniva.

Uz ovaj zahtev se prilažu i sledeći prilozi: 1) dokumentaciju propisanu zakonom⁵⁸;

⁵⁷ Član 3. stav 2. Pravilnika o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrirane dozvole.

⁵⁸ U članu 9. Zakona o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine utvrđen je spisak dokumenata koji se prilažu uz zahtev za izdavanje integrirane dozvole. Uz zahtev za izdavanje dozvole podnosilac zahteva prilaže sledeću dokumentaciju: 1) projekat za planirano, odnosno izgrađeno postrojenje; 2) izveštaj o poslednjem tehničkom pregledu; 3) plan vršenja monitoringa; 4) rezultate merenja zagađivanja činilaca životne sredine ili drugih parametara u toku trajanja probnog rada; 5) plan upravljanja otpadom; 6) plan mera za efikasno korišćenje energije; 7) plan mera za sprečavanje udesa i ograničavanje njihovih posledica; 8) plan mera za zaštitu životne sredine posle prestanka rada i zatvaranja postrojenja; 9) akt o pravu korišćenja prirodnih resursa; 10) izjavu kojom potvrđuje da su informacije sadržane u zahtevu istinite, tačne, potpune i dostupne javnosti; 11) dokaz o uplaćenju administrativnoj taksi; kao i 12) saglasnost na studiju o proceni uticaja na životnu sredinu i saglasnost na procenu opasnosti od udesa.

2) tabelarne preglede (dijagrame); 3) mape i skice; 4) kopije izdatih dozvola, odobrenja i saglasnosti i drugih dokumenata; 5) akcione planove III.4 - III.10.

Nakon što je podnosilac podneo uredan zahtev (koji je eventualno dopunio na zahtev nadležnog organa), nadležni organ obaveštava organe i organizacije u oblasti: poljoprivrede, vodoprivrede, šumarstva, planiranja, izgradnje, saobraćaja, energetike, rudarstva, zaštite kulturnih dobara, zaštite prirode i dr. kao i organe lokalne samouprave na čijoj teritoriji se planira aktivnost, odnosno nalazi postrojenje (u daljem tekstu: drugi organi i organizacije) i zainteresovanu javnost o prijemu zahteva, u roku od pet dana od dana prijema urednog zahteva za izdavanje dozvole. Nadležni organ dostavlja kopiju zahteva za izdavanje dozvole na zahtev zainteresovane javnosti, odnosno navedenih organa i organizacija kojima stavlja na uvid i priloženu odgovarajuću dokumentaciju.

U roku od 15 dana, od dana prijema obaveštenja o dostavljenom zahtevu, drugi organi i organizacije i predstavnici zainteresovane javnosti dostavljaju svoja mišljenja nadležnom organu.

Nadležni organ je dužan da u roku od 45 dana od dana prijema urednog zahteva za izdavanje dozvole izradi nacrt dozvole, uzimajući u obzir gore navedena prikupljena mišljenja. Ovaj organ je dužan da i o izrađenom nacrtu dozvole i o mogućnosti uvida u prateću dokumentaciju ponovo obavesti druge organe i organizacije i zainteresovanu javnost u roku od pet dana od dana prijema takvog zahteva (za uvidom u nacrt dozvole).

Na zahtev drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti, nadležni organ će dostaviti kopiju nacrtu dozvole. Troškove izrade i dostavljanja kopije nacrtu dozvole snosi podnosilac zahteva (u propisanom iznosu).

Drugi organi i organizacije i predstavnici zainteresovane javnosti mogu nadležnom organu dostaviti svoja mišljenja o nacrtu dozvole, u roku od 15 dana od dana prijema ovog drugog obaveštenja. U daljem roku od 10 dana nadležni organ nacrt dozvole zajedno sa zahtevom operatera i pratećom dokumentacijom, mišljenjima drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti datih na nacrt dozvole, dostavlja tehničkoj komisiji (koju je formirao isti nadležni organ).

Tehnička komisija razmatra zahtev operatera i priloženu dokumentaciju, nacrt dozvole, mišljenja drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti, kao i mišljenja pribavljena u postupku razmene informacija i konsultacija o prekograničnom uticaju. Radu tehničke komisije može prisustvovati operater ili lice koje on ovlasti. Tehnička komisija analizira naročito: 1) studiju o proceni uticaja na životnu sredinu, odnosno studiju o proceni zatečenog stanja na životnu sredinu; 2) očekivane lokalne i šire uticaje rada postrojenja na životnu sredinu; 3) primenu najboljih dostupnih tehnika; 4) očekivane ekonomske i socijalne posledice i promene stanja životne sredine na konkretnoj lokaciji, kao i očekivane posledice na život i zdravlje stanovništva; 5) propisanu podnetu dokumentaciju; 6) ispunjenost uslova iz nacrtu dozvole koje naročito analizira.

Tehnička komisija izrađuje izveštaj koji bez odlaganja dostavlja nadležnom organu. Nadležni organ odlučuje o izdavanju dozvole na osnovu zahteva operatera, priložene dokumentacije, izveštaja i ocene tehničke komisije, kao i pribavljenih mišljenja drugih organa i organizacija i zainteresovane javnosti, u roku od 120 dana od dana prijema urednog zahteva za izdavanje dozvole. U izuzetnim slučajevima, na zahtev operatera ili na inicijativu nadležnog organa, ovaj rok se može produžiti najviše do 240 dana. O produženju roka, razlozima, kao i novom roku za donošenje odluke, nadležni organ obaveštava podnosioca zahteva. Nadležni organ rešenjem odlučuje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahteva za izdavanje dozvole.

Nadležni organ će odbiti zahtev za izdavanje dozvole ako: 1) postrojenje za obavljanje aktivnosti za koju se zahteva dozvola ne ispunjava propisane uslove; 2) na osnovu podataka i dokumentacije sadržanih u zahtevu nisu ispunjeni uslovi za primenu propisanih standarda životne

sredine; 3) zahtev sadrži netačne podatke koji su od uticaja na izdavanje dozvole. Rešenje o izdavanju dozvole, odnosno o odbijanju zahteva za izdavanje dozvole nadležni organ dostavlja operateru i o tome obaveštava druge organe i organizacije i javnost u roku od osam dana od dana donošenja rešenja.

Protiv rešenja nadležnog organa nije dopuštena žalba i može se pokrenuti upravni spor.

Dozvolom se utvrđuju uslovi za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti i obaveze operatera u zavisnosti od prirode aktivnosti i njihovog uticaja na životnu sredinu. Dozvola sadrži uslove koji se odnose na: 1) primenu najboljih dostupnih tehnika ili drugih tehničkih uslova i mera; 2) mere iz studije o proceni uticaja na životnu sredinu ili studije o proceni uticaja zatečenog stanja na životnu sredinu; 3) granične vrednosti emisija zagađujućih materija utvrđene za dato postrojenje; 4) mere zaštite vazduha, vode i zemljišta; 5) mere koje se odnose na upravljanje otpadom koji nastaje pri radu postrojenja; 6) mere za smanjenje buke i vibracija; 7) mere koje se odnose na efikasno korišćenje energije; 8) zahteve za monitoring emisija sa: specificiranim metodologijom, definisanom učestalošću merenja, definisanim pravilima za tumačenje rezultata merenja, kao i sa utvrđenom obavezom dostavljanja podataka nadležnom organu; 9) mere za sprečavanje udesa i otklanjanje njihovih posledica; 10) smanjenje zagađenja, uključujući i prekogranično zagađenje životne sredine; 11) mere predviđene za početak rada, za trenutno zaustavljanje u slučaju poremećaja u funkcionisanju postrojenja, kao i za prestanak rada postrojenja; 12) preduzimanje mera zaštite životne sredine posle prestanka aktivnosti u cilju izbegavanja rizika od zagađenja i vraćanja lokacije u zadovoljavajuće stanje; 13) način i učestalost izveštavanja i obim podataka sadržanih u izveštaju koji se dostavlja nadležnom organu u skladu sa propisima; 14) rezultate revizije uslova i obaveza utvrđenih dozvolom; 15) druge specifične zahteve.

Ako se prema određenom standardu kvaliteta životne sredine zahtevaju strožiji uslovi od onih koji se mogu postići primenom najboljih dostupnih tehnika, dozvola sadrži dodatne mere kojima se obezbeđuje primena ovih standarda. U tom slučaju nadležni organ dozvolom utvrđuje mere i rokove za primenu standarda kvaliteta životne sredine, propisanih u skladu sa zakonom, a naročito: 1) datum od kada se standardi primenjuju i područja na koja se odnose; 2) najviši i najniži prihvatljiv nivo zagađujućih materija i buke u životnoj sredini; 3) određene parametre, proceduru monitoringa i metode kojima se utvrđuju prekoračenja standarda, kao i mere koje se preduzimaju u tom slučaju.

Dozvola može sadržati privremeno oslobađanje od pridržavanja određenih uslova, ukoliko se usvojenim sanacionim programom obezbeđuje primena mera koje vode ka smanjenju zagađenja i ispunjenju uslova.

Uslovi za primenu najboljih dostupnih tehnika propisani su Uredbom o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta, kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli.

Operater postrojenja je obavezan da: 1) postupa u skladu sa uslovima utvrđenim u dozvoli; 2) dostavi nadležnom organu rezultate monitoringa; 3) obaveštava nadležni organ o svakoj promeni u radu, odnosno funkcionisanju postrojenja ili o udesu, sa mogućim vidljivim uticajima na životnu sredinu ili zdravlje ljudi; 4) dostavlja nadležnom organu godišnji izveštaj o vršenju aktivnosti za koje je dozvola izdata; 5) obaveštava nadležni organ o planiranoj promeni operatera; 6) izvrši sve mere koje nadležni organ utvrdi posle prestanka važnosti dozvole.

Operater postrojenja je dužan da vrši monitoring sprovođenjem plana monitoringa i u skladu sa uslovima utvrđenim u dozvoli koji se odnose na zahteve za monitoring emisija.

Na zahtev nadležnog organa koji izdaje dozvolu ili inspektora, operater je obavezan da: 1) dostavi podatke nadležnom organu neophodne za izdavanje, izmenu ili prestanak važnosti dozvole; 2) omogućiti inspekciji uvid u dokumentaciju koju čuva u vezi sa izdavanjem dozvole,

obezbedi pristup uzorcima i mestima za monitoring određenim u dozvoli i omogući im nesmetano pribavljanje informacija o postupanju u skladu sa uslovima u dozvoli.

Ako zagađenje potiče iz postrojenja koje ima dozvolu ili podleže izdavanju dozvole, operater će o svom trošku sanirati posledice zagađenja u najkraćem mogućem roku, uzimajući u obzir tehničke i ekonomske mogućnosti. Ako operater ne izvrši sanaciju nadležni organ će sanirati zagađenje o trošku operatera. Operater je dužan da za vreme važenja dozvole i najmanje pet godina posle prestanka važenja dozvole čuva svu dokumentaciju u vezi sa izdavanjem dozvole, monitoringom i inspekcijskim nadzorom nad obavljanjem aktivnosti.

Izdata dozvola podleže ponovnom razmatranju (u daljem tekstu: revizija) najmanje dva puta u toku važenja. Postupak revizije nadležni organ pokreće po službenoj dužnosti ili na zahtev operatera. Nadležni organ po službenoj dužnosti pokreće postupak revizije u zakonom propisanim slučajevima.

3.2.7. Tehnička dokumentacija

Izgradnja objekata vrši se na osnovu građevinske dozvole, a prema tehničkoj dokumentaciji za izgradnju objekta.

Tehnička dokumentacija je skup projekata koji se izrađuju radi: utvrđivanja koncepcije objekta, razrade uslova, načina izgradnje objekta i za potrebe održavanja objekta. Tehnička dokumentacija se izrađuje na osnovu Lokacijske dozvole, koja sadrži sve uslove i podatke potrebne za izradu tehničke dokumentacije. Uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole za izgradnju postrojenja na biomasu/biogas do 1 MW, ne prilaže se energetska dozvola jer se za njih ne izdaje energetska dozvola.

Tehničku dokumentaciju za izgradnju objekta, po Zakonu o planiranju i izgradnji čine: 1) generalni projekat; 2) idejni projekat; 3) glavni projekat i 4) izvođački projekat. Projekat izvedenog objekta spada u tehničku dokumentaciju koja se izrađuje nakon izgradnje postrojenja na biomasu/biogas, a pre dobijanja upotrebne dozvole.

Pre početka izrade tehničke dokumentacije za građenje objekta iz člana 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji, za koje građevinsku dozvolu izdaje nadležno ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina, obavljaju se prethodni radovi na osnovu čijih rezultata se izrađuje prethodna studija opravdanosti i studija opravdanosti.⁵⁹

Generalni projekat sadrži podatke o: 1) makrolokaciji objekta; 2) opštoj dispoziciji objekta; 3) tehničko-tehnološkoj koncepciji objekta; 4) načinu obezbeđenja infrastrukture; 5) mogućim varijantama prostornih i tehničkih rešenja sa stanovišta uklapanja u prostor; 6) prirodnim uslovima; 7) proceni uticaja na životnu sredinu; 8) inženjersko-geološkim-geotehničkim karakteristikama terena sa aspekta utvrđivanja generalne koncepcije i opravdanosti izgradnje objekta; 9) istražnim radovima za izradu idejnog projekta; 10) zaštiti prirodnih i nepokretnih kulturnih dobara; 11) funkcionalnosti i racionalnosti rešenja.

Idejnim projektom se određuju: namena, položaj, oblik, kapacitet, tehničko-tehnološke i funkcionalne karakteristike objekta, organizacioni elementi objekta i izgled objekta.

⁵⁹ Potrebno je navesti da je nadležnost za izdavanje upravnih akata za izgradnju objekata i korišćenje izgrađenog objekta: 1) informaciju o lokaciji, 2) lokacijsku dozvolu, 3) građevinsku dozvolu i 4) upotrebnu dozvolu – shodno Zakonu o planiranju i izgradnji – ista za svako postrojenje iste vrste i snage koja koristi obnovljive izvore energije, odnosno koja kombinovano proizvodi električnu i toplotnu energiju.

Idejni projekat sadrži: 1) projektni zadatak potpisan od strane investitora; 2) postojeće stanje sa visinskim kotama građevinske parcele, položajem susednih katastarskih parcela i zgrada i nazivima okolnih ulica; 3) situaciono rešenje sa prikazom regulacionih i građevinskih linija; 4) nivelaciono rešenje sa prikazom spoljnih dimenzija postojećih i planiranih objekata; 5) tehnički izveštaj, odnosno podatke o mikrolokaciji i funkcionalnim, konstruktivnim i oblikovnim karakteristikama objekata, opis planirane infrastrukture i njenog priključenja na spoljnu mrežu, procenu investicionih ulaganja, kao i druge elemente u zavisnosti od vrste objekta; 6) potpis i overu odgovornog projektanta; 7) saglasnost investitora na idejni projekat. U zavisnosti da li se radi o objektu visokogradnje ili niskogradnje, idejni projekat sadrži i još neke elemente.

Situaciono rešenje, koje je neophodni elemenat Idejnog projekta, u zavisnosti od vrste objekta, sadrži: 1) dužine pojedinih strana građevinske parcele; 2) visinske kote postojećeg zemljišta i nivelacije; 3) regulacione i građevinske linije sa prikazom postojećih i planiranih objekata sa spoljnim merama, spratnost, planiranog objekta sa prikazom završne etaže ili krovne konstrukcije sa nagibima ravni; 4) položaj i brojeve susednih katastarskih parcela i zgrada, kao i naziv ulice.

Generalni projekat i idejni projekat, prethodna studija opravdanosti i studija opravdanosti za objekte iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji podležu reviziji (stručnoj kontroli) komisije koju obrazuje ministar nadležan za poslove građevinarstva (u daljem tekstu: revizionna komisija).

Revizionna komisija dostavlja investitoru izveštaj sa merama koje se obavezno primenjuju pri izradi glavnog projekta.

Rok za dostavljanje izveštaja ne može biti duži od 60 dana, od dana podnošenja urednog zahteva. Troškove revizije projekta snosi investitor.

Glavnim projektom se utvrđuju građevinsko-tehničke, tehnološke i eksploatacione karakteristike objekta sa opremom i instalacijama, tehničko-tehnološka i organizaciona rešenja za gradnju objekta, investiciona vrednost objekta i uslovi održavanja objekta. Pored Zakonom o planiranju i izgradnji striktno propisanih elemenata Glavnog projekta, ovaj projekat sadrži i izjavu odgovornog projektanta i vršioca tehničke kontrole, kojom se potvrđuje da je glavni projekat urađen u skladu sa lokacijskom dozvolom i pravilima struke. Investitor je dužan da pribavi saglasnost na Glavni projekat od organa, odnosno organizacija za priključenje objekta na infrastrukturu kada je to propisano posebnim zakonom.

Glavni projekat se izrađuje za potrebe pribavljanja građevinske dozvole i građenja objekta. Glavni projekat sadrži naročito: 1) situaciono rešenje; 2) detaljne inženjerskogeološke-geotehničke uslove izgradnje objekta; 3) geodetske podloge; 4) podatke o funkcionalnim, konstruktivnim i oblikovnim karakteristikama objekta; 5) razradu tehničko-tehnoloških karakteristika objekta sa opremom i instalacijama; 6) proračun građevinskih konstrukcija, stabilnosti i sigurnosti objekta; 7) rešenje temeljenja objekta; 8) podatke potrebnih geodetskih radova u toku izgradnje; 9) tehničko rešenje infrastrukture sa načinom priključenja i uređenja slobodnih površina; 10) uslove zaštite objekta i susednih objekata; 11) tehničko-tehnološka i organizaciona rešenja za izgradnju objekta; 12) razradu mera za sprečavanje ili smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu kroz odgovarajući tehnološki proces; 13) troškove izgradnje i održavanja objekta; 14) druge projekte, elaborate i podatke zavisno od namene objekta.

Izvođački projekat sadrži razradu svih neophodnih detalja za građenje objekta prema glavnom projektu. Ovaj projekat se izrađuje za potrebe izvođenja radova na građenju, ako Glavni projekat ne sadrži razradu detalja potrebnih za izvođenje radova.

Projekat izvedenog objekta je glavni projekat sa izmenama nastalim u toku građenja objekta, i izrađuje se za potrebe pribavljanja upotrebne dozvole, korišćenja i održavanja objekta. Ukoliko u toku građenja objekta nije učinjeno odstupanje od Glavnog projekta, investitor, lice koje je vršilo stručni nadzor i izvođač radova potvrđuju i overavaju na glavnom projektu da je izvedeno stanje jednako projektovanom stanju.

Pored ostalog mogu se izraditi prethodna studija opravdanosti⁶⁰ i studija opravdanosti⁶¹. Prethodna studija opravdanosti sadrži Generalni projekat. Studija opravdanosti sadrži Idejni projekat.

Tehničku dokumentaciju za izgradnju objekata može da izrađuje privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, odnosno preduzetnik koji su upisani u odgovarajući registar za izradu tehničke dokumentacije. Tehničku dokumentaciju za izgradnju objekata za koje građevinsku dozvolu izdaje Ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina može da izrađuje privredno društvo, odnosno drugo pravno lice koje je upisano u odgovarajući registar za izradu tehničke dokumentacije za tu vrstu objekata i koje ima zaposlena lica sa licencom za odgovornog projektanta koja imaju odgovarajuće stručne rezultate u izradi tehničke dokumentacije za tu vrstu i namenu objekata, odnosno koje poseduje licencu za izradu tehničke dokumentacije za građenje objekata za koje odobrenje za izgradnju izdaje ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina.

Zakon o planiranju i izgradnji ukazuje da se po dobijanju Lokacijske dozvole može raditi Glavni projekat. Glavni projekat predstavlja detaljnu razradu tehničkog rešenja koje je dobijeno u prethodnoj fazi projektovanja (generalnom ili idejnom projektu, koji se rade samo za objekte iz člana 133. st. 2. Zakona o planiranju i izgradnji), a na bazi detaljnih istražnih radova, i uslova definisanih u lokacijskoj dozvoli.

Generalni projekat se radi kada nema plana detaljne regulacije, a kada plan postoji onda se izrađuje Studija opravdanosti i idejni projekat, i to samo za objekte iz čl. 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji.

Investitor je dužan da pribavi saglasnost na glavni projekat od organa odnosno organizacija, kada je to predviđeno uslovima sadržanim u Lokacijskoj dozvoli.

Glavni projekat podleže tehničkoj kontroli. Tehnička kontrola, obuhvata naročito proveru: usklađenosti sa svim uslovima i pravilima sadržanim u lokacijskoj dozvoli, zakonom i drugim propisima, tehničkim normativima, standardima i normama kvaliteta, kao i međusobne usklađenosti svih delova tehničke dokumentacije; usklađenosti projekta sa rezultatima prethodnih istraživanja (prethodni radovi); ocenu odgovarajućih podloga za temeljenje objekata; proveru ispravnosti i tačnosti tehničko-tehnoloških rešenja objekta i rešenja građenja objekata; stabilnosti i bezbednosti; racionalnosti projektovanih materijala; uticaja na životnu sredinu i susedne objekte.

Tehničkom kontrolom proverava se i da li glavni projekat sadrži sve propisane dozvole i saglasnosti koje izdaju nadležni organi i organizacije, kao i propisane sastavne delove. Tehnička kontrola glavnog projekta za građenje objekata iz člana 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji (objekata za koje građevinsku dozvolu izdaje nadležno ministarstvo, odnosno autonomna

60 Prethodnom studijom opravdanosti utvrđuje se naročito prostorna, ekološka, društvena, finansijska, tržišna i ekonomska opravdanost investicije za varijantna rešenja definisana generalnim projektom, na osnovu kojih se može doneti planski dokument, kao i odluka o opravdanosti ulaganja u prethodne radove za idejni projekat i izradu studije opravdanosti i idejnog projekta. Obavezna je za objekte za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom snage 10 i više MW, tj. za objekte iz člana 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji, osim za one objekte za koje se na osnovu planskog dokumenta može izdati lokacijska dozvola.

61 Studijom opravdanosti određuje se naročito prostorna, ekološka, društvena, finansijska, tržišna i ekonomska opravdanost investicije za izabrano rešenje, razrađeno idejnim projektom, na osnovu kojeg se donosi odluka o opravdanosti ulaganja i pokretanju postupka za izdavanje odobrenja za izgradnju. Obavezna je za objekte za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije i postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom snage 10 i više MW, tj. za objekte iz člana 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji.

pokrajina) obuhvata i proveru usklađenosti sa merama sadržanim u izveštaju revizione komisije.

Tehničku kontrolu Glavnog projekta može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice i preduzetnik koji ispunjavaju uslove za izradu tehničke dokumentacije propisane zakonom i koje odredi i finansira investitor.

Tehničku kontrolu glavnog projekta za izgradnju objekata (za koje građevinsku dozvolu izdaje Ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina) može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice koje je upisano u odgovarajući registar za izradu tehničke dokumentacije za tu vrstu objekata i koje ima zaposlena lica sa licencom za odgovornog projektanta koja imaju odgovarajuće stručne rezultate u izradi tehničke dokumentacije za tu vrstu i namenu objekata, odnosno koje poseduje licencu za izradu tehničke dokumentacije (za građenje objekata za koje upotrebnu dozvolu izdaje ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina), odnosno koje ispunjava uslove za izradu tehničke dokumentacije za tu vrstu objekta.

O izvršenoj tehničkoj kontroli sačinjava se izveštaj koji potpisuje odgovorni projektant zaposlen u subjektu koji je izvršio tehničku kontrolu, a ispravnost glavnog projekta se potvrđuje na samom projektu. Tehnička kontrola glavnog projekta za građenje objekata, za koje građevinsku dozvolu izdaje nadležno ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina, obuhvata i proveru usklađenosti sa merama sadržanim u izveštaju revizione komisije.⁶²

3.2.8. Građevinska dozvola

Po izvršenoj tehničkoj kontroli glavnog projekta i pozitivnom izveštaju o izvršenoj tehničkoj kontroli, odnosno potvrđivanju ispravnosti na samom projektu, podnosi se Zahtev za izdavanje građevinske dozvole. Zahtev se podnosi ministarstvu nadležnom za poslove građenja za izgradnju objekta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije, kao i za izgradnju postrojenja sa kombinovanom proizvodnjom snage 10 i više MW. Zahtev za izdavanje građevinskih dozvola za izgradnju objekata određenih u članu 133. Zakona o planiranju i izgradnji koji se u celini grade na teritoriji autonomne pokrajine se podnosi autonomnoj pokrajini.

Ukoliko se gradi postrojenje sa kombinovanom proizvodnjom do 10 MW zahtev se podnosi nadležnom organu jedinice lokalne samouprave, osim ako ispunjava druge uslove iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji.⁶³

Uz zahtev za izdavanje građevinske dozvole, prilaže se: 1) lokacijska dozvola; 2) idejni ili glavni projekat u tri primerka; 3) dokaz o pravu svojine, odnosno pravu zakupa na građevinskom zemljištu, odnosno drugi dokaz o rešenim imovinsko-pravnim odnosima; 4) dokaz o uređivanju odnosa u pogledu plaćanja naknade za uređivanje građevinskog zemljišta; 5) dokaz o uplati administrativne takse; 6) energetska dozvola (ako je snaga postrojenja veća od 1 MW).

Za objekte za koje građevinsku dozvolu izdaje Ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina, uz zahtev se podnosi i izveštaj revizione komisije.

62 Ukoliko je izveštaj o izvršenoj tehničkoj kontroli Glavnog projekta pozitivan, tj. nema primedbi koje bi dovele do izmene projektne dokumentacije, na samom projektu - na prvnoj strani, navedeno lice udara pečat o izvršenoj tehničkoj kontroli koji potpisuje odgovorni projektant tehničke kontrole.

63 Na primer ukoliko se radi o objektu koji se gradi u granicama nepokretnih kulturnih dobara od izuzetnog značaja i kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne i prirodne baštine, objektu u zaštićenoj okolini kulturnih dobara od izuzetnog značaja sa određenim granicama katastarskih parcela i objektu u zaštićenoj okolini kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne i prirodne baštine, objekata u zaštićenim područjima u skladu sa aktom o zaštiti kulturnih dobara (osim pretvaranja zajedničkih prostorija u stan, odnosno poslovni prostor u zaštićenoj okolini kulturnih dobara od izuzetnog značaja i kulturnih dobara upisanih u Listu svetske kulturne baštine), kao i objektu u granicama nacionalnog parka i objektu u granicama zaštite zaštićenog prirodnog dobra od izuzetnog značaja (osim porodičnih stambenih objekata, poljoprivrednih i ekonomskih objekata i njima potrebnih objekata infrastrukture, koji se grade u selima) ili objektu visine preko 50m.

Građevinska dozvola se izdaje u roku od 8 dana od dana podnošenja urednog zahteva. Građevinska dozvola se izdaje u obliku rešenja. Sastavni deo ovog rešenja je Glavni projekat.

Građevinska dozvola sadrži naročito podatke o: 1) investitoru; 2) objektu čije se građenje dozvoljava (sa podacima o gabaritu, kapacitetima, površini, predračunskoj vrednosti); 3) katastarskoj parceli na kojoj se objekat gradi; 4) postojećem objektu koji se ruši ili rekonstruiše radi građenja; 5) roku važenja građevinske dozvole i roku završetka građenja, 6) dokumentaciji na osnovu koje se izdaje.

Ako nadležni organ po prijemu zahteva utvrdi da projekat nije urađen u skladu sa pravilima građenja sadržanim u lokacijskoj dozvoli, obavestiće investitora u roku od 8 dana i naložiti mu da u roku od 30 dana uskladi projekat. Ukoliko investitor to ne uradi u predviđenom roku, zahtev se odbija.

Po žalbi na rešenje o građevinskoj dozvoli jedinice lokalne samouprave, rešava ministarstvo nadležno za poslove građevinarstva, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine ukoliko se objekat gradi na teritoriji autonomne pokrajine

Grad Beograd rešava po žalbi protiv prvostepenog rešenja o građevinskoj dozvoli donetoj za građenje ili rekonstrukciju objekata do 800 m² bruto razvijene građevinske površine, na teritoriji grada Beograda.

Protiv rešenja o građevinskoj dozvoli, koje donosi nadležno ministarstvo, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, ne može se izjaviti žalba, ali se tužbom može pokrenuti upravni spor.

Građevinska dozvola prestaje da važi ako se ne otpočne sa građenjem objekta u roku od dve godine od dana pravnosnažnosti rešenja.

3.2.9. Građenje objekta

Građenju objekta se može pristupiti na osnovu pravnosnažnog rešenja o građevinskoj dozvoli i prijavi radova iz člana 148. Zakona o planiranju i izgradnji. Investitor je dužan da organu, koji je izdao građevinsku dozvolu i nadležnom građevinskom inspektoru, prijavi početak građenja objekta, 8 dana pre početka izvođenja radova.

Ako je građevinsku dozvolu izdalo Ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina, prijava se podnosi i građevinskoj inspekciji na čijoj teritoriji se nalazi objekat za koji se podnosi prijava početka izvođenja radova.

Prijava sadrži datum početka i rok završetka građenja, odnosno izvođenja radova.

Pre početka građenja investitor obezbeđuje: obeležavanje građevinske parcele, regulacionih, nivelacionih i građevinskih linija, u skladu sa propisima kojima je uređeno izvođenje geodetskih radova; obeležavanje gradilišta odgovarajućom tablom, koja sadrži: podatke o objektu koji se gradi, investitoru, odgovornom projektantu, broj građevinske dozvole, izvođaču radova, početku građenja i roku završetka izgradnje.

Građenje objekata, odnosno izvođenje radova može da vrši privredno, odnosno drugo pravno lice ili preduzetnik, koji su upisani u odgovarajući registar za građenje objekata, odnosno za izvođenje radova (u daljem tekstu: izvođač radova).

Građenje objekta, odnosno izvođenje radova na objektima iz člana 133. stav 2. Zakona o planiranju i izgradnji, može da vrši privredno društvo, odnosno drugo pravno lice koje je upisano u odgovarajući registar za građenje te vrste objekata, odnosno za izvođenje te vrste radova, koje ima zaposlena lica sa licencom za odgovornog izvođača radova i odgovarajuće stručne rezultate (izgradilo je ili učestvovalo u građenju te vrste i namene objekata, odnosno te vrste radova).

Obaveze izvođača radova su da: 1) pre početka radova potpiše Glavni projekat, 2) rešenjem odredi odgovornog izvođača radova na gradilištu, 3) odgovornom izvođaču radova obezbedi Ugovor o građenju i dokumentaciju na osnovu koje se gradi objekat, 4) obezbedi preventivne mere za bezbedan i zdrav rad u skladu sa zakonom. Odgovorni izvođač radova dužan je da izvodi radove prema dokumentaciji na osnovu koje je izdata građevinska dozvola, organizuje gradilište na način kojim će obezbediti pristup lokaciji, obezbeđuje sigurnost objekta i lica na gradilištu i okoline, obezbeđuje dokaz o kvalitetu izvršenih radova, vodi građevinski dnevnik, građevinsku knjigu i obezbeđuje knjigu inspekcije, obezbeđuje objekte i okolinu u slučaju prekida radova. Na gradilištu je potrebno da se stalno nalazi ugovor o građenju, Rešenje o određivanju odgovornog izvođača radova na gradilištu i glavni projekat, tj. dokumentacija na osnovu koje se projekat gradi.

Investitor obezbeđuje stručni nadzor u toku građenja objekta, odnosno izvođenja radova za koje je izdata građevinska dozvola. Stručni nadzor može da vrši lice koje ispunjava uslove propisane Zakonom o planiranju i izgradnji za odgovornog projektanta ili odgovornog izvođača radova. U vršenju stručnog nadzora na objektu ne mogu da učestvuju lica koja su zaposlena u privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu ili preduzetničkoj radnji koje je izvođač radova na tom objektu, lica koja vrše inspeksijski nadzor, kao i lica koja rade na poslovima izdavanja građevinske dozvole u organu nadležnom za izdavanje građevinske dozvole.

3.2.10. Tehnički pregled objekta i upotrebna dozvola

Podobnost objekta za upotrebu utvrđuje se tehničkim pregledom. Tehnički pregled objekta vrši se po završetku izgradnje objekta, a u roku od 30 dana od dana podnošenja Zahteva za izvršenje tehničkog pregleda objekta – ministarstvu nadležnom za poslove građevinarstva, odnosno lokalnoj samoupravi, odnosno jedinici lokalne samouprave (u zavisnosti nadležnog organa koji je izdao građevinsku dozvolu). Ovaj pregled objekata vrši komisija koju obrazuje nadležni organ, ili drugo pravno lice kome se poveri vršenje tih poslova i koje je upisano u odgovarajući registar za obavljanje tih poslova. Rad Komisije plaća investitor. Komisija izdaje Izveštaj/Nalaz komisije za tehnički pregled. U vršenju tehničkog pregleda, za objekte za koje je rađena studija uticaja na životnu sredinu, mora da učestvuje lice koje je stručno iz oblasti koja je predmet studija, a koje ima stečeno visoko obrazovanje odgovarajuće struke, odnosno smeru, na studijama drugog stepena diplomatske akademske studije - master, specijalističke akademske studije, odnosno na osnovnim studijama u trajanju od najmanje pet godina.⁶⁴ Troškove tehničkog pregleda snosi investitor. O tehničkom pregledu vodi se zapisnik, koji potpisuju članovi komisije.

Ako se, radi utvrđivanja podobnosti objekta za upotrebu, moraju vršiti prethodna ispitivanja i provera instalacija, uređaja, postrojenja, stabilnosti ili bezbednosti objekta, uređaja i postrojenja za zaštitu životne sredine, uređaja za zaštitu od požara ili druga ispitivanja, ili ako je to predviđeno tehničkom dokumentacijom, komisija za tehnički pregled, odnosno subjekt kome je povereno vršenje tehničkog pregleda može da predloži nadležnom organu da odobri puštanje objekta u probni rad, pod uslovom da utvrdi da su za to ispunjeni uslovi.

Rešenjem o odobravanju puštanja objekta u probni rad utvrđuje se vreme trajanja probnog rada, koje ne može biti duže od jedne godine, kao i obaveza investitora da prati rezultate probnog rada i da po isteku probnog rada nadležnom organu dostavi podatke o njegovim rezultatima.

⁶⁴ Na osnovu člana 31. stav 2. Zakona o proceni uticaja, nadležni organ koji je vodio postupak procene uticaja imenuje lice koje učestvuje u radu komisije za tehnički pregled. Ovo imenovano lice može biti zaposleno ili postavljeno u nadležnom organu, odnosno u drugom organu i organizaciji ili biti nezavisni stručnjak koji poseduje dokaze o kvalifikaciji za učešće u radu tehničke komisije. Upotrebna dozvola ne može se izdati ako ovo imenovano lice ne potvrdi da su ispunjeni uslovi iz odluke o davanju saglasnosti na Studiju o proceni uticaja, a u slučaju da je donešena Odluka da se Studija mora raditi.

Komisija za tehnički pregled, odnosno subjekt kome je povereno vršenje tehničkog pregleda, u toku probnog rada objekta proverava ispunjenost uslova za izdavanje upotrebne dozvole i po isteku roka probnog rada svoj izveštaj dostavlja organu nadležnom za izdavanje upotrebne dozvole.

Objekat se može koristiti po prethodno pribavljenoj upotrebnoj dozvoli.

Organ nadležan za izdavanje upotrebne dozvole je organ nadležan za izdavanje građevinske dozvole.

Zahtev se podnosi ministarstvu nadležnom za poslove građenja za objekat za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora energije, kao i za postrojenje sa kombinovanom proizvodnjom snage 10 MW i više.

Zahtev za izdavanje upotrebni dozvola za izgradnju objekata određenih u članu 133. Zakona koji se u celini grade na teritoriji autonomne pokrajine se podnosi autonomnoj pokrajini.

Ukoliko se radi o postrojenju kombinovane proizvodnje do 10 MW zahtev se podnosi nadležnom organu jedinice lokalne samouprave, osim ako ispunjava druge uslove iz člana 133. Zakona o planiranju i izgradnji.⁶⁵

Upotrebna dozvola izdaje se kad se utvrdi da je objekat, odnosno deo objekta koji se može samostalno koristiti, podoban za upotrebu. Upotrebna dozvola se izdaje u roku od sedam dana od dana prijema nalaza komisije kojim je utvrđeno da je objekat podoban za upotrebu.

Upotrebna dozvola sadrži i garantni rok za objekat i pojedine vrste radova utvrđene posebnim propisom.⁶⁶

Postupak za dobijanje upotrebne dozvole je dvostepen. Žalba se može uložiti u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja, Ministarstvu nadležnom za poslove građenja, odnosno autonomnoj pokrajini, ako se objekat gradi na teritoriji autonomne pokrajine.

Na rešenje o upotrebnoj dozvoli, kada je donosilac rešenja ministarstvo nadležno za poslove građevinarstva, odnosno nadležni organ autonomne pokrajine, ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor u roku od 30 dana od dana dostavljanja.

Potrebno je ukazati da je imalac prava – vlasnik izgrađenog postrojenja dužan da podnese zahtev za upis nepokretnosti i prava svojine u katastar nepokretnosti.⁶⁷

---

65 Vidi više fusnotu 60. ovog teksta.

66 Pravilnik o minimalnim garantnim rokovima za pojedine vrste objekata odnosno radova.

67 Član 61 stav 1. Zakona o državnom premeru i katastru.

4. STICANJE PRAVA NA OBAVLJANJE DELATNOSTI OD OPŠTEG INTERESA

Postoji različita procedura za sticanje prava na obavljanje delatnosti od opšteg interesa u zavisnosti od toga da li delatnost spada u delatnosti od opšteg interesa. Proizvodnja električne energije i kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije spadaju u tržišne delatnosti, dok proizvodnja toplotne energije spada u delatnost od opšteg interesa – u komunalne delatnosti⁶⁸.

Postoji više načina sticanja prava na obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije:

- 1) neposredno: 1.1) poveravanje prava na obavljanje komunalne delatnosti, 1.2) koncesija na obavljanje delatnosti od opšteg interesa;
- 2) posredno: ulaganje u javno (komunalno) preduzeće, odnosno privredno društvo koje obavlja komunalnu delatnost.

Za obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije, pored sticanja prava na obavljanje ove delatnosti kao delatnosti od opšteg interesa, neophodno je pribaviti i licencu za obavljanje ove delatnosti. Licencu za obavljanje delatnosti proizvodnje toplotne energije izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.⁶⁹

4.1. Poveravanje prava na obavljanje komunalne delatnosti

Poveravanje prava na obavljanje komunalne delatnosti regulisano je Zakonom o komunalnim delatnostima.

U Zakonu o komunalnim delatnostima je delatnost proizvodnje toplotne energije deo jedinstvene delatnosti: proizvodnja i distribucija toplotne energije.⁷⁰

Pravo na obavljanje komunalne delatnosti stiče se na osnovu poveravanja obavljanja konkretne delatnosti. Pod poveravanjem obavljanja komunalne delatnosti podrazumeva se vremenski oročeno ugovorno uređivanje odnosa u vezi sa obavljanjem komunalne delatnosti ili pojedinih poslova iz okvira komunalne delatnosti između jedne ili više jedinica lokalne samouprave i vršioca komunalne delatnosti, koje za cilj ima pružanje komunalnih usluga na teritoriji jedne ili više jedinica lokalne samouprave ili na delu teritorije jedinice lokalne samouprave.

Poveravanje obavljanja komunalne delatnosti vrši se na osnovu: 1) odluke skupštine jedinice lokalne samouprave o načinu obavljanja komunalne delatnosti i 2) ugovora o poveravanju.

Ukoliko se osniva javno preduzeće za obavljanje komunalne delatnosti, nije potrebno da zaključuje ugovor o poveravanju, već se vršilac komunalne delatnosti može odrediti u odluci o načinu obavljanja komunalne delatnosti.

U zavisnosti od finansiranja obavljanja komunalne delatnosti, razlikuje se postupak poveravanja njenog obavljanja. Postoje dva slučaja: 1) kada vršilac dobija pravo da finansiranje obav-

68 Zakonom o javnim preduzećima i obavljanju delatnosti od opšteg interesa je utvrđeno da su komunalne delatnosti delatnosti od opšteg interesa.

69 Član 178. Zakona o energetici.

70 U Zakonu o energetici postoje dve delatnosti: proizvodnja toplotne energije i distribucija i snabdevanje toplotnom energijom. Takođe, utvrđeno je da je proizvođač toplotne energije, kome je aktom o osnivanju ili aktom o poveravanju obavljanja delatnosti proizvodnje toplotne energije utvrđena obaveza proizvodnje toplotne energije za tarifne kupce, dužan da proizvedenu toplotnu energiju isporučuje energetskom subjektu koji obavlja delatnost snabdevanja tarifnih kupaca toplotnom energijom prema godišnjem bilansu potreba tarifnih kupaca. Ovaj proizvođač toplotne energije i energetski subjekt koji obavlja delatnost snabdevanja tarifnih kupaca toplotnom energijom, u slučaju da se te delatnosti ne obavljaju u istom pravnom subjektu, zaključuju godišnji ugovor o prodaji toplotne energije za potrebe tarifnih kupaca. Ovaj ugovor se zaključuje u pismenoj formi.

ljanja komunalne delatnosti obezbeđuje u celosti ili delimično naplatom naknade od korisnika usluga, na koji postupak se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju koncesije i 2) kada se obavljanje komunalne delatnosti finansira iz budžeta jedinice lokalne samouprave, na koji postupak se primenjuju odredbe zakona kojim se uređuju javne nabavke.

Skupština jedinice lokalne samouprave odlukama propisuje: 1) način obavljanja komunalne delatnosti, kao i 2) opšta i posebna prava i obaveze vršilaca komunalne delatnosti i korisnika usluga na svojoj teritoriji, uključujući i: 2.1) način plaćanja cene komunalne usluge, 2.2) način vršenja kontrole korišćenja i naplate komunalne usluge i 2.3) ovlašćenja vršioca komunalne delatnosti u vršenju kontrole i 2.4) mere koje su kontrolori ovlašćeni da preduzimaju.

4.2. Koncesija na obavljanje komunalne delatnosti⁷¹

Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama je utvrđeno da se i koncesijom može steći pravo na obavljanje delatnosti od opšteg interesa⁷².

Postupak dobijanja koncesije je detaljno uređen Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama. U nekim elementima procedure upućuje se na Zakon o javnim nabavkama. Pravni osnov koncesije je ugovor o koncesiji.⁷³

Koncesija se može dati najkraće na pet, a najduže na pedeset godina⁷⁴, osim ako nekim drugim zakonom nije drugačije utvrđeno.

Propisano je da se uređivanje uslova i postupka zaključivanja ugovora o koncesijama zasniva na načelima: 1) zaštite javnog interesa, 2) efikasnosti, 3) transparentnosti, 4) jednakog i pravičnog tretmana, 5) slobodne tržišne utakmice, 6) proporcionalnosti, 7) zaštite životne sredine, 8) autonomije volje i 9) ravnopravnosti ugovornih strana. Prilikom sprovođenja postupka davanja koncesija, davalac koncesije dužan je da, u odnosu na sve učesnike u postupku, primenjuje i: 1) načelo slobode kretanja robe, 2) načelo slobode pružanja usluga, 3) načelo zabrane diskriminacije i 4) načelo uzajamnog priznavanja.

4.2.1. Postupak davanja koncesije

Postupak davanja koncesije vrši javno telo⁷⁵.

Svaki javni ugovor (pa i javni ugovor sa elementima koncesije - ugovor o koncesijama) dodeljuje sa u postupku koji se pokreće objavljivanjem javnog poziva na srpskom jeziku i na stranom

71 Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama utvrđeno je da je koncesija, ugovorno javno-privatno partnerstvo sa elementima koncesije u kome je javnim ugovorom uređeno komercijalno korišćenje prirodnog bogatstva, odnosno dobra u opštoj upotrebi koja su u javnoj svojini ili obavljanja delatnosti od opšteg interesa, koje nadležno javno telo ustupa domaćem ili stranom licu, na određeno vreme, pod posebno propisanim uslovima, uz plaćanje koncesione naknade od strane privatnog, odnosno javnog partnera, pri čemu privatni partner snosi rizik vezan za komercijalno korišćenje predmeta koncesije.

72 Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama utvrđeno je da je koncesija, ugovorno javno-privatno partnerstvo sa elementima koncesije u kome je javnim ugovorom uređeno komercijalno obavljanje delatnosti od opšteg interesa, koje nadležno javno telo ustupa domaćem ili stranom licu, na određeno vreme, pod posebno propisanim uslovima, uz plaćanje koncesione naknade od strane privatnog, odnosno javnog partnera, pri čemu privatni partner snosi rizik vezan za komercijalno korišćenje predmeta koncesije.

73 Postupak zaključenja ovog ugovora je detaljnije razrađen nego postupak zaključenja ugovora o poveravanju. S druge strane, postupak dobijanja koncesije obzirom na propisane rokove i stadijume, može da bude dugotrajniji nego poveravanje obavljanja delatnosti od opšteg interesa putem ugovora o poveravanju.

74 Opšti rok za koncesije je utvrđen Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama.

75 Javno telo je, shodno Zakonu o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama: 1) državni organ, organizacija, ustanova i drugi direktni ili indirektni korisnik budžetskih sredstava u smislu zakona kojim se uređuje budžetski sistem i budžet, kao i organizacija za obavezno socijalno osiguranje; 2) javno preduzeće; 3) pravno lice koje obavlja i delatnost od opšteg interesa, ukoliko je ispunjen neki od sledećih uslova: 3.1) da više od polovine članova organa upravljanja tog pravnog lica čine predstavnici javnog tela; 3.2) da više od polovine glasova u organu tog pravnog lica imaju predstavnici javnog tela; 3.3) da javno telo vrši nadzor nad radom tog pravnog lica; 3.4) da javno telo poseduje više od 50% akcija, odnosno udela u tom pravnom licu; 3.5) da se više od 50 % finansira iz sredstava javnog tela; 4) pravno lice osnovano od javnog tela, a koje obavlja i delatnost od opšteg interesa i koje ispunjava najmanje jedan od uslova iz tačke prethodne tačke.

jeziku koji se uobičajeno koristi u međunarodnoj trgovini. Zakonom o javno-privatno partnerstvu i koncesijama⁷⁶ uređen je postupak davanja koncesija, rok za prijem ponuda (koji iznosi najmanje 60 dana), poverljivost i tajnost podataka iz dostavljene ponude i sl.

4.2.2. Postupak utvrđivanja koncesionog akta

Prethodni postupak postupku davanja koncesije je postupak utvrđivanja koncesionog akta.

Ovaj postupak započinje postupkom utvrđivanja predloga koncesionog akta. Javno telo, pre sačinjavanja predlog za donošenje koncesionog akta imenuje stručni tim za izradu konkursne dokumentacije koji vrši: 1) procenu vrednosti koncesije; 2) izrađuje studiju opravdanosti davanja koncesija i 3) preduzimanje svih ostalih radnji koje prethode postupku davanja koncesije. Predlog za donošenje koncesionog akta za dodelu koncesije na proizvodnju toplotne energije dostavlja se skupštini jedinice lokalne samouprave.

Nakon usvajanja predloga za donošenje koncesionog akta, predloženi koncesioni akt postaje koncesioni akt, koji sadrži sve elemente predloga koncesionog akta, i to: 1) predmet koncesije; 2) razloge za davanje koncesije; 3) eventualno oduzimanje poverenih poslova i oduzimanje prava korišćenja imovine za obavljanje poverenih poslova; 4) podatke o uticaju koncesione delatnosti na životnu sredinu, na infrastrukturu i druge privredne oblasti, na efikasno funkcionisanje tehničko-tehnoloških sistema; 5) minimalne tehničke, finansijske i iskustvene kvalifikacije koje učesnik u postupku mora da ispunjava da bi mu se omogućilo učestvovanje u postupku izbora koncesionara i pregovaranja; 6) rok trajanja koncesije, uključujući obrazloženje predloženog roka; 7) podatke o potrebnim novčanim i drugim sredstvima i dinamici njihovog ulaganja, način plaćanja, davanja garancija ili drugih sredstava obezbeđenja za izvršavanje koncesionih obaveza, prava i obaveze koncesionara prema korisnicima usluga koje su predmet koncesije i pitanja vezana za podnošenje prigovora od strane tih korisnika, pitanja uslova i načina vršenja nadzora, i cene i opšte uslove za korišćenje dobara i obavljanje delatnosti; 8) podatke o naknadama koje plaćaju koncedent i koncesionar⁷⁷; 9) ocenu o potrebnom broju radnih mesta i kvalifikovane radne snage u vezi sa izvršavanjem koncesije, ukoliko se predlaže da to bude elemenat koncesionog akta.

Posebno značajnu ulogu ima stručni tim javnog tela, koji, pored aktivnosti na pripremi koncesionog akta, u postupku davanja koncesije ima i sledeće zadatke: 1) pružanje stručne pomoći javnom telu pri pripremi potrebnih analiza, odnosno studija opravdanosti davanja koncesije, pri pripremi i izradi uslova i konkursne dokumentacije, pravila i uslova za ocenu ponuđača i primljenih ponuda, kao i kriterijuma za izbor ponude; 2) pregledanje i ocena pristiglih ponuda; 3) utvrđivanje predloga odluke o izboru najpovoljnije ponude za davanje koncesije ili predloga odluke o poništaju postupka davanja koncesije, i obrazloženje tih predloga; 4) obavljanje ostalih poslova potrebnih za realizaciju postupka davanja koncesije. Stručni tim za koncesije, o svom radu vodi zapisnik i sačinjava druga dokumenta koja potpisuju svi članovi stručnog tima.

Javno telo u izradi studije opravdanosti davanja koncesije posebno uzima u obzir javni interes, uticaj na životnu sredinu, uslove rada, zaštitu prirode i kulturnih dobara, finansijske efekte koncesije na budžet Republike Srbije, odnosno budžet autonomne pokrajine i budžet jedinice lokalne samouprave.

⁷⁶ Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama se primenjuje na sve javne ugovore koji nisu izuzeti i čija je procenjena vrednost bez poreza na dodatu vrednost (PDV) jednaka ili viša od donjih graničnih vrednosti ispod kojih javna tela nisu u obavezi da primenjuju zakon kojim se uređuju javne nabavke, određenih zakonom kojim se uređuje godišnji budžet Republike Srbije.

⁷⁷ Nije jasno kakvu naknadu vezanu za davanje koncesije može da plaća koncedent.

4.2.3. Postupak zaključivanja ugovora o koncesiji

Postupak davanja koncesije počinje danom objavljivanja javnog poziva u "Službenom glasniku Republike Srbije", a okončava se donošenjem konačne odluke o izboru najpovoljnije ponude ili donošenjem konačne odluke o poništaju postupka davanja koncesije.

Konkursna dokumentacija sadrži: 1) oblik ponude, 2) sadržaj ponude, 3) rok važnosti ponude, 4) opis predmeta koncesije (tehničke specifikacije), 5) nacrt javnog ugovora o koncesiji, 6) uslove i dokaze koje su ponuđači obavezni da dostave uz ponudu u svrhu dokazivanja njihove osposobljenosti, 7) zahtev za dostavu pune liste povezanih društava, 8) rok za donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude, kao i 9) sve ostale zahteve koje ponuđač mora da ispuni.

Potrebno je ukazati da ako davalac koncesije ili drugo javno telo na osnovu posebnog propisa ima pravo određivanja cene koju koncesionaru za njegove usluge plaćaju krajnji korisnici ili davanja saglasnosti koncesionaru na tarifu njegovih javnih usluga, takvo pravo, kao sastavni deo odredaba javnog ugovora o koncesiji koja je predmet postupka dodele, treba da bude sastavni deo konkursne dokumentacije. Ovo je posebno značajno ukoliko se radi o proizvodnji toplotne energije za tarifne kupce.

Javni poziv mora da sadrži sledeće podatke: 1) kontakt podatke davaoca koncesije; 2) predmet koncesije, uključujući prirodu i obim koncesione delatnosti, mesto obavljanja koncesione delatnosti i rok trajanja koncesije; 3) rok za predaju ponuda, adresu na koju se dostavljaju ponude, jezik i pismo na kojem ponude moraju biti sačinjene; 4) lične, stručne, tehničke i finansijske uslove koje moraju da zadovolje ponuđači, kao i isprave kojima se dokazuje njihovo ispunjenje; 5) kriterijume za izbor najpovoljnije ponude; 6) datum dostavljanja obaveštenja o ishodu postupka; 7) naziv i adresu tela nadležnog za rešavanje po zahtevima za zaštitu prava, kao i podatke o rokovima za njihovo podnošenje.

Pre početka postupka davanja koncesije, davalac koncesije je dužan da u konkursnoj dokumentaciji i javnom pozivu navede obavezu ponuđača da dostavi bankarsku garanciju (u daljem tekstu: garancija) za ozbiljnost ponude. Davalac koncesije dužan je da utvrdi visinu garancije za ozbiljnost ponude u apsolutnom iznosu. Garancija za ozbiljnost ponude ne može biti viša od 5% procenjene vrednosti koncesije.⁷⁸

Kriterijumi na kojima davalac koncesije zasniva izbor najpovoljnije ponude su: 1) u slučaju ekonomski najpovoljnije ponude sa stanovišta davaoca koncesije, kriterijumi vezani za predmet koncesije, kao što su: kvalitet, visina naknade, cena, tehničko rešenje, estetske, funkcionalne i ekološke osobine, cena pružene usluge prema krajnjim korisnicima, operativni troškovi, ekonomičnost, servisiranje nakon predaje i tehnička pomoć, datum isporuke i rokovi isporuke ili rokovi završetka radova ili 2) najviša ponuđena koncesiona naknada.

Davalac koncesije donosi odluku o izboru najpovoljnije ponude za koju će ponuditi potpisivanje javnog ugovora o koncesiji. Davalac koncesije ne može potpisati javni ugovor o koncesiji pre isteka perioda mirovanja, koje iznosi 15 dana od dana dostavljanja odluke o izboru najpovoljnije ponude svakom ponuđaču.

Rok za donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude mora biti primeren, a počinje da teče danom isteka roka za dostavljanje ponuda. Ako u konkursnoj dokumentaciji nije navedeno drugačije, rok za donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude iznosi 60 dana.

⁷⁸ Ostale osobine garancije za ozbiljnost ponude utvrđene su članom 38. Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama.

Odluka o izboru najpovoljnije ponude sadrži: 1) naziv davaoca koncesije sa brojem i datumom donošenja odluke; 2) naziv ponuđača; 3) predmet koncesije; 4) prirodu, obim i mesto obavljanja koncesione delatnosti; 5) rok trajanja koncesije; 6) posebne uslove koje treba da ispunjava koncesionar tokom trajanja koncesije; 7) iznos koncesione naknade ili osnov za utvrđivanje iznosa koncesione naknade koju će plaćati koncesionar ili koncedent⁷⁹; 8) rok u kojem je najpovoljniji ponuđač obavezan da potpiše javni ugovor o koncesiji sa davaocem koncesije; 9) rok u kome davalac koncesije može pozvati druge ponuđače da potpišu ugovor o koncesiji u slučaju nepotpisivanja ugovora od strane najpovoljnijeg ponuđača, kao i obavezu produženja roka obaveznosti ponude i roka bankarske garancije za ozbiljnost ponude; 10) obrazloženje razloga za izbor ponuđača; 11) pouku o pravnom leku; 12) potpis odgovornog lica i pečat davaoca koncesije.

4.2.4. Ugovor o koncesiji

Ugovorom o koncesiji se uređuju prava i obaveze države kao koncedenta i korisnika koncesije (koncesionara). Ugovorom se obavezno uređuje vreme, mesto i način korišćenja koncesije i obaveza plaćanja koncesione naknade.

Ugovor o koncesiji zaključuje nadležni organ jedinice lokalne samouprave u ime i za račun jedinice lokalne samouprave, uz prethodnu pismenu saglasnost Vlade⁸⁰, u skladu sa Zakonom o javnoprivatnom-partnerstvu i koncesijama i koncesionim aktom.

Ukoliko je koncesija data većem broju lica, ugovor o koncesiji zaključuje svaki od koncesionara ili lice ovlašćeno od tih koncesionara, po specijalnom punomoćju.

Prilikom određivanja odredaba i uslova javnog ugovora, javni partner uređuje sledeća pitanja: 1) karakter i obim radova koje treba da izvrši i/ili usluga koje treba da obezbedi privatni partner i uslove za njihovo obezbeđenje, pod uslovom da su navedeni u javnom pozivu; 2) raspodela rizika između javnog i privatnog partnera; 3) odredbe o minimalnom zahtevanom kvalitetu i standardu usluga i radova u interesu javnosti ili korisnika usluga ili javnih objekata, kao i posledice neispunjenja ovih zahteva u pogledu kvaliteta, pod uslovom da ne predstavljaju povećanje ili smanjenje naknade privatnom partneru iz tačke 9) ovog stava; 4) obim isključivih prava privatnog partnera, ako postoje; 5) eventualnu pomoć koju javni partner može pružiti privatnom partneru za dobijanje dozvola i odobrenja potrebnih za realizaciju koncesije; 6) zahteve u vezi sa društvom za posebne namene⁸¹ u pogledu: pravne forme, osnivanja, minimalnog kapitala i minimalnih drugih sredstava ili ljudskih resursa, strukture akcionara, organizacione strukture i poslovnih prostorija kao i poslovnih aktivnosti ovog društva; 7) vlasništvo nad sredstvima koja se odnose na projekat i po potrebi, obaveze ugovornih strana u pogledu sticanja projektnih sredstava i eventualno potrebnih službenosti; 8) visina i način izračunavanja koncesione naknade, ako je ima;

79 Nije jasno kakvu naknadu vezanu za davanje koncesije može da plaća koncedent.

80 Ovo je potvrđeno i u članu 46. stav 3. Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama. Ako javni ugovor, nezavisno koje javno telo ga zaključuje, sadrži odredbe koje na bilo koji način dovode do odgovornosti Republike Srbije ili imaju direktnog uticaja na budžet Republike Srbije, neophodno je pribaviti saglasnost Vlade. Ipak, u članu 47. stav 5. ovog zakona je propisano da davanje saglasnosti Vlade na konačni nacrt javnog ugovora u kome Republika Srbija nije ugovorna strana, ne podrazumeva odgovornost Republike Srbije za sporove koji nastanu iz tog ugovora između javnog i privatnog partnera.

81 Društvo za posebne namene, shodno Zakonu o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama je privredno društvo koje može osnovati privatni, odnosno javni partner za potrebe zaključenja javnog ugovora, odnosno za potrebe realizacije projekta javno-privatnog partnerstva

9) naknada privatnom partneru, bez obzira da li se sastoji od tarifa ili naknada za obezbeđene objekte ili usluge, način i formula za utvrđivanje, periodično usklađivanje i prilagođavanje tih tarifa ili naknada, eventualne isplate koje javni partner treba da izvrši privatnom partneru; 10) mehanizmi za povećanje ili smanjenje naknade (bez obzira na pravni oblik) privatnom partneru u zavisnosti od dobrog ili lošeg kvaliteta njegovih usluga/objekata; 11) postupak koji javni partner koristi za razmatranje i odobravanje projekata, planova izgradnje i specifikacija, kao i postupci za testiranje i konačnu inspekciju, odobrenje i prijem infrastrukturnog objekta kao i izvršenih usluga, ako je potrebno; 12) postupci za izmene projekata, planova izgradnje i specifikacija ako ih jednostrano utvrđuje javni partner i postupci za saglasnost o eventualnom produženju rokova i/ili povećanju naknade (uključujući troškove finansiranja); 13) obim obaveze privatnog partnera da zavisno od slučaja obezbedi izmenu objekata ili usluga u toku trajanja ugovora da bi se udovoljilo izmenjenoj stvarnoj tražnji za uslugom, njenom kontinuitetu i njenom pružanju pod suštinski istim uslovima svim korisnicima, kao i posledice toga na naknadu (i troškove finansiranja) za privatnog partnera; 14) mogući obim izmena javnog ugovora nakon njegovog zaključenja, lica koja imaju pravo da to zahtevaju i mehanizam za usaglašavanje tih izmena; 15) eventualna prava javnog partnera da privatnom partneru odobri zaključenje najvažnijih podizvođačkih ugovora ili ugovora sa zavisnim društvima privatnog partnera ili sa drugim povezanim licima; 16) jemstva koja treba da obezbedi privatni partner ili javni partner (uključujući jemstva javnog partnera finansijerima); 17) pokriće osiguranjem koje treba da obezbeđuje privatni partner; 18) raspoloživi pravni lekovi u slučaju da bilo koja ugovorna strana ne izvrši svoje ugovorne obaveze; 19) mera u kojoj bilo koja ugovorna strana može biti izuzeta od odgovornosti za neizvršenje ili kašnjenje u ispunjenju ugovornih obaveza usled okolnosti realno van njene kontrole (viša sila, promena zakona i sl.); 20) rok trajanja javnog ugovora i prava i obaveze ugovornih strana nakon njegovog isteka (uključujući i stanje u kojem se imovina mora predati javnom partneru), postupak produženja ugovorenog roka uključujući njegove posledice na finansiranje projekta; 21) kompenzacija i prebijanje potraživanja; 22) posledice štetne promene propisa; 23) razlozi i posledice prevremenog raskida (uključujući minimalan iznos koji se mora isplatiti javnom ili privatnom partneru), ugovorne kazne i odgovarajuće odredbe predviđene u tački 19) ovog stava; 24) eventualna ograničenja odgovornosti ugovornih strana; 25) svi sporedni ili povezani ugovori koje treba zaključiti, uključujući i one namenjene lakšem finansiranju troškova vezanih za projekat, kao i efekte tih ugovora na javni ugovor. To naročito obuhvata posebne odredbe kojima se javnom partneru dozvoljava da zaključi ugovor sa finansijerima privatnog partnera i da obezbedi prava na prenos javnog ugovora na lice koje navedu finansijeri u određenim okolnostima; 26) mero-davno pravo i mehanizam za rešavanje sporova; 27) okolnosti pod kojima javni partner ili određeno treće lice može (privremeno ili na drugi način) preuzeti vođenje objekta ili drugu funkciju privatnog partnera kako bi se obezbedilo delotvorno i neprekidno vršenje usluge i/ili objekata koji su predmet ugovora u slučaju ozbiljnih propusta privatnog partnera u izvršavanju njegovih obaveza; 28) oporezivanje i fiskalna pitanja - ako postoje.

Javni ugovor može biti zaključen po dobijanju saglasnosti nadležnog organa jedinice lokalne samouprave. Po dobijanja ove saglasnosti, javni partner mora odabranom najpovoljnijem ponuđaču da ponudi potpisivanje javnog ugovora o koncesiji u roku koji je odredio odlukom o izboru najpovoljnije ponude.

Koncesionar, odnosno koncedent⁸² je dužan da plaća novčanu naknadu za koncesiju u iznosu i na način kako je to uređeno javnim ugovorom o koncesiji, osim ako plaćanje naknade za koncesiju nije ekonomski opravdano. Koncesiona naknada određuje se u zavisnosti od vrste prirodnog bogatstva, vrste delatnosti, roka trajanja koncesije, poslovnog rizika i očekivane dobiti, opremljenosti i površini dobra u opštoj upotrebi, odnosno javnog dobra.

Javni ugovor može biti finansiran od strane privatnog partnera kroz kombinaciju direktnih ulaganja u kapital ili putem zaduženja, uključujući bez ograničenja strukturirano ili projektno finansiranje i sl. obezbeđeno od strane međunarodnih finansijskih institucija, banaka, odnosno trećih lica (u daljem tekstu: finansijeri).

Uz prethodnu saglasnost javnog partnera, privatni partner biće ovlašćen da dodeli, optereti hipotekom, založi, u periodu i obimu koji je u skladu sa Zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama, odnosno zakonom kojim se uređuje javna svojina, bilo koje svoje pravo, odnosno obavezu iz javnog ugovora ili drugu imovinu vezanu za projekat, u korist finansijera, a u cilju obezbeđivanja plaćanja bilo kog nastalog ili budućeg potraživanja u vezi sa izgradnjom i finansiranjem, odnosno refinansiranjem koncesije.

Na zahtev finansijera i privatnog partnera, javni partner može prihvatiti da dâ određena razumno zahtevana obezbeđenja i prihvati preuzimanje određenih odgovornosti koje su neophodne privatnom partneru u vezi sa bilo kojom obavezom iz javnog ugovora.

Potrebno je naglasiti da je status ugovornih strana u koncesiji zaštićen na način što je propisano da u slučaju promene propisa nakon zaključenja javnog ugovora koje pogoršavaju položaj privatnog ili javnog partnera, ugovor se može izmeniti bez ograničenja, a u obimu koji je neophodan da se privatni, odnosno javni partner dovede u položaj u kome je bio u momentu zaključenja javnog ugovora.⁸³

4.3. Ulaganje u javno (komunalno) preduzeće, odnosno privredno društvo koje obavlja komunalnu delatnost

Ulaganje u javno (komunalno) preduzeće, odnosno privredno društvo koje obavlja komunalnu delatnost, se odvija u skladu sa Zakonom o komunalnim delatnostima, Zakonom o javnim preduzećima i Zakonom o privrednim društvima.

Ulaganje u privredni subjekt ne menja samo strukturu vlasništva nad njegovim kapitalom, već se može odraziti i na njegovu upravljačku strukturu, ali i na samo biće privrednog subjekta.

Shodno članu 60. Zakona o javnim preduzećima, radi obezbeđivanja zaštite opšteg interesa u javnom preduzeću, osnivač daje saglasnost na ulaganje kapitala, statusne promene i akt o proceni vrednosti državnog kapitala i iskazivanju tog kapitala u akcijama, kao i na program i odluku o svojinskoj transformaciji, druge odluke u skladu sa osnivačkim aktom. Ova odredba se primenjuje i na društva kapitala sa većinskim učešćem državnog kapitala koja obavljaju delatnost od opšteg interesa, osim ako osnivačkim aktom tog društva nije drugačije uređeno.

Ovakva procedura nije predviđena za društva kapitala koja nemaju većinsko učešće državnog kapitala, koja su pravo na obavljanje komunalne delatnosti stekla na osnovu odluke skupštine jedinice lokalne samouprave i ugovora o poveravanju obavljanja ove delatnosti. Poštovanje ugovornih odredbi je mehanizam kontrole obavljanja komunalne delatnosti od strane ovih vršilaca komunalne usluge.

82 Pretpostavka je da se ovde radi o tehničkoj grešci u samom tekstu zakona, jer koncedent ne bi trebalo da plaća koncesionu naknadu sam sebi.

83 Član 52. Zakona o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama.

5. LICENCA⁸⁴

Licenca je dozvola za obavljanje energetske delatnosti koju izdaje Agencija za energetiku Republike Srbije (u daljem tekstu: Agencija). Ukoliko se radi o proizvodnji toplotne energije, licencu izdaje nadležni organ jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.

Licenca je administrativni akt o ispunjenosti uslova propisanih Zakonom o energetici i Pravilnikom o uslovima u pogledu stručnog kadra i načinu izdavanja i oduzimanja licence za obavljanje energetske delatnosti. To je poslednji u nizu pravnih akata neophodnih za obavljanje energetske delatnosti. Licencu mora da poseduje lice koje već ima u posedu postrojenje, a ukoliko se radi o licu koje obavlja delatnost proizvodnje toplotne energije, ono mora da poseduje i pravo na obavljanje ove delatnosti koje je steklo na osnovu odluke o osnivanju, ugovora o poveravanju obavljanja delatnosti od opšteg interesa ili na osnovu ugovora o koncesiji.

Uslovi za dobijanje licence su: 1) da je podnosilac zahteva registrovan za obavljanje energetske delatnosti za koju se izdaje licenca; 2) da je za energetski objekat izdata upotrebna dozvola; 3) da energetski objekti i ostali uređaji, instalacije ili postrojenja neophodni za obavljanje energetske delatnosti ispunjavaju uslove i zahteve utvrđene tehničkim propisima, propisima o energetske efikasnosti, propisima o zaštiti od požara i eksplozija, kao i propisima o zaštiti životne sredine; 4) da podnosilac zahteva ispunjava propisane uslove u pogledu stručnog kadra za obavljanje poslova tehničkog rukovođenja, rukovanja i održavanja energetske objekata, odnosno uslove u pogledu broja i stručne osposobljenosti zaposlenih lica za obavljanje poslova na održavanju energetske objekata, kao i poslova rukovaoca u tim objektima; 5) da podnosilac zahteva raspolaže finansijskim sredstvima koja su neophodna za obavljanje energetske delatnosti; 6) da direktor, odnosno članovi organa upravljanja nisu bili pravosnažno osuđeni za krivična dela u vezi sa obavljanjem privredne delatnosti; 7) da podnosiocu zahteva nije izrečena mera zabrane obavljanja delatnosti ili ako su prestale pravne posledice izrečene mere; 8) da podnosilac zahteva poseduje dokaz o pravnom osnovu za korišćenje energetske objekta u kojem se obavlja energetska delatnost; 9) da nad podnosiocem zahteva nije pokrenut postupak stečaja ili likvidacije.

Licenca za proizvodnju električne energije, kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije i proizvodnju toplotne energije izdaje se na period od 30 godina.⁸⁵ Prilikom izdavanja licence plaća se određena taksa Agenciji. Za posedovanje licence Agenciji se godišnje plaća određena naknada.⁸⁶ Ukoliko se radi o licenci za proizvodnju toplotne energije, ove takse i naknade zavisice od odluka nadležnih organa jedinice lokalne samouprave.

U slučaju da nosilac licence prestane da ispunjava propisane uslove za dobijanje licence, ili da ne ispunjava bilo koje druge propise vezane za obavljanje energetske delatnosti, licenca mu se može privremeno ili stalno oduzeti.

Licenca nije potrebna za obavljanje: 1) proizvodnje električne energije u objektima ukupne odobrene snage priključka do 1 MW i proizvodnje električne energije isključivo za sopstvene potrebe; 2) proizvodnje toplotne energije u objektima ukupne snage do 1 MWt i proizvodnje toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe; 3) kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije u termoelektranama - toplanama u objektima do 1 MW ukupne odobrene

⁸⁴ Nakon što stekne pravo na obavljanje delatnosti proizvodnje električne energije, energetski subjekt koji proizvodi električnu energiju treba da se obrati Ministarstvu nadležnom za vodoprivredu, odnosno Sekretarijatu nadležnom za vodoprivredu (ako se nalazi na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine) za utvrđivanje naknade za korišćenje površinskih, podzemnih i mineralnih voda, da izvrši obračun naknade za korišćenje vode. Ova naknada je utvrđena samo za javno elektroprivredno preduzeće.

⁸⁵ Član 21. stav 1. Zakona o energetici.

⁸⁶ Naknada za licence utvrđena je Aktima Agencije za energetiku i to: Kriterijumima i merilima za određivanje visine naknade za licence za obavljanje energetske delatnosti i Odlukom o vrednosti koeficijenta za obračun visine naknade za licence za obavljanje energetske delatnosti za konkretnu godinu.

električne snage priključka i 1 MWt ukupne toplotne snage, kao i kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije isključivo za sopstvene potrebe.

U Pravilniku o uslovima u pogledu stručnog kadra i načinu izdavanja i oduzimanja licence za obavljanje energetske delatnosti definisan je zahtev za izdavanje licence za obavljanje energetske delatnosti za proizvodnju električne energije. Kada se radi o proizvodnji električne energije različito je definisan obrazac u zavisnosti od objekata u kojima se proizvodi električna energija, tako da postoji poseban obrazac za objekte za proizvodnju električne energije u termoelektranama.

Shodno odredbama Pravilnika o uslovima u pogledu stručnog kadra i načinu izdavanja i oduzimanja licence za obavljanje energetske delatnosti utvrđen je poseban obrazac za izdavanje licence za proizvodnju električne energije u elektrani-toplani sa kombinovanim procesom proizvodnje. Licenca za proizvodnju električne energije u ovakvom objektu se izdaje u skladu sa odredbama Zakona o energetici i ovog pravilnika.

Zakonom o energetici je propisano da je izdavanje licenci za proizvodnju toplotne energije u toplanama u nadležnosti jedinice lokalne samouprave.⁸⁷

---

87 Član 178. Zakona o energetici.

6. PRIKLJUČENJE POSTROJENJA NA MREŽU

6.1. Priključenje postrojenja na elektroenergetsku mrežu

Nakon dobijanja upotrebne dozvole neophodno je izvršiti priključenje postrojenja na elektroenergetsku mrežu. Objekat proizvođača električne energije priključuje se na prenosni odnosno distributivni elektroenergetski sistem pod uslovima i na način propisan Zakonom o energetici, Uredbom o uslovima isporuke električne energije i Pravilima o radu prenosnog odnosno distributivnog elektroenergetskog sistema, a u skladu sa standardima i tehničkim propisima koji se odnose na uslove priključenja i korišćenja elektroenergetskih objekata, uređaja i postrojenja.

Objekat proizvođača električne energije priključuje se na prenosni ili distributivni sistem na osnovu odobrenja za priključenje nadležnog operatora sistema.

Odobrenje za priključenje izdaje se rešenjem u upravnom postupku, na zahtev pravnog ili fizičkog lica čiji se objekat priključuje. Ovim rešenjem se, između ostalog, utvrđuju uslovi koje je podnosilac zahteva, proizvođač električne energije, dužan da ispuni da bi proizvodni objekat bio priključen na sistem.

Troškovi priključenja obuhvataju i troškove nabavke mernih uređaja i snosi ih podnosilac zahteva za priključenje.

Visinu troškova utvrđuje operator prenosnog, odnosno transportnog i distributivnog sistema u skladu sa Metodologijom⁸⁸ za utvrđivanje troškova priključenja koju donosi Agencija. Ovom metodologijom su utvrđeni način i bliži kriterijumi za obračun troškova priključka, a u zavisnosti od odobrene instalisane snage, mesta priključka, potrebe za izvođenjem radova ili potrebe za ugrađivanjem neophodne opreme i drugih objektivnih kriterijuma.

Operator sistema, je, na osnovu Metodologije, doneo sopstveni. akt o visini troškova priključenja, koji dostavlja Agenciji za energetiku pre početka primene i on mora biti usklađen sa navedenom metodologijom.

Postupak počinje podnošenjem zahteva za izdavanje odobrenja za priključenje, koji se podnosi energetsom subjektu za prenos, odnosno distribuciju električne energije na čiji sistem se priključuje postrojenje.

Uz ovaj zahtev podnose se podaci o: 1) vlasniku objekta, odnosno nosiocu prava korišćenja objekta (za fizičko lice: lično ime i prebivalište, JMBG, a za pravno lice odnosno preduzetnika: poslovno ime odnosno naziv, sedište, PIB, matični broj, račun i odgovorno lice); 2) objektu za čije se priključenje traži izdavanje odobrenja za priključenje (adresa, vrsta, lokacija objekta i namena objekta); 3) vremenu kad se predviđa priključenje objekta. Takođe se podnose i podaci o: 1) ukupnoj instalisanoj snazi objekta, broju i snazi generatorskih jedinica, generatorski napon i blok transformator; 2) očekivanoj godišnjoj i mesečnoj proizvodnji; 3) uređajima za zaštitu i merenje; 4) energetska dozvola i licenca za obavljanje delatnosti proizvodnje električne energije, za objekte snage veće od 1 MW, (iz ovog proizilazi da se prvo pribavlja licenca za obavljanje delatnosti, pa tek onda se priključuje energetska objekat na mrežu).

88 Odluka o utvrđivanju metodologije o kriterijumima i načinu određivanja troškova priključka na prenos i distribuciju električne energije («Sl. glasnik RS» br. 60/06, 79/06, 114/06, 14/07 i 9/09). Od 1. januara 2013. godine, počće da se primenjuje Odluka o utvrđivanju metodologije za određivanje troškova priključenja na sistem za prenos i distribuciju električne energije («Sl. glasnik RS» br. 77/12).

Pored navedenog, za izgrađene objekte se podnose i građevinska dozvola, kao i dokaz o pravu svojine na objektu ili pravu korišćenja objekta.

Energetski subjekt za prenos odnosno distribuciju električne energije, kome je podnet zahtev za priključenje, dužan je da u roku od šezdeset dana, od dana prijema pismenog zahteva, odluči o zahtevu za izdavanje odobrenja za priključenje postrojenja na elektroenergetsku mrežu.

Nadležni energetski subjekt će izdati pozitivno rešenje, ukoliko su ispunjeni svi uslovi, a na osnovu tehničkog izveštaja, obračuna troškova priključka i drugih raspoloživih dokumenata. Rešenje o odobrenju za priključenje objekta na prenosni ili distributivni sistem sadrži naročito: 1) mesto priključenja na sistem; 2) način i tehničke uslove priključenja; 3) odobrenu snagu, odnosno kapacitet; 4) mesto i način merenja energije; 5) rok za priključenje i 6) troškove priključenja.

Rok važnosti Rešenja o odobrenju priključenja je najduže dve godine od dana njegovog donošenja. Na zahtev podnosioca rok važenja ovog Rešenja može se produžiti. Zahtev za produženje roka podnosi se najkasnije 30 dana pre isteka roka utvrđenog istim Rešenjem.

Protiv Rešenja o odobrenju priključenja može se podneti žalba Agenciji za energetiku Republike Srbije u roku od 15 dana od dana dostavljanja Rešenja. Odluka Agencije po žalbi je konačna i protiv nje se može pokrenuti upravni spor.

Energetski subjekt na čiji sistem se priključuje objekat proizvođača energije odobriće priključenje ako utvrdi da uređaji i instalacije objekta koji se priključuje ispunjavaju uslove propisane zakonima, tehničkim i drugim propisima kojima se uređuju uslovi i način eksploatacije tih objekata.

Operator sistema je dužan da priključi objekat proizvođača električne energije na prenosni, odnosno distributivni sistem u roku od 15 dana od dana ispunjenja sledećih uslova: 1) uslova iz odobrenja za priključenje; 2) da je za objekat pribavljena upotrebna dozvola ili da uređaji i instalacije objekta proizvođača ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove; 3) da su za mesto primopredaje uređeni balansna odgovornost i pristup sistemu.

Objekat koji se gradi, odnosno čije je građenje završeno bez građevinske dozvole, ne može biti priključen na elektroenergetsku, mrežu daljinskog grejanja ili druge infrastrukturne mreže.

Zabranjeno je: priključivanje objekata na sistem bez odobrenja za priključenje, samovlasno priključivanje objekata, uređaja ili instalacija na prenosni, transportni ili distributivni sistem, kao i puštanje u pogon istih.

6.2. Priključenje postrojenja na mrežu za distribuciju toplotne energije⁸⁹

Priključenje postrojenja na mrežu za distribuciju toplotne energije vrši se u skladu sa odredbama Zakona o energetici i posebnim propisima ukoliko su doneti.⁹⁰

Kada se radi o postrojenju koje istovremeno proizvodi toplotnu i električnu energiju, ono ne mora biti priključeno na mrežu za distribuciju toplotne energije, ukoliko toplotnu energiju koriste za sopstvene potrebe.⁹¹

⁸⁹ Jedan od veoma važnih elemenata da bi priključenje proizvodnog objekta na toplovod bilo svrishodno, je usklađivanje Zakona o komunalnim delatnostima sa Zakonom o energetici, tj. odvajanje energetske delatnosti proizvodnje toplotne energije od njene distribucije. Takođe je važno i odvajanje distribucije toplotne energije od snabdevanja toplotnom energijom. U svakom slučaju, distribucija toplotne energije mora biti izdvojena od delatnosti koje u sebi imaju elemente prodaje, kako bi se mogli proceniti troškovi distribucije toplotne energije (kao mrežne delatnosti) i time ostvariti konkurentnost proizvedene toplotne energije, sa jasno definisanom cenom, koja konkuriše drugim proizvođačima toplotne energije, odnosno drugim načinima obezbeđenja toplotne energije.

⁹⁰ Pod posebnim propisima se smatraju propisi jedinice lokalne samouprave koji se odnose na način obavljanja komunalne delatnosti proizvodnje i distribucije toplotne energije i obezbeđenja funkcionisanja obavljanja ove delatnosti, njenog kontinuiteta i prava i obaveza vršioca komunalne delatnosti distribucije i snabdevanja toplotnom energijom. U ove propise spadaju i pravila rada distributera toplotne energije, ukoliko ih je doneo.

⁹¹ Član 56. stav 5) Zakona o energetici. – značajno i za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije.

Priključenje objekta na distributivni sistem za toplotnu energiju vrši se na osnovu istih odredbi Zakona o energetici, kao i priključenje objekta na prenosni, odnosno distributivni sistem za električnu energiju.

Ukoliko energetska subjekt obavlja delatnosti proizvodnje toplotne i/ili električne energije u jednom objektu, on treba da bude priključen na toplovod i na elektroenergetski sistem i operativno upravljani na način kako se upravlja objektom za proizvodnju energije.

Priključenje objekta na distributivni sistem za toplotnu energiju vrši se na osnovu odobrenja energetske subjekt za distribuciju i snabdevanje toplotnom energijom, na čiji sistem se priključuje objekat, pod uslovom da uređaji i instalacije objekta koji se priključuje ispunjavaju uslove propisane zakonom, tehničkim i drugim propisima kojima se uređuju uslovi i način eksploatacije tih objekata.

Odobrenje za priključenje se izdaje na zahtev lica čiji se objekat priključuje. Energetski subjekt za distribuciju toplotne energije je dužan da odluči po zahtevu za priključenje u roku od 30 dana od dana prijema pismenog zahteva. Protiv ovog rešenja može se podneti žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja rešenja nadležnom organu jedinice lokalne samouprave (za poslove energetike).

Odobrenje za priključenje postrojenja na distributivni sistem za toplotnu energiju sadrži: 1) mesto priključenja na sistem; 2) način i tehničke uslove priključenja; 3) odobren kapacitet; 4) mesto i način merenja energije; 5) rok za priključenje i 6) troškove priključenja.

Troškove priključka snosi podnosilac zahteva za priključenje. Troškovi priključka utvrđuju se u skladu sa propisima jedinice lokalne samouprave kojima se uređuje način obavljanja komunalne delatnosti. Distributer toplotne energije je dužan da priključi objekat proizvođača energije na sistem u roku i pod uslovima utvrđenim odobrenjem za priključenje.

7. STICANJE STATUSA POVLAŠĆENOG PROIZVOĐAČA ELEKTRIČNE ENERGIJE I MERE PODSTICAJA⁹²

Zakonom o energetici je utvrđena kategorija povlašćenih proizvođača električne energije. Postrojenja na biomasu/biogas po dva osnova osnova mogu steći status povlašćenog proizvođača električne energije: prvo, u procesu proizvodnje koriste obnovljivi izvor energije i drugo, ukoliko u kombinovanom procesu proizvode električnu i toplotnu energiju..

Zakonom o energetici je utvrđeno da povlašćeni proizvođači električne energije imaju pravo na: 1) podsticajne mere kao što su: obaveza otkupa električne energije od povlašćenog proizvođača, cene po kojima se ta energija otkupljuje i period važenja obaveze; 2) prvenstvo pri preuzimanju ukupno proizvedene električne energije u prenosni ili distributivni sistem, osim u slučaju kada je ugrožena sigurnost rada tih sistema; 3) druga prava u skladu sa Zakonom o energetici i podzakonskim aktima ovog zakona, kao i drugim zakonima i propisima kojima se uređuju porezi, carine i druge dažbine, odnosno subvencije i druge mere podsticaja, zaštita životne sredine i energetska efikasnost.

Ovim zakonom je takođe utvrđen postupak podnošenja zahteva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije, kao i obaveza Vlade da donese akta o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije i podsticajnim merama za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

Dana 2. februara 2013. godine, stupile su na snagu uredbе Vlade, kojima je uređen način i postupak sticanja statusa povlašćenog proizvođača električne energije i mere podsticaja za ove kategorije lica.

Shodno odredbama Zakona o energetici Vlada je donela i Uredbu o načinu obračuna i načinu raspodele prikupljenih sredstava po osnovu naknade za podsticaj povlašćenih proizvođača električne energije. Takođe, Vlada je donela i Uredbu kojom se utvrđuje visina naknade za podsticaj električne energije koja se proizvodi iz obnovljivih izvora za 2013. godinu. Ova naknada bi trebalo da se utvrđuje svake godine.

7.1. Sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije

Uredbom o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije uređen je postupak i način sticanja ovog statusa, uz uslove koje treba da ispuni proizvođač električne energije iz biomase da bi stekao ovaj status.

Ovom uredbom je utvrđeno da u elektrani na biomasu energetska vrednost osnovnog goriva, tj. biomase, na godišnjem nivou mora iznositi najmanje 80% ukupne energetske vrednosti utrošenog primarnog goriva. U pogledu elektrana na biogas, utvrđeno je da energetska vrednost osnovnog goriva, odnosno korišćenog obnovljivog izvora energije, mora iznositi najmanje 90% ukupne energetske vrednosti utrošenog primarnog goriva. Takođe je utvrđeno da se kao dopunsko gorivo može koristiti fosilno gorivo, otpadni tehnološki gasovi sa organskom frakcijom ili neki drugi obnovljivi izvor energije.

Takođe, ukoliko se radi o objektu koji istovremeno proizvodi i električnu i toplotnu energiju

⁹² Uređivanje uslova za sticanje statusa povlašćenog proizvođača toplotne energije, kao i kriterijuma za ispunjenost tih uslova, kao način i postupak sticanja tog statusa je u nadležnosti jedinice lokalne samouprave, grada, odnosno grada Beograda.

(kombinovana proizvodnja električne i toplotne energije⁹³) sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije, da bi stekao status povlašćenog proizvođača treba da bude snage do 10 MW i da ima zaključen ugovor o prodaji toplotne energije, osim ako toplotnu energiju koristi za sopstvene potrebe.

Proizvođač koji obavlja delatnost proizvodnje električne energije u više elektrana koje koriste obnovljive izvore energije koje ispunjavaju kriterijume za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije shodno navedenoj uredbi, podnose zahtev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača za svaku elektranu posebno.

Proizvođač koji obavlja delatnost proizvodnje električne energije u elektrani koja sadrži različite proizvodne jedinice, može steći status povlašćenog proizvođača samo za one proizvodne jedinice koje ispunjavaju uslove propisane Zakonom o energetici i Uredbom o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije.

Propisano je da u mestima priključenja na prenosni, odnosno distributivni sistem proizvodne jedinice za koje se podnosi zahtev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača moraju biti ugrađeni posebni merni uređaji za merenje električne energije sa karakteristikama shodno Zakonu o energetici i pravilima o radu prenosnog, odnosno distributivnog sistema. Pored mernih uređaja, ove proizvodne jedinice moraju imati označena merna mesta na kojima se meri ukupna proizvedena toplota, povratna toplota i potrošnja primarne energije.

Zahtev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača podnosi se Ministarstvu nadležnom za poslove energetike. Ovaj zahtev se podnosi na obrascu O-2 (Zahtev za izdavanje rešenja o sticanju statusa povlašćenog proizvođača električne energije iz Uredbe o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije). Ukoliko nastupe bilo kakve promene u podacima koji čine sadržaj navedenog obrasca, a odnose se na osnovne podatke o elektrani, odnosno na sve planirane promene tehnološkog procesa, vrste primarnog goriva ili drugih propisanih karakteristika elektrane, koje su od značaja za sticanje ovog statusa, podnosilac je obavezan da obavesti Ministarstvo nadležno za poslove energetike najkasnije 30 dana pre započinjanja planiranih radova.

Uz zahtev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača dostavljaju se dokazi o ispunjenosti uslova za sticanje tog statusa, i to: 1) kopija licence za obavljanje delatnosti proizvodnje električne energije, ukoliko je elektranu snage veće ili jednake 1 MW; 2) kopija ugovora o obavljanju delatnosti proizvodnje električne energije u elektrani koja je predmet zahteva između nosioca licence i podnosioca zahteva, ukoliko podnosilac zahteva nije imalac licence; 3) upotrebna dozvola za elektranu koja je predmet zahteva; 4) kopija akta o priključenju na prenosni odnosno distributivni sistem, sa potvrdom nadležnog operatora da je merno mesto elektrane koje je predmet zahteva izvedeno u skladu sa uslovima propisanim Zakonom o energetici i Uredbom o uslovima za sticanje statusa povlašćenog proizvođača električne energije; 5) kopiju ugovora o prodaji toplotne energije, odnosno potvrdu podnosioca zahteva da se proizvedena toplotna energija koristi za sopstvene potrebe, ukoliko se zahtev odnosi na elektranu sa kombinovanom proizvodnjom; 6) kopiju sveske glavnog projekta u kojoj je proračunat stepen korisnosti elektrane ukoliko se radi o elektrani sa kombinovanom proizvodnjom; 7) podatke o licu odgovornom za rad elektrane (ime, položaj, telefon, faks i elektronska adresa).

⁹³ Elektrane sa kombinovanom proizvodnjom su elektrane koje u procesu proizvodnje istovremeno proizvode električnu i toplotnu energiju koristeći fosilna goriva (ugalj ili prirodni gas), otpadne tehnološke gasove sa organskom frakcijom ili fosilna goriva u kombinaciji sa nekim obnovljivim izvorom energije, m otpadom ili otpadnim tehnološkim gasovima sa organskom frakcijom. Uredbom je utvrđen i proračun ukupnog stepena korisnosti elektrane za kombinovanu proizvodnju. Ovakva definicija je isključila mogućnost da mere podsticaja stekne elektranu sa kombinovanom proizvodnjom ukoliko koristi isključivo obnovljive izvore.

Status povlašćenog proizvođača utvrđuje Ministarstvo nadležno za poslove energetike rešenjem koje se donosi u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za sticanje statusa povlašćenog proizvođača, ako su ispunjeni uslovi. Protiv ovog rešenja se može podneti žalba Vladi u roku od 15 dana od dana prijema rešenja.

Posebna obaveza povlašćenog proizvođača električne energije je da vodi evidenciju o utrošenom primarnom gorivu (osnovnom i dopunskom) u kojoj se beleži količina i prosečne donje toplotne moći utrošenog goriva.⁹⁴ U slučaju korišćenja šumske biomase kao osnovnog ili dopunskog goriva dokazi za tačnost evidencije smatraju se validnim jedino ukoliko potvrđuju da nabavljena šumska biomasa potiče iz šuma kojima se gazduje u skladu sa propisima šumarstva, odnosno da nije bila predmet bespravnihih seča.

Ministarstvo nadležno za poslove energetike vodi registar povlašćenih proizvođača električne energije.

7.2. Mere podsticaja za proizvođače električne energije u postrojenjima na biomasu/biogas

Potrebno je ukazati da podsticajne mere za povlašćene proizvođače električne energije obuhvataju obavezu otkupa električne energije od povlašćenog proizvođača, cene po kojima se ta energija otkupljuje i period važenja obaveze otkupa električne energije i preuzimanje balansne odgovornosti. Pored navedenog, povlašćeni proizvođači imaju pravo na prvenstvo pri preuzimanju ukupno proizvedene električne energije u prenosni ili distributivni sistem, osim u slučaju kada je ugrožena sigurnost rada tih sistema i druga prava propisana propisima kojima se uređuju porezi, carine i druge dažbine, odnosno subvencije i druge mere podsticaja, zaštita životne sredine i energetska efikasnost.

Uredbom o merama podsticaja za povlašćene proizvođače električne energije bliže se uređuju kategorije povlašćenih proizvođača električne energije, propisuju se mere podsticaja, uslovi za njihovo ostvarivanje, način utvrđivanja podsticajnog perioda, prava i obaveze koje iz tih mera proizilaze za povlašćene proizvođače i druge energetske subjekte i uređuje se sadržina ugovora i dr.

Merama podsticaja smatraju se: 1) podsticajni period⁹⁵ od 12 godina za sva postrojenja povlašćenih proizvođača koja su puštena u pogon manje od 12 meseci pre potpisivanja ugovora o otkupu ukupno proizvedene električne energije sa javnim snabdevačem električnom energijom, odnosno podsticajni period od 12 godina umanjen za razliku između godine zaključenja ugovora i godine puštanja u pogon za sva druga postrojenja; 2) podsticajna otkupna cena po kojoj povlašćeni proizvođač ima pravo da prodaje javnom snabdevaču električnom energijom ukupni iznos proizvedene električne energije tokom podsticajnog perioda; 3) preuzimanje balansne odgovornosti i troškova balansiranja povlašćenog proizvođača tokom podsticajnog perioda od strane javnog snabdevača; 4) besplatno mesečno obaveštavanje povlašćenog proizvođača i javnog snabdevača električnom energijom o očitanoj proizvodnji električne energije u objektu povlašćenog proizvođača od strane operatora sistema na koji je priključeno postrojenje tokom

⁹⁴ Uredbom je propisan i način kako se dokazuje i tačnost ove evidencije: 1) kopijama računa o nabavci goriva sa dokumentacijom koja prati gorivo, a u slučaju da vlasnik postrojenja ima sopstvenu proizvodnju goriva, izmerenim vrednostima utrošene količine svakog goriva, registrovanim preko instalisanih i zapečaćenih merno-registracionih merača za kontinualno praćenje utroška svake vrste goriva koje se ne kupuje; 2) rezultatima analiza donje toplotne moći reprezentativnog uzorka, za svaku nabavku goriva, izvršena od strane akreditovanih institucija, a u slučaju korišćenja goriva koja vlasnik postrojenja sam proizvodi rezultatima analiza reprezentativnih uzoraka svake vrste goriva rađenih na svaka tri meseca.

⁹⁵ Podsticajni period za povlašćenog proizvođača čije je postrojenje ušlo u pogon više od 12 meseci pre potpisivanja ugovora o otkupu ukupnog iznosa proizvedene električne energije sa javnim snabdevačem određuje se kao: $N = \max \{0, [12 - (G_u - G_p)]\}$, gde je N – podsticajni period, G_u – godina sklapanja ugovora o otkupu ukupno proizvedene električne energije sa javnim snabdevačem, G_p – godina puštanja u pogon elektrane povlašćenog proizvođača.

podsticajnog perioda⁹⁶; 5) pravo povlašćenog proizvođača da nakon isteka podsticajnog perioda sa javnim snabdevačem zaključi ugovor o otkupu ukupno proizvedene električne energije po tržišnim uslovima na organizovanom tržištu električne energije u Republici Srbiji.

Ovom uredbom je potvrđeno da elektrane na biomasu/biogas spadaju u one objekte koji imaju pravo na korišćenje mera podsticaja, ali da prethodno moraju imati zaključen ugovor o otkupu ukupno proizvedene električne energije tokom podsticajnog perioda. Javni snabdevač električnom energijom je dužan da na zahtev proizvođača električne energije iz elektrane koja koristi obnovljive izvore energije, koja nije priključena na sistem, zaključi ugovor o privremenom preuzimanju balansne odgovornosti i privremenom otkupu električne energije, ukoliko je proizvođač prethodno ispunio uslove iz odobrenja za priključenje i pribavio upotrebnu dozvolu, drugi dokaz da uređaji i instalacije elektrane ispunjavaju tehničke i druge propisane uslove ili upotrebnu dozvolu za probni rad⁹⁷. Ovaj privremeni ugovor važi od puštanja elektrane u probni rad do zaključivanja ugovora o otkupu ukupno proizvedene električne energije tokom podsticajnog perioda, a najduže tri meseca. Jedino u slučaju postrojenja na biogas ovaj privremeni ugovor može trajati najviše devet meseci. Ukoliko ovaj proizvođač pribavi status povlašćenog proizvođača ima pravo na podsticajne mere: 1) podsticajni period, 2) podsticajnu otkupnu cenu, 3) preuzimanje balansne odgovornosti. U slučaju da nije pribavio status povlašćenog proizvođača, proizvođač ima pravo da naplati prodatu električnu energiju od javnog snabdevača po prosečnoj tržišnoj ceni i obavezu da plati troškove balansiranja javnom snabdevaču po ceni koja je jednaka količniku ukupnih troškova balansiranja balansne grupe javnog snabdevača i ukupne prodate električne energije javnog snabdevača.⁹⁸

Prava i obaveze povlašćenog proizvođača i javnog snabdevača tokom podsticajnog perioda, uređuju se ugovorom o otkupu ukupno proizvedene električne energije iz elektrana (instalirane snage do 5 MW i od 5 MW), koji se zaključuje u pisanoj formi⁹⁹. Ovaj Ugovor se potpisuje za period važenja statusa povlašćenog proizvođača. Uz zahtev za zaključenje ovog ugovora, javnom snabdevaču se dostavlja rešenje o sticanju statusa povlašćenog proizvođača.

Povlašćeni proizvođač koji je zaključio ugovor o otkupu ukupnog iznosa proizvedene električne energije sa javnim snabdevačem pripada balansnoj grupi javnog snabdevača. Ukoliko povlašćeni proizvođač ima instaliranu snagu preko 5 MW, dužan je da javnom snabdevaču električnom energijom dostavlja planove rada u skladu sa ugovorom o otkupu ukupno proizvedene električne energije i pravilima rada prenosnog sistema.¹⁰⁰ Standardni model ovih ugovora propisuje Ministarstvo nadležno za poslove energetike. Izuzetno, ugovorne strane će moći odstupiti od standardnih modela ugovora, ukoliko su saglasne obe strane i uz prethodno pribavljenu saglasnost ovog Ministarstva u pisanoj formi. Dok Ovaj model ne bude utvrđen, primenjivaće se prethodno utvrđeni model ugovora.¹⁰¹

96 Ovo pravo ima povlašćeni proizvođač električne energije i kada mu istekne podsticajni period, ukoliko je sa javnim snabdevačem zaključio ugovor o otkupu ukupno proizvedene električne energije nakon isteka podsticajnog perioda.

97 Iako je u članu 5. stav 2. Uredbe o merama podsticaja za povlašćene proizvođače električne energije navedena ova formulacija, zakonodavac je najverovatnije mislio na rešenje o odobravanju puštanja objekta u probni rad.

98 Prosečna tržišna cena energije i cena usluga balansiranja utvrđuju se na osnovu podataka o kupovini energije i usluga balansiranja javnosnabdevača u mesecu koji prethodi potpisivanju privremenog ugovora i definišu u istom ugovoru (kojim se uređuje prodaja električne energije nakon dobijanja upotrebne dozvole i priključenja na sistem) - član 5 stav 5. Uredbe o merama podsticaja za proizvođače električne energije.

99 Ovaj ugovor sadrži naročito: 1) ugovorne strane i kategoriju povlašćenog proizvođača; 2) predmet ugovora, datum zaključenja i datum prestanka ugovora; 3) mesto prodaje energije; 4) mesto merenja; 5) način utvrđivanja gubitaka između mesta prodaje i mesta merenja, ukoliko se ne nalaze na istom mestu; 6) način davanja prigovora na očitane vrednosti; 7) način utvrđivanja proizvodnje u slučaju kvara mernog uređaja; 8) cenu električne energije utvrđenu u skladu sa 13.14. i 15. ove uredbe; 9) način i dinamiku obaračunavanja, fakturisanja i plaćanja; 10) kamatu u slučaju neblagovremenog plaćanja; 11) način obezbeđivanja garancije plaćanja; 12) način komunikacije ugovornih strana; 13) obaveze javnog snabdevača u pogledu preuzimanja balansne odgovornosti i u pogledu planiranja rada elektrane; 14) obaveze povlašćenog proizvođača u pogledu prenosa garancija porekla na javnog snabdevača; 15) spisak podataka čija se tajnost garantuje; 16) odgovornost za nastanak štete; 17) način i mesto arbitraže; 18) spisak događaja koji se smatraju višom silom u skladu sa vežećim aktima; 19) razloge privremenog prekida i uslove nastavka ugovora; 20) razloge i uslove trajnog raskida ugovora; 21) uslove prenosa prava i obaveza iz ugovora na treća lica. Za razliku od dosadašnjih akata kojima je uređena ova oblast, ovom Uredbom je utvrđeno da javni snabdevač u skladu sa zakonom garantuje naplatu potraživanja povlašćenom proizvođaču sa kojim je zaključio ugovor o otkupu ukupnog iznosa proizvedene električne energije tokom podsticajnog perioda.

100 Pretpostavka je da će ugovorom o otkupu biti definisano da se ovi planovi trebaju usklađivati i sa pravilima o radu distributivnog sistema ukoliko je elektrana priključena na mrežu za distribuciju električne energije.

101 Model ugovora o otkupu električne energije, www.eps.rs

Uredbom su utvrđene otkupne cene električne energije koje se razlikuju prema vrsti elektrane i prema instaliranoj snazi. Postoje tri vrste, podeljene u sedam kategorija povlašćenih elektrana i to:

Redni broj	Vrsta elektrane	Instalirana snaga P (MW)	Podsticajna otkupna cena (c€/kWh)
1.	Elektrane na biomasu	Do 1	13.26
		1 - 10	13.82 – 0.56*P
		Preko 10	8.22
2.	Elektrane na biogas	Do 0.2	15.66
		0.2 - 1	16,498 – 4,188*P
		Preko 1	12,31
3.	Elektrane na biogas životinjskog porekla		12,31
4.	Elektrane sa kombinovanom proizvodnjom na ugalj	Do 10	8,04
5.	Elektrane sa kombinovanom proizvodnjom na prirodni gas	Do 10	8,89

Podsticajne otkupne cene izražene su u evrocentima po kilovatsatu (c€/kWh) i zaokružuju se na dve decimale.

Uredbom o merama podsticaja za povlašćene proizvođače električne energije utvrđena je formula po kojoj se vrši redovna godišnja korekcija podsticajnih otkupnih cena zbog inflacije u evro zoni. Ova korekcija se vrši u februaru svake godine, počevši od 2014. godine.

Ovom uredbom je utvrđeno da se navedene podsticajne cene utvrđuju na svake tri godine i mogu se godišnje preispitivati. I sama uredba važi tri godine - do 31. decembra 2015. godine. Prelaznim odredbama su utvrđena pravila za povlašćene proizvođače koji su već zaključili ugovor o otkupu električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora i zaštita njihovih prava.

Očitavanje električne energije kod povlašćenog proizvođača, koji je zaključio ugovor o otkupu sa javnim snabdevačem, svakog prvog u mesecu obavlja, bez naknade, operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema i najkasnije do petog u mesecu dostavlja očitane podatke za prethodni mesec povlašćenom proizvođaču i javnom snabdevaču. Operator prenosnog, odnosno distributivnog sistema je dužan da pre zaključenja ovog ugovora izvrši očitavanje brojila i da očitane podatke dostavi povlašćenom proizvođaču i javnom snabdevaču u roku od tri dana od dana dostavljanja zahteva od strane povlašćenog proizvođača.

7.3. Garancija porekla¹⁰²

Garancija porekla je dokument koji ima isključivu funkciju da dokaže krajnjem kupcu da je dati udeo ili količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora energije, kao i iz kombinovane proizvodnje električne i toplotne energije sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije.

Garanciju porekla izdaje operator prenosnog sistema na zahtev: 1) proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora energije, 2) proizvođača energije za grejanje i hlađenje iz obnovljivih izvora energije i 3) proizvođača električne i toplotne energije iz kombinovane proizvodnje sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije, na osnovu podataka operatora na čiji sistem je objekat proizvođača priključen, javnog snabdevača i izjave podnosioca zahteva o korišćenju investicione podrške.

Garancija porekla se izdaje za jediničnu količinu proizvedene energije od 1 MWh. Garancija porekla se za količinu proizvedene energije u određenom periodu izdaje samo jednom. Ova garancija je dokument u elektronskom obliku i važi godinu dana od dana izdavanja. Ona je prenosiva.

Garancija porekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora energije sadrži naročito: 1) naziv, lokaciju, vrstu i snagu proizvodnog kapaciteta; 2) datum puštanja objekta u rad; 3) podatak da li se garancija porekla odnosi na električnu energiju ili na energiju za grejanje ili hlađenje; 4) datum početka i kraja proizvodnje energije za koju se izdaje garancija porekla; 5) podatak iz pismene izjave podnosioca zahteva da li je za izgradnju proizvodnog kapaciteta bila korišćena investiciona podrška iz nacionalnih sredstava i vrsta te podrške; 6) podatak da li je korišćena podsticajna otkupna cena energije; 7) datum i zemlju izdavanja i jedinstveni identifikacioni broj. Ukoliko je postrojenje na biomasu istovremeno i objekat za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije sa visokim stepenom iskorišćenja primarne energije - Garancija porekla sadrži i: 1) donju toplotnu moć goriva koje se koristi za proizvodnju električne energije za koju se izdaje garancija porekla; 2) svrhu za koju se koristi toplotna energija proizvedena u postrojenju za kombinovanu proizvodnju električne i toplotne energije za koju se izdaje garancija porekla; 3) uštedu primarne energije u procesu proizvodnje električne energije za koju se izdaje garancija porekla.

Registar izdatih garancija porekla vodi operator prenosnog sistema.

Ministarstvo nadležno za poslove energetike bliže propisuje sadržinu garancije porekla, postupak izdavanja, prenošenja i prestanak važenja garancije porekla, način vođenja registra, kao i način dostavljanja podataka o proizvedenoj električnoj energiji izmerenoj na mestu predaje u prenosni, odnosno distributivni sistem.

Potrebno je ukazati da Garancija porekla izdata u drugim državama važi pod uslovima reciprociteta i u Republici Srbiji i u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom.

¹⁰² Posebnim propisem će biti uređena sadržina garancije porekla, postupak izdavanja, prenošenja i prestanak važenja garancije porekla, način vođenja registra, kao i način dostavljanja podataka o proizvedenoj električnoj energiji izmerenoj na mestu predaje u prenosni, odnosno distributivni sistem.

RELEVANTNI PROPISI ZA IZRADU VODIČA ZA IZGRADNJU OBJEKATA I PROIZVODNJU ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA¹⁰³

I. Osnovni međunarodni propisi

- 1) Zakon o ratifikaciji Ugovora o osnivanju Energetske zajednice između Evropske Zajednice i Republike Albanije, Republike Bugarske, Bosne i Hercegovine, Republike Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Republike Crne Gore, Rumunije, Republike Srbije i Privremene Misije Ujedinjenih nacija na Kosovu u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta Bezbednosti Ujedinjenih Nacija (Sl. glasnik RS br. 62/06)
- 2) Zakon o potvrđivanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Republike Srbije, sa druge strane (Sl. glasnik RS br. 83/08)
- 3) Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravu na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine (Sl. glasnik RS br. 38/09)
- 4) Zakon o potvrđivanju Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promeni klime, sa aneksima (Sl. list SRJ, Međunarodni ugovori br. 2/97)
- 5) Zakon o potvrđivanju Kjoto Protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o promeni klime (Sl. glasnik RS, Međunarodni ugovori br. 88/07 i 38/09)

II. Strateški dokumenti koji se odnose na oblast energetike

- 1) Odluka o utvrđivanju Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2015. godine (Sl. glasnik RS br. 44/05)
- 2) Uredba o utvrđivanju Programa ostvarivanja Strategije razvoja energetike Republike Srbije do 2015. godine za period od 2007. do 2012. godine (Sl. glasnik RS br. 17/07, 73/07, 99/09 i 27/10)

III. Propisi iz oblasti energetike

- 1) Zakon o energetici (Sl. glasnik RS br. 57/11, 80/11, 93/12 i 124/12)
- 2) Uredba o uslovima isporuke električne energije (Sl. glasnik RS br. 107/2005)
- 3) Uredba o uslovima za isporuku prirodnog gasa (Sl. glasnik RS br. 47/2006, 3/2010 i 48/2010)
- 4) Pravilnik o kriterijumima za izdavanje energetske dozvole, sadržini zahteva i načinu izdavanja energetske dozvole (Sl. glasnik RS br. 23/06, 113/08 i 50/2011)
- 5) Pravilnik o uslovima u pogledu stručnog kadra i načinu izdavanja i oduzimanja licence za obavljanje energetske delatnosti (Sl. glasnik RS br. 117/05, 40/06, 44/06 i 44/2010)

---

¹⁰³ Ovo su propisi važeći na dan 2. februar 2013. godine

- 6) Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za tečna goriva naftnog porekla (Sl. glasnik RS br. 62/11)

IV. Propisi koji uređuju pravni položaj povlašćenog proizvođača električne energije

- 1) Uredba o uslovima i postupku sticanja statusa povlašćenog proizvođača električne energije (Sl. Glasnik RS br. 8/2013)
- 2) Uredba o merama podsticaja za povlašćene proizvođače električne energije (Sl. glasnik RS 8/2013)
- 3) Uredba o načinu obračuna i načinu raspodele prokupljenih sredstava po osnovu naknade za podsticaj povlašćenih proizvođača električne energije (Sl. glasnik RS br. 8/2013)
- 4) Uredba o visini posebne naknade za podsticaj u 2013. godini (Sl. glasnik RS br. 8/2013)
- 5) Model ugovora o otkupu električne energije, www.eps.rs

V. Propisi iz oblasti rudarstva i geoloških istraživanja

- 1) Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima (Sl. glasnik RS br. 88/11)
- 2) Uredba o visini i načinu plaćanja naknade za primenjena geološka istraživanja mineralnih i drugih geoloških resursa za 2013. godinu (Sl. glasnik RS br. 118/12)
- 3) Uredba o utvrđivanju Programa geoloških istraživanja u 2002. godini (Sl. glasnik RS br. 21/2002)
- 4) Pravilnik o utvrđivanju Godišnjeg programa osnovnih geološki istraživanja za 2012 godinu (Sl. glasnik RS br. 46/2002)
- 5) Pravilnik o kriterijumima na osnovu kojih se određuje potencijalnost područja u pogledu pronalaženja mineralnih sirovina (Sl.glasnik RS br. 51/96)
- 6) Pravilnik o sadržini projekata geoloških istraživanja i elaborata o rezultatima geoloških istraživanja (Sl. glasnik RS br. 51/96)
- 7) Pravilnik o klasifikaciji i kategorizaciji rezervi podzemnih voda i vođenju evidencije o njima (Sl. list SFRJ br. 34/79)
- 8) Pravilnik o sadržini rudarskih projekata (Sl. glasnik RS br. 27/97)
- 9) Pravilnik o načinu vršenja rudarskih merenja (Sl. glasnik RS br. 40/97)
- 10) Pravilnik o sadržini dugoročnog programa eksploatacije ležišta mineralnih sirovina i godišnjih planova izvođenja rudarskih radova (Sl. glasnik RS br. 27/97)
- 11) Pravilnik o uslovima za obavljanje određenih stručnih poslova pri eksploataciji mineralnih sirovina (Sl. glasnik RS br. 40/97 i 32/98)
- 12) Pravilnik o uslovima i načinu prenosa odobrenja za primenjena geološka istraživanja i odobrenja za eksploataciju rezervi mineralnih sirovina i geotermalnih resursa (Sl.glasnik RS, br. 119/12)

- 13) Pravilnik o uslovima i načinu vršenja tehničkog pregleda rudarskih objekata (Sl. glasnik RS br. 40/97)
- 14) Pravilnik o uslovima i visini troškova za izdavanje licence za obavljanje poslova u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu (Sl. glasnik RS br. 29/2006, 72/96, 62/07, 24/12, 58/12 i 87/12)
- 15) Pravilnik o uslovima, načinu i programu polaganja stručnog ispita za obavljanje stručnih poslova pri eksploataciji mineralnih sirovina (Sl. glasnik RS br. 21/96, 47/96)
- 16) Pravilnik o uslovima za obavljanje određenih stručnih poslova pri eksploataciji mineralnih sirovina Sl. glasnik RS br. 40/97 i 32/98)
- 17) Pravilnik o sadržini studije izvodljivosti eksploatacije ležišta mineralnih sirovina (Sl. glasnik RS br. 108/06)
- 18) Pravilnik o uslovima, načinu i programu polaganja stručnog ispita za obavljanje poslova izrade projekata i elaborata i izvođenja geoloških istraživanja (Sl. glasnik RS br. 21/96 i 47/96)

VI. Propisi iz oblasti prostornog planiranja i izgradnje

- 1) Zakon o prostornom planu Republike Srbije od 2010. do 2020. godine (Sl. glasnik RS br. 88/10)
- 2) Odluka o donošenju Regionalnog prostornog plana Autonomne Pokrajine Vojvodine (Sl. list APV br. 22/11)
- 3) Regionalni prostorni plan Autonomne pokrajine Vojvodine (Sl. list APV br. 22/2011)
- 4) Zakon o planiranju i izgradnji (Sl. glasnik RS br. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11 i 121/12)
- 5) Pravilnik o sadržini informacije o lokaciji i o sadržini lokacijske dozvole (Sl. glasnik RS br. 3/10)
- 6) Pravilnik o sadržini i načinu izdavanja građevinske dozvole (Sl. glasnik RS br. 93/11)
- 7) Pravilnik o sadržini načinu vršenja tehničkog pregleda objekata i izdavanju upotrebne dozvole (Sl. glasnik RS br. 93/11)
- 8) Pravilnik o sadržini i obimu prethodnih radova, prethodne studije opravdanosti i studije opravdanosti (Sl. glasnik RS br. 1/12)
- 9) Pravilnik o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje licence za odgovornog urbanistu, projektanta, izvođača radova i odgovornog planera (Sl. glasnik RS, br. 116/04, 69/06)
- 10) Pravilnik o načinu, postupku i sadržini podataka za utvrđivanje ispunjenosti uslova za izdavanje licence za izradu tehničke dokumentacije i licence za građenje objekata za koje odobrenje za izgradnju izdaje Ministarstvo, odnosno autonomna pokrajina, kao i o uslovima za oduzimanje tih licenci (Sl. glasnik RS, br. 114/2004)
- 11) Pravilnik o sadržini i načinu vršenja tehničke kontrole glavnih projekata (Sl. glasnik RS, br. 93/11).

- 12) Pravilnik o minimalnim garantnim rokovima za pojedine vrste objekata odnosno radova (Sl. glasnik RS br. 93/11)
- 13) Pravilnik o metodologiji i proceduri realizacije projekata od značaja za Republiku Srbiju (Sl. glasnik RS br. 1/12)
- 14) Pravilnik o sadržini i načinu izrade tehničke dokumentacije za objekte visokogradnje (Sl. glasnik RS br. 15/08)
- 15) Pravilnik o sadržini i načinu osmatranja tla i objekta u toku građenja i upotrebe (Sl. glasnik RS br. 93/11)
- 16) Pravilnik o energetskej efikasnosti zgrada (Sl. glasnik RS br. 61/11)
- 17) Pravilnik o uslovima, sadržini i načinu izdavanja sertifikata o energetskim svojstvima zgrada (Sl. glasnik RS br. 61/11, 3/12)

VII. Propisi iz oblasti zaštite životne sredine

- 1) Zakon o zaštiti životne sredine (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09).
- 2) Zakon o strateškoj proceni uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 88/10)
- 3) Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09).
- 4) Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine (Sl. glasnik RS br. 135/04)
- 5) Zakon o zaštiti prirode (Sl. glasnik RS br. 36/09 i 88/10)
- 6) Uredba o utvrđivanju Liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Liste projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br. 114/08)
- 7) Uredba o vrstama i aktivnosti postrojenja za koje se izdaje integrisana dozvola (Sl. glasnik RS br. 84/05)
- 8) Uredba o kriterijumima za određivanje najboljih dostupnih tehnika, za primenu standarda kvaliteta kao i za određivanje graničnih vrednosti emisija u integrisanoj dozvoli (Sl. glasnik RS br. 84/05)
- 9) Uredba o utvrđivanju Programa dinamike podnošenja zahteva za izdavanje integrisane dozvole (Sl. glasnik RS br. 108/08)
- 10) Uredba o režimima zaštite, u zavisnosti od stepena režima zaštite (Sl. glasnik RS br. 30/06)
- 11) Pravilnik o sadržini zahteva o potrebi procene uticaja i sadržini zahteva za određivanje obima i sadržaja studije o proceni uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br. 69/05)
- 12) Pravilnik o sadržini studije o proceni uticaja na životnu sredinu (Sl. glasnik RS br. 69/05)
- 13) Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra izdatih integrisanih dozvola (Sl. glasnik RS br. 69/05)
- 14) Pravilnik o sadržini, izgledu i načinu popunjavanja zahteva za izdavanje integrisane dozvole (Sl. glasnik RS br. 30/06)
- 15) Pravilnik o sadržini i izgledu integrisane dozvole (Sl. glasnik RS br. 30/06)

VIII. Propisi o otpadu

- 1) Zakon o upravljanju otpadom (Sl. glasnik RS br. 36/09 i 88/10)
- 2) Pravilnik o uslovima i načinu sakupljanja, transporta, skladištenja i tretmana otpada koji se koristi kao sekundarna sirovina ili za dobijanje energije (Sl. glasnik RS br. 98/10)
- 3) Pravilnik o uslovima, načinu i postupku upravljanja otpadnim uljima (Sl. glasnik RS br. 71/10)
- 4) Pravilnik o načinu razvrstavanja i postupanja sa sporednim proizvodima životinjskog porekla, veterinarsko-sanitarnim uslovima za izgradnju objekata za sakupljanje, preradu i uništavanje sporednih proizvoda životinjskog porekla, načinu sprovođenja službene kontrole i samokontrole, kao i uslovima za stočna groblja i jame grobnice (Sl. glasnik RS br. 31/11)

IX. Propisi o vodama

- 1) Zakon o vodama (Sl. glasnik RS br. 30/10)
- 2) Zakonom o zaštiti i održivom korišćenju ribljeg fonda (Sl. glasnik RS br. 36/09)
- 3) Uredba o visini naknade za korišćenje voda, naknade za zaštitu voda i naknade za izvađeni materijal iz vodotoka za 2010. godinu (Sl. glasnik RS br. 17/10)
- 4) Pravilnik o sadržini i obrascu zahteva za izdavanje vodnih akata i sadržini mišljenja u postupku izdavanja vodnih uslova (Sl. glasnik RS br. 74/10 i 116/12)

X. Ostali propisi iz oblasti životne sredine

- 1) Zakon o vodama («Sl. glasnik RS» br. 30/10 i 93/12)
- 2) Zakon o šumama (Sl. glasnik RS br. 30/2010 i 93/12)
- 3) Zakon o zaštiti vazduha (Sl. glasnik RS br. 36/2009)
- 4) Uredba o režimima zaštite (Sl. glasnik RS br. 31/12)

XI. Propisi izdati od strane Agencije za energetiku Republike Srbije

- 1) Kriterijumi i merila za određivanje visine naknade za licence za obavljanje energetske delatnosti (Sl. glasnik RS br. 76/11 i 1/13)
- 2) Odluka o vrednosti koeficijenta za obračun visine naknade za licence za obavljanje energetske delatnosti za 2013. godinu (Sl. glasnik RS br. 122/12)
- 3) Tarifni sistem za pristup i korišćenje sistema za prenos električne energije (Sl. glasnik RS br. 1/07 i 31/07)
- 4) Tarifni sistem za pristup i korišćenje sistema za distribuciju električne energije (Sl. glasnik RS br. 1/07 i 31/07)

- 5) Tarifni sistem za obračun električne energije za tarifne kupce (Sl. glasnik RS br. 1/07, 31/07, 50/07, 81/07, 21/08, 109/09 i 100/10)
- 6) Odluka o utvrđivanju Metodologije za određivanje cene pristupa sistemu za prenos električne energije (Sl. glasnik RS br. 93/12 i 123/12)
- 7) Odluka o utvrđivanju Metodologije za određivanje cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije (Sl. glasnik RS br. 105/12)
- 8) Odluka o utvrđivanju Metodologije za određivanje cene električne energije za javno snabdevanje (Sl. glasnik RS br. 93/12)
- 9) Odluka o utvrđivanju Metodologije za određivanje troškova priključka na sistem za prenos i distribuciju električne energije (Sl. glasnik RS br. 60/06, 79/06, 114/06, 14/07, 9/09 i 77/12)
- 10) Pravila o promeni snabdevača (Sl. glasnik RS br. 93/12)

XII. Propisi o zaštiti od požara

1. Zakon o zaštiti od požara (Sl. glasnik RS br. 111/09)
2. Zakon o eksplozivnim materijama, zapaljivim tečnostima i gasovima (Sl. glasnik SRS, br. 44/77, 45/85 i 18/89 i Sl. glasnik RS, br. 53/93, 67/93 i 48/94)
3. Uredba o merama zaštite od požara pri izvođenju radova zavarivanja, rezanja i lemljenja (Sl. glasnik SRS, br. 50/79)
4. Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za materijale i robu prema ponašanju u požaru (Sl. glasnik RS br. 74/09)
5. Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za nomenklaturu područja zaštite od požara i ispitivanje materijala i konstrukcija prema požaru (Sl. glasnik RS br. 74/09)
6. Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za utvrđivanje požarnog opterećenja i stepena otpornosti prema požaru (Sl. glasnik RS br. 74/09)
7. Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za vatrogasnu opremu (Sl. glasnik RS br. 74/09)
8. Pravilnik o tehničkim i drugim zahtevima za vozila za gašenje i zaštitu od požara (Sl. glasnik RS br. 74/09)
9. Pravilnik o posebnoj obuci i polaganju stručnog ispita iz oblasti zaštite od požara (Sl. glasnik RS br. 92/2010 i 11/2011)
10. Pravilnik o tehničkim normativima za stabilne instalacije za detekciju eksplozivnih gasova i para (Sl. list SRJ br. 24/93)
11. Pravilnik o minimumu sadržine opšteg dela programa obuke radnika iz oblasti zaštite od požara (Sl. glasnik RS br. 40/90)
12. Pravilnik o obaveznom atestiranju elemenata tipskih građevinskih konstrukcija na otpornost prema požaru i o uslovima koje moraju ispunjavati organizacije udruženog rada ovlašćene za atestiranje tih proizvoda
13. Pravilnik o tehničkim normativima zaelektrične instalacije niskog napona (Sl. list SFRJ br. 53/88, 54/88-ispr. i Sl. list SRJ br. 28/95)
14. Pravilnik o tehničkim normativima za pokretne i zatvorene sudove za komprimirane, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove (Sl. list SFRJ br. 25/80 i 9/86, Sl. list SRJ br. 21/94, 56/95 i 1/03 i Sl. glasnik RS br. 21/10)

15. Pravilnik o tehničkim normativima za izradu tehničke dokumentacije kojom moraju biti snabdeveni sistemi, oprema i uređaji za otkrivanje požara i alarmiranje (Sl. list SRJ br. 30/95)
16. Pravilnik o tehničkim normativima za projektovanje i izvođenje završnih radova u građevinarstvu (Sl. list SFRJ br. 21/90)
17. Pravilnik o tehničkim normativima za projektovanje i izvođenje završnih radova u građevinarstvu (Sl. list SFRJ br. 21/90)
18. Pravilnik o tehničkim normativima za sisteme za odvođenje dima i toplote nastalih u požaru (Sl. list SFRJ, br. 45/83)
19. Pravilnik o tehničkim normativima za sisteme za ventilaciju ili klimatizaciju (Sl. list SFRJ, br. 38/89)
20. Pravilnik o tehničkim normativima za stabilne instalacije za dojavu požara (Sl. list SRJ, br. 87/93)
21. Pravilnik o tehničkim normativima za stabilne uređaje za gašenje požara ugljen-dioksidom (Sl. list SFRJ, br. 44/83 i 31/89)
22. Pravilnik o tehničkim normativima za uređaje za automatsko zatvaranje vrata ili klapni otpornih prema požaru (Sl. list SFRJ, br. 35/80)
23. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu elektroenergetskih postrojenja i uređaja od požara (Sl. list SFRJ, br. 74/90)
24. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu objekata od atmosferskog pražnjenja (Sl. list SRJ, br. 11/96)
25. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu od požara i eksplozije pri čišćenju sudova za zapaljive tečnosti (Sl. list SFRJ, br. 44/83 i 60/86)
26. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu skladišta od požara i eksplozija (Sl. list SFRJ, br. 24/87)
27. Pravilnik o tehničkim normativima za zaštitu visokih objekata od požara (Sl. list SFRJ, br. 7/84 i 86/11)
28. Pravilnik o uslovima koje moraju ispunjavati pravna lica registrovana za izvođenje posebne obuke za lica koja rade na poslovima zaštite od požara (Sl. glasnik RS, br. 92/2010 i 86/11)
29. Pravilnik o tehničkim zahtevima za projektovanje, izradu i ocenjivanje usaglašenosti opreme pod pritiskom (Sl. Glasnik RS, br. 87/11)
30. Pravilnik o uslovima za obavljanje poslova overavanja merila (Službeni glasnik RS, broj 56/12)

XIII. Propisi o privrednim subjektima

- 1) Zakon o javnim preduzećima (Sl. glasnik RS br. 119/12)
- 2) Zakon o komunalnim delatnostima (Sl. glasnik RS br. 88/11).
- 3) Zakon o javnoj svojini (Sl. glasnik RS br. 72/11)
- 4) Zakon o privrednim društvima (Sl. glasnik RS br. 36/11)
- 5) Zakon o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama (Sl. glasnik RS br. 88/11)

XIV. Ostali propisi

- 1) Zakon o ministarstvima (Sl. glasnik RS br. 72/12)
- 2) Zakon o državnoj upravi (Sl. glasnik RS br. 79/05, 101/05 i 95/10)
- 3) Zakon o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne pokrajine Vojvodine (Sl. glasnik RS br. 6/02)
- 4) Zakon o opštem upravnom postupku (Sl. glasnik RS br. 33/97 i 31/01)
- 5) Zakon o javnim nabavkama (Sl. glasnik RS br. 124/12)
- 6) Zakon o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanju usaglašenosti (Službeni glasnik RS, br. 36/09)
- 7) Zakon o trgovini (Sl. glasnik RS br. 53/10)
- 8) Zakon o tržišnom nadzoru (Sl. glasnik RS br. 92/11)
- 9) Zakon o akcizama (Sl. glasnik RS br. 22/2001, 73/2001, 80/2002, 43/2003, 72/2003, 43/2004, 55/2004, 135/2004, 46/2005, 61/07, 5/09, 31/09, 101/10, 43/11 i 101/11)
- 10) Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju (Sl. glasnik RS br. 41/09)

